

Освітня програма для початкової освіти «Світ чекає крилатих» 1 клас

ДОКУМЕНТ СЕД АСКОД

Сертифікат 3FAA9288358EC003040000009F882800734FBA00

Підписувач Якименко Олександр Васильович

Дійсний з 05.06.2023 12:59:05 по 05.06.2025 12:59:05

Державна служба якості освіти України

№ 01/01-23/1339 від 02.07.2024

Адреса: 02002, Україна, м. Київ, вул. Раїси Окіпної, 10, офіс 87.

Телефон гарячої лінії: 0800332454 (безкоштовно), 066-791-03-88 (Viber, Telegram, WhatsApp).

Електронна скринька: svit.krylatykh@ukr.net

Група у Facebook: Освітня система Анжеліки Цимбалару

Зміст

ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ – МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА.....	3
УКРАЇНСЬКА МОВА (МОВА НАВЧАННЯ).....	3
Пояснювальна записка	3
ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ – МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА.....	35
АНГЛІЙСЬКА МОВА (МОВА ВИВЧЕННЯ).....	35
Пояснювальна записка	35
ОСВІТНІ ГАЛУЗІ – ПРИРОДНИЧА, СОЦІАЛЬНА І ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА, ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА.....	41
ВСЕСВІТ	41
Пояснювальна записка	41
ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ – МАТЕМАТИЧНА.....	76
МАТЕМАТИКА.....	76
Пояснювальна записка	76
ОСВІТНІ ГАЛУЗІ – МИСТЕЦЬКА, ТЕХНОЛОГІЧНА, ІНФОРМАТИЧНА.....	108
АРТ-ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІНФОРМАТИКА (ІКТ).....	108
Пояснювальна записка	108
ОСВІТНІ ГАЛУЗІ: ФІЗКУЛЬТУРНА, СОЦІАЛЬНА І.....	132
ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА	132
ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА.....	132
Пояснювальна записка	132

ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ – МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА УКРАЇНСЬКА МОВА (мова навчання)

Пояснювальна записка

Відповідно до визначеної мети освітньої програми метою програми предмета *українська мова* (мова навчання) є нормативне забезпечення гармонійного розвитку та виховання особистості дитини засобами української мови для застосування набутого досвіду в навчальних і життєвих ситуаціях та закладання основ її особистісного зростання й опанування української мови на наступному рівні освіти.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких тактичних завдань, які визначені відповідно до стратегічних завдань освітньої програми. Зокрема програму предмета *українська мова* (мова навчання) спрямовано на:

становлення особистості дитини, її духовний, психічний, соціальний, розвиток мовними засобами; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду та досвіду різних видів мовленнєвої діяльності;

морально-етичне, громадянське, патріотичне, виховання дитини мовними засобами, формування культури спілкування українською мовою у різних формах і видах діяльності, зокрема й за допомогою сучасних гаджетів;

формування цілісного образу світу і розуміння місця і ролі української мови у ньому;

формування позитивного емоційно-ціннісного ставлення дитини до української мови як державної, рідної; читання, дитячої літератури, бажання опанувати державну мову;

розвиток пізнавальних і мовленнєво-творчих здібностей дитини, вміння працювати з різними джерелами інформації, здатності до її аналізу та використання у різних життєвих ситуаціях;

формування ключових і предметних компетентностей із використанням потенціалу української мови;

формування здатності до самовираження засобами української мови, зміни власної поведінки відповідно до потреб стійкого розвитку завдяки аналізу творів дитячої літератури, медіатекстів.

Мету й завдання реалізують за такими концентрами: «Звуки і букви», «Слово. Словосполучення», «Речення», «Текст», «Дитяча література», «Логіка».

Концентр «Логіка» є наскрізним і реалізується на змістовому матеріалі інших концентрів, що враховується під час складання календарного плану.

Програма предмета *українська мова* (мова навчання) передбачає базовий і **розширений** рівні вивчення. Програмові вимоги **розширеного** рівня виділені в тексті червоним шрифтом. Зважаючи на навчальні можливості учнів класу, вчитель може реалізовувати **розширений** рівень як за рахунок 1 години або 0,5 годин варіативного складника навчального плану, так і в межах 7 годин на тиждень, передбачених навчальним планом для опанування предмета *українська мова*. Водночас учитель може реалізовувати виключно базовий рівень вивчення (без розширеного).

Для проведення занять з предмета *українська мова* (мова навчання) клас ділять на дві групи відповідно до нормативних документів МОН України.

У класному журналі облік проведених занять з кожною групою дітей (у разі поділу класу на дві групи) здійснюють на окремих сторінках, які підписують таким чином: *Українська мова (I група)* і *Українська мова (II група)*. Якщо клас не ділять на групи, сторінку в журналі підписують без зазначення групи (*Українська мова*).

1 клас

Очікувані результати навчання: показники розвитку здобувача освіти, виражені в навчальних діях	Зміст розвитку здобувача освіти засобами української мови
<p><i>пояснює</i>, що вивчення предмета «Українська мова» дозволить успішно користуватися мовою для спілкування, пізнання довкілля, у навчальних та життєвих ситуаціях і <i>наводить</i> приклади; [1 МОВ 1.1]</p>	<p>Навчальний предмет «<i>Українська мова</i>»</p>
Концентр «Звуки і букви»	
<p><i>визначає</i> мовні і немовні звуки; серед мовних звуків – спів і говоріння (зокрема й мовою навчання і іншими (неспорідненими) мовами); звуки чоловічого і жіночого голосів, голосу дітей і дорослих; [1 МОВ 1.4]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що звук людина чує і вимовляє; [1 МОВ 4.1]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що почутий окремий звук і окреме звукосполучення не мають конкретного значення; і <i>наводить</i> приклади; [1 МОВ 4.1]</p> <p><i>визначає</i> на слух групу не пов'язаних між собою звуків і звукосполучення; звукосполучення і слова та <i>пояснює</i> свій вибір; [1 МОВ 1.4]</p> <p><i>визначає</i> сприйнятий на слух звук за поданою умовою (голосний і приголосний; м'який і твердий приголосний; дзвінкий, глухий приголосний звук) серед окремих звуків, у звукосполученнях, словах і <i>пояснює</i> свій вибір; [1 МОВ 1.4]</p> <p><i>визначає</i> кількість сприйнятих на слух голосних і приголосних звуків, м'яких і твердих, дзвінких і глухих приголосних звуків; звукосполучень; [1 МОВ 1.4]</p> <p><i>поєднує</i> окремі почуті звуки у звукосполучення (до 4-5 звуків); [1 МОВ 1.2]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що мовні звуки бувають голосними і приголосними; голосні утворюються за допомогою голосу; приголосні – за допомогою голосу і шуму або тільки шуму і <i>наводить приклади</i> голосних і приголосних звуків; [1 МОВ 4.1]</p>	<p>Звуки мовні і немовні. Звуки довколишнього світу. Звук, звукосполучення в усному мовленні.</p> <p>Звук мови. Значення звуків і звукосполучень.</p> <p><i>Визначення на слух звуків, звукосполучень за поданими умовами.</i></p> <p>Голосні і приголосні</p>

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що приголосні звуки бувають твердими і м'якими, **дзвінкими і глухими** і наводить *приклади* твердих і м'яких, дзвінких і глухих приголосних звуків; [1 МОВ 4.1]

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що голосні звуки бувають наголошеними і ненаголошеними; наголошені голосні звуки вимовляють з більшою гучністю голосу з невеликим подовженням та наводить *приклади* у словах; [1 МОВ 4.1]

досліджує спосіб вимови звуків (голосних і приголосних) і *доходить висновку*, що одні з них утворюються за допомогою голосу, інші – голосу і шуму або тільки шуму та відповідно *визначає* їх як голосні і приголосні, дзвінкі і глухі приголосні; [1 МОВ 4.1]

досліджує спосіб вимови наголошених і ненаголошених голосних звуків і *доходить висновку*, що наголошені голосні звуки вимовляють з більшою гучністю голосу з невеликим подовженням (розтягуючи) та відповідно *вимовляє* їх; [1 МОВ 4.1]

досліджує спосіб вимови твердих і м'яких приголосних звуків і *доходить висновку*, що м'які приголосні звуки вимовляють розтягуючи губи і вимовляє їх правильно; [1 МОВ 4.1]

визначає серед пропонованих прикладів, з потоку мовлення оточуючих правильну вимову звуків, звукосполучень; [1 МОВ 1.4]

визначає з потоку мовлення інших неправильно вимовлені звук, звукосполучення та *вимовляє* їх правильно; [1 МОВ 1.4]

визначає (за вказівкою вчителя, інших з оточення) з потоку свого мовлення неправильно вимовлений звук, звукосполучення та *вимовляє* їх правильно; [1 МОВ 1.4]

промовляє чистомовки, скоромовки для формування правильної вимови звуків, звукосполучень; [1 МОВ 1.4]

виконує артикуляційні вправи для формування правильної вимови під час говоріння; [1 МОВ 1.4]

правильно вимовляє звуки (наприклад, [ц], [ц'], [ч], [ч'], [г] [г]** (([дж̣], [дж̣̣], [дж̣̣̣], [дж̣̣̣̣]) та ін.); звукосполучення у процесі виконання навчальних завдань, під час говоріння у певних життєвих ситуаціях (у дітей з органічними порушеннями вимови цей

звук.

Тверді і м'які приголосні звуки.

Дзвінкі і глухі приголосні звуки.

Наголошені ненаголошені голосні звуки.

Дослідження способу вимови голосних і приголосних звуків; наголошених і ненаголошених голосних звуків; твердих і м'яких; дзвінких і глухих приголосних звуків.

Вимова звуків, звукосполучень під час говоріння.

Визначення серед 3-4 пропонованих прикладів правильного вимови звуків, звукосполучень під час говоріння.

Вправи для формування правильної вимови звуків (наприклад, [з], [г], [ц], [ц'], ([дж̣], [дж̣̣], [дж̣̣̣], [дж̣̣̣̣]), [ч], [ч']** та ін.) під час говоріння (зокрема й артикуляційні).

Визначення серед 3-4 пропонованих прикладів

<p>показник не враховується); [1 МОВ 1.4] <i>розпізнає</i> серед пропонованих зразків читання правильну вимову звуків, звукосполучень; [1 МОВ 1.1] <i>виявляє і виправляє</i> помилки у вимові звуків, звукосполучень у читанні інших; [1 МОВ 1.1] [1 МОВ 1.6] <i>виявляє</i> серед звуків, звукосполучень зайві, що не відповідають певній умові; [1 МОВ 1.4]</p>	<p><i>приклад із правильною вимовою звуків, буквосполучень під час читання.</i></p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що на письмі буквами позначають мовні звуки; [1 МОВ 4.1] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що букву людина пише і бачить; [1 МОВ 4.1] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що букви а, о, у, и, е, і, я, ю, є, ї позначають на письмі голосні звуки ([а], [о], [у], [и], [е], [і]) і <i>наводить</i> приклади букв; [1 МОВ 4.1] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що усі інші букви алфавіту, крім ь, позначають на письмі приголосні звуки, як тверді, так і м'які, та <i>наводить</i> приклади букв; [1 МОВ 4.1] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що буква ь звука не позначає, а вказує на м'якість попереднього приголосного звука і <i>наводить</i> приклади слів; [1 МОВ 4.1] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що буква і вказує на м'якість попереднього приголосного звука і <i>наводить</i> приклади слів; [1 МОВ 4.1] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що букви я, ю, є можуть мати різні звукові значення залежно від місця у слові: на початку складу, (зокрема й після голосного звука) ці букви позначають два звуки ([й'а], [й'у], [й'е]), а після букв на позначення м'яких приголосних звуків, ці букви позначають один голосний звук ([а], [у], [е]) і <i>наводить</i> приклади слів; [1 МОВ 4.1] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що буква ї завжди позначає два звуки ([й'і]) і <i>наводить</i> приклади слів; [1 МОВ 4.1] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що буква щ завжди позначає два звуки ([шч]) і <i>наводить</i> приклади слів; [1 МОВ 4.1] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань)</p>	<p>Буква.</p> <p>Букви на позначення голосних і приголосних звуків.</p> <p>Буква ь**.</p> <p>Буква і**.</p> <p>Букви я, ю, є**.</p> <p>Буква ї**.</p> <p>Буква щ**.</p> <p>Апостроф (')**.</p>

<p>того, що апостроф позначає роздільну вимову звуків у слові і ставиться після букв на позначення твердих приголосних перед буквами я, ю, є, ї, які позначають два звуки, і <i>наводить</i> приклади слів; [1 МОВ 4.1]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що буквосполучення дж, дз позначають один звук ([дж], [дз], [дж], [дз]) і <i>наводить</i> приклади слів; <i>пояснює</i> співвідношення між звуками і буквами у складі, слові; [1 МОВ 4.1]</p> <p><i>називає</i> напам'ять алфавіт (за алфавітними назвами букв); [1 МОВ 4.1]</p>	<p>Буквосполучення дж, дз і їх звукові значення**.</p> <p>Співвідношення між буквами і звуками у словах.</p> <p>Алфавіт</p>
<p><i>розрізняє</i> овал і півовали (лівий і правий); [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>визначає і зображує</i> у сітці зошита похилі лінії, лінії з верхнім і нижнім заокругленнями, верхні та нижні петлі, овали, півовали; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>визначає</i> з'єднання елементів букв – верхнє, нижнє, середнє; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>пише</i> у сітці зошита елементи букв; різні з'єднання – верхні (он, ви, ев, вг, ех, ог, вз, гр, ос, во**), нижні (ол, им, гв, ьл**), середні (пи, іа, ьо, фе, ве, ге, оа**) і <i>коментує</i> свої дії; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>пише</i> зорові диктанти: елементи букв (до 3) і їх з'єднання (до 3); [1 МОВ 3.1]</p>	<p>Письмо елементів букв. З'єднання елементів букв.</p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) наведення як повторення ручкою, олівцем контурів ліній, фігур, а зображення як самостійне проведення ліній; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>виконує</i> графічні вправи за зразком, завданням учителя, зокрема й в сітці зошита; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>ставить</i> крапки в центр фігур і за їх межами; в певні кути геометричних фігур (наприклад, верхній лівий кут клітинки; центр третього зліва кола); [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>ставить</i> крапки у центр клітинок; певні кути клітинок за зразком і усною інструкцією (у кожному клітинку, через певну кількість клітинок тощо); [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>проводить</i> прямі лінії: вертикальні і похилі (вліво / вправо) зверху донизу, переривчасті горизонтальні – зліва направо; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>наводить і зображує</i> прямі, ламані, хвилясті, петельні лінії перервними і неперервними (у міру можливого) рухами руки (у різних розліновках і без розліновок); [1 МОВ 3.1]</p>	<p>Графічні вправи. Зображення, наведення, письмо.</p> <p>Крапка. Письмо крапок.</p> <p>Лінії переривчасті, суцільні. Коротка лінія (риска). Наведення,</p>

<p><i>проводить</i> лінію посередині між двома лініями: прямими, хвилястими, зигзагоподібними (відстань між якими дорівнює ширині робочого рядка); [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>пише</i> прямі, похилі і хвилясті лінії у різних за розміром клітинках за зразком і усною інструкцією (у кожному клітинку, через певну кількість клітинок тощо); [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>переносить</i> зображення на клітинках графічного елемента на такий самий аркуш та аркуш із клітинками іншого розміру (більшого чи меншого); [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>виконує</i> малюнки з геометричних фігур (ліній, кружечків, крапок) у клітинках за зразком; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) штриху як крапки, риски, лінії, якими покривають рисунок, креслення; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) штрихування, як нанесення штрихів на подані зображення (фігури, малюнки); розфарбовування – як перетворення поданих зображень (фігур, малюнків) на кольорові за допомогою кольорових олівців, фломастерів, фарб тощо; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>заштриховує</i> фігури переривчастими і суцільними лініями (ламаними, кривими, петельними), дотримуючись меж зображення [1 МОВ 3.1]</p>	<p>зображення ліній</p> <p>Штрих. Штрихування.</p>
<p><i>наводить</i> різні лінії, елементи цифр за контуром у зошиті в клітинку; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>пише</i> елементи рукописних цифр за зразком у зошиті в клітинку; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>пише</i> цифри у зошиті в клітинку; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>поєднує</i> безвідривно елементи рукописних букв (інші графічні елементи) за зразком; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>конструює</i> малюнки з елементів букв</p>	<p>Письмо елементів букв, цифр</p> <p><i>Конструювання малюнків з елементів букв.</i></p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що буквами на письмі позначають мовні звуки; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>визначає і називає</i> відповідно до алфавіту малі і великі рукописні букви; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>пише</i> букви із дотриманням відповідної форми, висоти, ширини, нахилу у розліновках в похилу лінію і в клітинку; пише цифри у розліновках в похилу лінію і в клітинку; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>визначає і наводить</i> у рукописних буквах подібні і відмінні елементи; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>позначає</i> звуки, сприйняті на слух, відповідними</p>	<p>Письмо букв і цифр. Малі і великі рукописні букви.</p> <p>Цифри.</p> <p><i>Конструювання</i></p>

<p>рукописними буквами; [1 МОВ 3.1] <i>стисує</i> рукописні і друковані букви; [1 МОВ 3.1] <i>конструює</i> малюнки з цифр; розпізнає букви, цифри на сконструйованих із них малюнках</p>	<p><i>малюнків з цифр.</i> <i>Розпізнавання букв, цифр на сконструйованих із них малюнках.</i></p>
<p><i>пише</i> безвідривно поєднання букв, що не потребує наведення вже написаних елементів букв (пи, ов, се**); [1 МОВ 3.1] <i>пише</i> з'єднання букв за допомогою з'єднувальної лінії; [1 МОВ 3.1] <i>з'єднує</i> букви відповідно до типу з'єднання: верхні (он, ви, ев, вг, ех, ог, вз, гр, ос, во**), нижні (ол, им, гв, Ъл**), середні (пи, іа, ьо, фе, ве, ге, оа**) і <i>коментує</i> свої дії; [1 МОВ 3.1] <i>застосовує</i> в кожному конкретному випадку відповідний для зручності поєднання букв спосіб з'єднання; [1 МОВ 3.1] <i>стисує</i> рукописні і друковані буквосполучення; [1 МОВ 3.1] <i>записує</i> сприйняті на слух звукосполучення; [1 МОВ 3.1] <i>пише</i> зорові диктанти: букви (до 5 букв), буквосполучення (до 3 буквосполучень) з 2-3 букв, слів (до 3 слів) з 3-5 букв; [1 МОВ 3.1] <i>пише</i> букви, з'єднання букв, слова у зошиті без друкованої основи; [1 МОВ 3.1]</p>	<p>З'єднання букв.</p>
<p><i>застосовує</i> набуті графічні навички у навчальних і життєвих ситуаціях; для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань; [1 МОВ 3.1] <i>перевіряє</i> виконання завдань із графічного зображення елементів букв, цифр і <i>виправляє</i> помилки; [1 МОВ 3.1] <i>доцільно використовує</i> в мовленні слова і словосполучення: овал, півовал, похила лінія, лінія з верхнім заокругленням, лінія з нижнім заокругленням, верхня петля, нижня петля, робочий рядок, нижня лінія робочого рядка, верхня лінія робочого рядка, допоміжна нарядкова лінія, допоміжна підрядкової лінія; елемент букви, верхнє з'єднання, нижнє з'єднання, середнє з'єднання; мала рукописна буква, велика рукописна буква, з'єднання букв [1 МОВ 3.1]</p>	
<p><i>позначає</i> на письмі звукосполучення [й'а], [й'у], [й'е], [й'і] буквами я, ю, є, ї; [1 МОВ 3.1]</p>	<p>Правопис Букви я, ю, є, ї для</p>

<p><i>позначає</i> на письмі м'якість приголосних звуків буквами ь, я, ю, є, і; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>позначає</i> на письмі апострофом роздільну вимову твердого й м'якого приголосних звуків; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>позначає</i> на письмі звуки [шч] буквою щ; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>позначає</i> на письмі звуки [дз], [дз'], [дж], [дж'] буквосполученнями дз, дж; [1 МОВ 3.1]</p>	<p>позначення на письмі двох звуків.</p> <p>Букви ь, я, ю, є, і для позначення на письмі м'якості приголосних звуків.</p> <p>Апостроф (') для передавання роздільної вимови твердого і м'якого приголосних звуків.</p> <p>Буква щ для позначення звуків [шч].</p> <p>Позначення на письмі звуків [дз], [дз'], [дж], [дж'] буквосполучення-ми дж, дз.</p>
Концентр «Слово. Словосполучення»	
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що слово може мати одне певне значення; або кілька значень і <i>наводить</i> приклади; [1 МОВ 4.1]</p> <p><i>досліджує</i> зміну значення слова від заміни, пропуску або вставляння одного звука у слові і <i>доходить висновку</i>, що від заміни, вилучення або додавання одного звука, зміни наголосу змінюється значення слова; [1 МОВ 4.1]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що слова-назви об'єктів відповідають на питання <i>хто це?, що це?</i>; слова-назви ознак об'єктів – на питання <i>який?, яка?, яке?, які?</i>; слова-назви дій – на питання <i>що робить?, що робив?, що зробить?</i>; [1 МОВ 4.1]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> того, що слова-назви істот відповідають на питання <i>хто?</i>; неістот – на питання <i>що?</i>; [1 МОВ 4.1]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> того, що службові слова ті, до яких не можна поставити питання; [1 МОВ 4.1]</p>	<p>Значення слова Слово в мовленні.</p> <p><i>Дослідження зміни значення слова від заміни звука (твердого на м'який і навпаки; дзвінкого на глухий і навпаки; одного голосного на інший; одного приголосного на інший); пропуску, вставляння звука; зміни наголосу.</i></p> <p>Слова-назви об'єктів. Слова-назви об'єктів: істот і неістот. Слова-назви ознак об'єктів. Слова-назви дій.</p> <p>Службові слова.</p>

<p><i>правильно вимовляє, пише і позначає наголос у словах, передбачених програмою для запам'ятовування в 1 класі: адрéса, бабúся, бджолá, виразно, вірші, гúмка, гúдзик, децимéтр, джміль, дзига, дзьоб, дідúсь, допитливий, загадка і зага́дка, зозу́ля, ім'я́, їжáк, Київ, комп'ютер, кукурудза, лелéка, лінійка, лялька, новий, óлень, олівéць, папір, парасóлька, по́друга, радісний, сантимéтр, телефóн, Україна, українська, цукéрка, цу́кор, читáння (математика, всесвіт, інформатика, задача, екскурсія, дослідження, довкілля, щоденник, ґрунт, дзвоник, сім'я, об'єкт, годинник, подвір'я, п'ять, дев'ять, назва свого міста / села, своє ім'я і прізвище)</i> [1 МОВ 4.1]</p> <p><i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що слова складаються зі звуків, складів; [1 МОВ 4.1]</i></p> <p><i>досліджує спосіб вимови складів (тильну сторону долоні підклавши під підборіддя, не торкаючись його) і доходить висновку, що під час вимови кожного складу підборіддя опускається і торкається тильної сторони долоні та визначає кількість складів у слові за його артикуляцією; [1 МОВ 4.1]</i></p> <p><i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що кількість складів у слові визначається кількістю голосних звуків у ньому і наводить приклади односкладових, двоскладових і трискладових слів; [1 МОВ 4.1]</i></p> <p><i>досліджує кількість складів і кількість голосних звуків у слові та доходить висновку про те, що у слові стільки складів, скільки голосних звуків; [1 МОВ 4.1]</i></p> <p><i>визначає склади в словах (з 2-3 складів); [1 МОВ 4.1]</i></p> <p><i>вимовляє слова по складах; [1 МОВ 1.2]</i></p> <p><i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що у слові один із голосних звуків вимовляється з більшою виразністю, виділяючи його інтонацією (наголосом), і наводить приклади слів з наголосом на першому, другому останньому складі; [1 МОВ 4.1]</i></p> <p><i>визначає наголос у 2-3 складових словах; [1 МОВ 4.1]</i></p> <p><i>доцільно використовує в мовленні слова: слово-назва об'єкта; слово-назва ознаки об'єкта, слово-назва дії; слово-назва істоти, слово-назва неістоти; [1 МОВ 4.2]</i></p>	<p>Слова, значення, вимову і написання яких опрацьовують у 1 класі**.</p> <p>Склад слова. Дослідження артикуляції вимови складів.</p> <p>Дослідження кількості складів і голосних звуків у слові</p> <p>Визначення складів у словах.</p> <p>Наголос у слові.</p>
<p><i>визначає кількість сприйнятих на слух слів,</i></p>	<p><i>Визначення серед</i></p>

словосполучень у потоці мовлення; звуків (до 6-7 звуків), складів (до 4-5 складів) у словах, слів у реченнях (до 6-7 слів) [1 МОВ 1.4];

співвідносить почутий звук із малюнком об'єкта, у назві якого є цей звук (на початку, в середині, в кінці слова); із буквою, якою його позначають на письмі; [1 МОВ 1.5]

називає перший і останній звуки, склади, послідовно всі звуки, склади в почутих словах (у словах до 6-7 звуків); [1 МОВ 1.2]

поєднує окремі почуті звуки у слова (до 6-7 звуків); [1 МОВ 1.2]

визначає (за вказівкою вчителя, інших оточуючих) з потоку свого мовлення неправильно вимовлене слово та *вимовляє* його правильно; [1 МОВ 1.4]

визначає серед почутих / прочитаних слів (до 3-4 слів) слова із певним звуком, складом за поданою умовою (на початку, в кінці і середині слова); [1 МОВ 1.4]

визначає у сприйнятих на слух словах наголошений звук, склад і ненаголошені (ненаголошений) звуки, склади; [1 МОВ 1.4]

визначає серед пропонованих прикладів, з потоку мовлення оточуючих правильну вимову слів, словосполучень; [1 МОВ 1.4]

визначає з потоку мовлення інших неправильно вимовлені слова, словосполучення та *вимовляє* їх правильно; [1 МОВ 1.4]

співвідносить почуте / прочитаних слово, словосполучення із відповідним малюнком, із зображенням об'єкта, дії, ознаки; [1 МОВ 1.2]

визначає серед 2-3 сприйнятих на слух / прочитаних слів те слово, якому відповідає пропоноване тлумачення; [1 МОВ 1.4]

обирає серед пропонованих те питання, яке можна поставити до почутого / прочитаного слова; [1 МОВ 1.4]

ставить питання до почутого слова (*хто це?, що це?; який?, яка?, яке?, які?; що робить?, що робив?, що зробить?*); [1 МОВ 1.4]

визначає серед 2-3 сприйнятих на слух слів службове слово, до якого не можна поставити питання; [1 МОВ 1.4]

визначає серед сприйнятих на слух / прочитаних 2-3

почутих або прочитаних слів, словосполучень слова, словосполучення за поданою умовою.

<p>слів назви об'єктів / дій / ознак і <i>пояснює</i> свій вибір; [1 МОВ 1.4]</p> <p><i>визначає</i> серед сприйнятих на слух / прочитаних 2-3 слів назви істот (тварин і людей) і неістот (усіх об'єктів, крім тварин і людей) і <i>пояснює</i> свій вибір; [1 МОВ 1.4]</p> <p><i>перекладає</i> почуте або прочитане слово англійською мовою або іншою мовою, якою розмовляє; [1 МОВ 1.3]</p> <p><i>виявляє</i> серед почутих / прочитаних слів зайві, що не відповідають певній умові; [1 МОВ 1.4]</p> <p><i>угруповує</i> за певними ознаками почуті / прочитані слова (за кількістю звуків – до 4; з певним звуком у складі; за значенням); речення (за кількістю слів, метою висловлювання, інтонацією; з певною гучністю, швидкістю мовлення) і <i>пояснює</i> свій вибір; [1 МОВ 1.4]</p> <p><i>розпізнає</i> серед пропонованих зразків читання правильну вимову слів; [1 МОВ 1.1]</p> <p><i>виявляє і виправляє</i> помилки вимови слів у читанні інших; [1 МОВ 1.1] [1 МОВ 1.6]</p>	<p><i>Визначення серед 3-4 пропонованих прикладів прикладу із правильною вимовою слів під час читання.</i></p>
<p><i>пише</i> слова, з'єднуючи букви, ритмічно, з однаковим нахилом букв; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>розташовує</i> рівномірно слова у рядках зошита під час письма; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>списує</i> рукописні і друковані слова; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>записує</i> сприйняті на слух слова; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>пише</i> апостроф у словах з апострофом під час списування та запису під диктовку у розліновках в похилу лінію і в клітинку; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>пише</i> дефіс під час списування слів, поданих у рукописному і друкованому вигляді; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>застосовує</i> набуті навички письма слів у навчальних і життєвих ситуаціях; для виконання, <i>складання</i> пізнавальних і практично зорієнтованих завдань; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>пише</i> з великої букви імена, прізвища, клички тварин, назви країн, міст, сіл, річок, морів, озер, гір, вулиць, майданів, парків; назву (заголовки) тексту, назви книжок, газет, журналів, кіно і мультиплікаційних фільмів; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>пише</i> в лапках назви книжок, газет, журналів, кіно і мультиплікаційних фільмів; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>записує</i> скорочено слова під час роботи над задачею; одиниці вимірювання величин з крапкою (к.); без крапки (<i>год, доб, тижд см, дм, м, кг, л, грн</i>); імена</p>	<p>Правопис Письмо слів.</p> <p>Письмо апострофа, дефіса в словах.</p> <p>Слова, які пишуть з великої букви. <i>Слова, які пишуть в лапках.</i></p> <p>Скорочений запис слів.</p>

<p>авторів творів з крапкою; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>переносить</i> частини слів з рядка на рядок по складах, не залишаючи у рядку і не переносючи на інший рядок одну букву; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>перевіряє</i> виконання графічних вправ і <i>виправляє</i> помилки; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>застосовує</i> набуті навички письма букв, слів, речень у навчальних і життєвих ситуаціях; для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>перевіряє</i> виконання графічних вправ і <i>виправляє</i> помилки; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення:</i> апостроф, дефіс, розділовий знак, крапка, кома, тире, знак оклику, знак питання, лапки [1 МОВ 3.1]</p>	<p>Перенос частини слова.</p>
<p>Концентр «Речення»</p>	
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що речення складаються зі слів; що слова в реченні пов'язані між собою за змістом і наводить приклади; [1 МОВ 4.1]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що речення висловлює певну думку і <i>наводить</i> приклади; [1 МОВ 4.1]</p> <p><i>визначає</i> на слух групу не пов'язаних між собою слів і речення; [1 МОВ 1.1]</p> <p><i>вирізняє</i> з мовного потоку слів речення; [1 МОВ 1.1]</p> <p><i>виявляє</i> серед двох висловлювань те, що є реченням і те, що може бути реченням, якщо додати в середині, на початку, в кінці слово, словосполучення, <i>пояснює</i> свій вибір і додає слово, словосполучення; [1 МОВ 1.1]</p> <p><i>пояснює</i> зміст сприйнятого на слух / прочитаного речення; [1 МОВ 1.4]</p> <p><i>встановлює</i> межі речення на слух; [1 МОВ 1.1]</p> <p><i>встановлює</i> межі речення за графічними ознаками і <i>пояснює</i> свій вибір (велика буква у першому слові, розділові знаки в кінці); [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>встановлює</i> межі речень в деформованому тексті (без розділових знаків в кінці; великих букв на початку речень) і <i>пояснює</i> свій вибір; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що речення містять або розповідь, або запитання, або спонукання (прохання або вимогу, наказ); можуть мати звертання; бути окличним і неокличним та</p>	<p>Речення в мовленні.</p> <p><i>Визначення серед сприйнятих на слух, прочитаних речень речення за поданою умовою.</i></p>

<p>наводить приклади; [1 МОВ 4.1]</p> <p><i>визначає</i> серед сприйнятих на слух / прочитаних речень речення, що містять розповідь, запитання, спонування (прохання або вимогу, наказ), звертання; речення окличні, неокличні; [1 МОВ 1.1]</p> <p><i>виконує</i> навчальні дії за сприйнятим на слух / прочитаним реченням, що містить спонування (прохання або вимогу, наказ); [1 МОВ 1.1]</p> <p><i>співвідносить</i> відповіді і запитання (сприйняті на слух, прочитані) і <i>пояснює</i> свій вибір; [1 МОВ 1.5]</p> <p><i>визначає</i> серед пропонованих прикладів, випадки, коли говорять, читають із певною гучністю: голосно, напівголосно, пошепки; з певною швидкістю: швидко, повільно; [1 МОВ 1.7]</p> <p><i>виявляє</i> серед почутих / прочитаних речень зайві, що не відповідають поданій умові; [1 МОВ 1.4]</p> <p><i>співвідносить</i> почуте / прочитане речення із певним малюнком; [1 МОВ 1.2]</p> <p><i>будує</i> речення (5-7 слів) за поданим початком; [1 МОВ 1.6]</p> <p><i>доповнює</i> речення 1-2 словами за змістом, добираючи їх з пропонованого переліку (поданого як усно, так і письмово); [1 МОВ 1.5]</p> <p><i>відновлює</i> деформоване речення з 4-5 слів; [1 МОВ 1.5]</p> <p><i>будує</i> речення до 5-7 слів (зокрема й зі словами: <i>в, а, і, на, під</i> тощо) за малюнком, світлиною, репродукцією, прослуханим музичним твором, враженням від сприймання об'єкта на дотик, запах, слух, за зовнішнім виглядом; за життєвою ситуацією; [1 МОВ 1.6] [1 МОВ 1.8]</p> <p><i>підписує</i> малюнки реченням [1 МОВ 3.1];</p>	<p>Речення, що містять розповідь, запитання, спонування (прохання або вимогу, наказ); звертання; речення окличні, неокличні.</p> <p><i>Вибір серед двох сприйнятих на слух, прочитаних відповідей однієї, що відповідає на певне запитання і серед двох сприйнятих на слух, прочитаних запитань одного, на яке сформульовано відповідь.</i></p> <p><i>Побудова речень за поданими умовами.</i></p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) короткої відповіді на запитання, як речення, що складається з 1-2 слів; розгорнутої відповіді, як речення, в якому крім слів короткої відповіді міститься частина запитання; [1 МОВ 1.1]</p> <p><i>відповідає</i> усно (коротко і розгорнуто) на поставлене (як письмово, так і усно) запитання; [1 МОВ 1.2]</p> <p><i>ставить</i> запитання за змістом почутого (тексту, навчальної ситуації у класі, події на перерві та ін.); побаченого (за змістом малюнка, мультфільму, за зображенням у атласі або наборі фотографій,</p>	<p>Запитання і відповідь.</p> <p><i>Формулювання запитань і відповідей за поданими умовами.</i></p>

<p>відеорядом про об'єкти довкілля явища природи), сприйнятим на дотик, запах, слух об'єктом, його зовнішнім виглядом; [1 МОВ 1.3]</p> <p><i>використовує</i> під час спілкування слова ввічливості, звертання (під час зустрічі, прощання, прохання, вибачення тощо), правильно їх добирає (відповідно до віку і близькості знайомства та родинних стосунків) та інтонує; [1 МОВ 1.7]</p> <p><i>звертається</i> до однолітків, дорослих із проханням щодо примирення, допомоги (у разі поганого самопочуття, якщо забу(в/ла) вдома шкільне приладдя тощо); [1 МОВ 1.8]</p> <p><i>формулює</i> чітко і зрозуміло умови, за яких може виконати прохання (час початку, тривалість тощо); [1 МОВ 1.8]</p> <p><i>відмовляє</i> ввічливо, але переконливо на прохання, які не зможе (через зайнятість, інші причини) або не повинен виконувати; [1 МОВ 1.7] [1 МОВ 1.8]</p> <p><i>слухає</i> співрозмовника уважно, чекає закінчення його висловлювання, щоб висловити свою думку, та <i>відповідає</i> на його запитання; [1 МОВ 1.7] [1 МОВ 1.8]</p> <p><i>будує діалог із поданими словами (зокрема й словами ввічливості), відтворює</i> діалог у ролях (з іншим учнем або вчителем) прослуханий діалог (з казки, розповіді; за життєвою ситуацією, картиною, прочитаним текстом, переглянутою передачею, прослуханим музичним твором, сприйнятим на дотик, запах, слух об'єктом, його зовнішнім виглядом); [1 МОВ 1.7] [1 МОВ 1.8]</p>	<p>Прохання. Відповідь погодження. Відповідь відмова.</p> <p><i>Формулювання прохання та відповідей-погоджень і відповідей-відмов на прохання.</i></p> <p>Діалог. Відтворення / <i>побудова діалогу.</i></p>
<p><i>списує</i> рукописні і друковані речення; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>записує</i> сприйняті на слух речення; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>пише</i> зорові диктанти: речення з трьох-шести слів (1 речення); [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>розташовує</i> рівномірно речення у рядках зошита під час письма; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>визначає і пише</i> у розліновках в похилу лінію і в клітинку розділові знаки: крапку, двокрапку, кому, тире, знаки оклику і питання, лапки, дужки; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>розуміє</i> крапку як графічний знак. [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>пише</i> розділові знаки, лапки у моделях речень; під час списування, поданих у рукописному і друкованому вигляді речень; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>пише</i> дужки під час списування речень, поданих у рукописному і друкованому вигляді; [1 МОВ 3.1]</p>	<p>Правопис Письмо речень.</p> <p>Письмо розділових знаків (крапка, двокрапка, кома, тире, знаки оклику і питання, лапки, дужки) в реченнях.</p>

<p><i>пише</i> розділові знаки в кінці речень під час запису сприйнятих на слух речень відповідно до інтонації і <i>пояснює</i> свій вибір; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>пише</i> усі слова в реченні окремо; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>пише</i> перше слово у реченні з великої букви; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>правильно вживає</i> розділові знаки (крапка, знак питання, знак оклику) під час списування, запису сприйнятих на слух та побудованих самостійно речень; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>перевіряє</i> написане; <i>знаходить</i> і <i>виправляє</i> допущені помилки; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>застосовує</i> набуті навички письма речень у навчальних і життєвих ситуаціях; для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>перевіряє</i> виконання графічних вправ і <i>виправляє</i> помилки; [1 МОВ 3.1]</p>	<p>Роздільне написання слів у реченні. Велика буква у першому слові речення.</p>
<p>Концентр «Текст»</p>	
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що текст складається з речень, що пов'язані між собою за змістом; [1 МОВ 4.1]</p> <p><i>визначає</i> на слух і після читання групу не пов'язаних між собою слів і текст; групу не пов'язаних між собою речень і текст і <i>пояснює</i> свій вибір; [1 МОВ 1.1], [1 МОВ 3.3]</p> <p><i>визначає на слух</i> і після читання кількість речень у тексті (від 2 речень на початку навчального року до 4 речень – наприкінці); [1 МОВ 1.1]</p> <p><i>відповідає на запитання</i> до прослуханого / прочитаного тексту про послідовність подій, вчинки персонажів, своє ставлення до подій (Хто? Що? Коли? Де? Як? Чому?); [1 МОВ 1.5]</p> <p><i>формулює</i> 1-3 запитання до прослуханого / прочитаного тексту; [1 МОВ 1.1]</p> <p><i>переказує</i> прослуханий / прочитаний текст докладно і стисло, за планом з малюнків (сюжетних та предметних), опорними словами; [1 МОВ 1.3; 1 МОВ 1.2]</p> <p><i>висловлює</i> свої почуття, думки щодо подій, вчинків персонажів у прослуханому / прочитаному тексті; [1 МОВ 1.8]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) абзацу як частини тексту, що складається з одного чи</p>	<p>Текст у мовленні <i>Визначення у потоці мовлення речень у тексті за поданою умовою.</i></p> <p>Абзаци в тексті.</p>

<p>кількох речень, в яких йдеться про окремих персонаж, подію; [1 МОВ 4.1]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що абзаци тексту пов'язані між собою за змістом; [1 МОВ 4.1]</p> <p><i>встановлює</i> межі абзаців в тексті за графічними ознаками і <i>пояснює</i> свій вибір (відступ від краю рядка для запису першого речення абзацу і у переважній більшості випадків – неповний рядок під час запису останнього речення); [1 МОВ 3.1]</p>	<p><i>Встановлення меж речення.</i></p>
<p><i>виконує</i> навчальні та ігрові дії, практико орієнтовані завдання відповідно до прослуханої / прочитаної інструкції (для виконання індивідуально, в парах, зокрема й за наявності пристроїв під час роботи за комп'ютером). [1 МОВ 1.1] [1 МОВ 1.8]</p> <p><i>доцільно використовує в мовленні слова:</i> абзац тексту; [1 МОВ 4.2]</p>	<p>Текст-інструкція. <i>Виконання навчальних та ігрових дій, відповідно до прослуханої інструкції</i></p>
<p><i>визначає</i> серед пропонованих джерел інформації джерела усної інформації; [1 МОВ 1.1]</p> <p><i>використовує</i> пристрої (за їх наявності) для одержання електронної усної інформації; [1 МОВ 1.4]</p> <p><i>записує</i> з допомогою дорослих на аудіо чи відео носій (за наявності пристроїв) власне мовлення (вірші, скороговки, загадки, окремі речення тощо) та досліджує звуковимову і доходить висновку про правильність власної вимови та потребу у виконанні певних артикуляційних вправ з метою вдосконалення артикуляційних навичок та вмінь виразного мовлення; [1 МОВ 1.2]</p>	<p>Телебачення, радіо, інтернет як джерела усної інформації. <i>Визначення джерел усної інформації.</i></p> <p><i>Дослідження власного мовлення.</i></p>
<p><i>визначає</i> швидкість свого говоріння: швидко, повільно; [1 МОВ 1.4]</p> <p><i>наводить</i> приклади випадків, коли говорять з певною швидкістю: швидко, повільно; [1 МОВ 1.4]</p> <p><i>визначає</i> серед пропонованих прикладів випадки, коли треба прискорити або уповільнити швидкість говоріння і <i>пояснює</i> свій вибір; [1 МОВ 1.4]</p> <p><i>змінює</i> швидкість свого говоріння за поданою умовою; [1 МОВ 1.4]</p> <p><i>виконує</i> вправи для регуляції швидкості говоріння; [1 МОВ 1.2]</p>	<p>Швидкість говоріння <i>Визначення випадків, які потребують прискорення і уповільнення швидкості мовлення.</i></p> <p><i>Говоріння із поданою швидкістю.</i></p> <p><i>Вправи для регуляції швидкості мовлення.</i></p>
<p><i>наводить</i> приклади випадків, коли говорять з певною гучністю: голосно, напівголосно і пошепки; [1 МОВ 1.5]</p> <p><i>визначає</i> серед пропонованих прикладів випадки,</p>	<p>Виразність говоріння Гучність говоріння. <i>Визначення випадків, які потребують говоріння</i></p>

коли треба збільшити або зменшити гучність голосу під час говоріння і пояснює свій вибір; [1 МОВ 1.4]

визначає гучність свого голосу: голосно, напівголосно і пошепки; [1 МОВ 1.4]

говорить, дотримуючись правил дихання під час говоріння: говорить під час видиху і видихає при цьому повільно, робить вдих після логічно завершеної фрази, яка має бути короткою; [1 МОВ 1.7]

визначає серед пропонованих прикладів, випадки правильного дихання під час говоріння і пояснює свій вибір; [1 МОВ 1.4]

виконує вправи на регуляцію гучності, швидкості мовлення, дихання під час говоріння (за завданням учителя); [1 МОВ 1.2]

регулює гучність, швидкість мовлення і дихання у процесі виконання навчальних завдань, під час говоріння у певних життєвих ситуаціях; [1 МОВ 1.7]

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) інтонації як вираження людиною голосом мети висловлювання (запитання, розповідь, спонукання – прохання або наказ, вимога), ставлення до того, про що говориться (з окличною інтонацією і без неї); окреслення певних частин висловлювання – слова, словосполучення (пауза, логічний наголос (без використання терміна) – як промовляння слів словосполучень гучніше за інші), вираження настрою мовця; [1 МОВ 1.1]

відтворює за зразком інтонацію речень, різних за метою висловлювання; [1 МОВ 1.2]

змінює інтонацію речення за поданою умовою; [1 МОВ 1.7]

правильно інтонує речення, що містять розповідь, запитання, спонукання (прохання або вимогу, наказ), звертання, окличні; [1 МОВ 1.7]

досліджує вплив інтонації на смисл висловлювання і *доходить висновку*, що від зміни інтонації змінюється смисл висловлювання; [1 МОВ 4.1]

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) міміки як зміни виразу обличчя, а жести – як руху тіла (рук, ніг, голови, тулуба); [1 МОВ 1.1]

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що за допомогою міміки і жестів людина виражає своє ставлення до змісту висловлювання; [1 МОВ 1.1]

визначає серед пропонованих прикладів приклад, де

із певною гучністю голосу: голосно, напівголосно, пошепки.

Говоріння із пропонованою гучністю голосу. Вправи для регуляції гучності голосу під час говоріння.

Дихання під час говоріння.

Визначення випадків правильного дихання під час говоріння. Вправи для регуляції дихання під час говоріння.

Інтонація.

Інтонування речень за поданою умовою.

Дослідження впливу інтонації на смисл висловлювання.

Міміка і жести під час говоріння.

Визначення серед 3-4 пропонованих прикладів приклад, де міміка і жести під час говоріння

<p>міміка і жести відповідають змісту висловлювання; [1 МОВ 1.4]</p> <p>доцільно використовує міміку, жести під час говоріння; [1 МОВ 1.7] [1 МОВ 1.8]</p> <p>декламує напам'ять 3-4 вірші (з навчального посібника для 1 класу або за власним вибором учня) із регулюванням гучності, швидкості говоріння, дихання, правильно вимовляючи звуки, звукосполучення, інтонуючи речення; [1 МОВ 1.3]</p> <p>доцільно використовує в мовленні слова: інтонація, міміка, жест, гучність говоріння, швидкість говоріння; [1 МОВ 1.7] [1 МОВ 1.8]</p>	<p>відповідають змісту висловлювання.</p>
<p>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) переказу як викладу змісту, сюжету якого-небудь тексту своїми словами; [1 МОВ 1.1]</p> <p>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) стисло переказу як короткого без деталей і уточнень переказу змісту певного тексту; докладного переказу – як максимально наближеного до почутого, прочитаного твору викладу його змісту; [1 МОВ 1.1]</p> <p>переказує послідовно стисло і докладно сюжетний текст букварного типу (прочитаний, прослуханий) з опорою на подані ключові слова, словосполучення, запитання, план у малюнках; [1 МОВ 1.2]</p> <p>переказує зміст віршованих творів із сюжетним змістом прозою; [1 МОВ 1.3]</p> <p>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) ключових слів / словосполучень як слів / словосполучень, які передають основний зміст тексту; [1 МОВ 1.1]</p> <p>повторює за зразком висловлювання з 4-5 речень зі збереженням його змісту та інтонаційних особливостей; [1 МОВ 1.2]</p> <p>будує висловлювання з 3-4 речень за поданим початком, опорними словами, поданим планом (із трьох пунктів та малюнковим із чотирьох пунктів), на основі прослуханого, прочитаного тексту або випадку з життя, сюжету з мультфільму тощо; [1 МОВ 1.4]</p> <p>будує висловлювання з 3-4 речень за зміненним сюжетом літературного твору, мультфільму (наприклад, якщо вводиться інший персонаж, додається ще один епізод, змінюються ситуації, чесноти / вади персонажів); [1 МОВ 1.6]</p> <p>будує розповідь із 3-5 речень за: побаченим</p>	<p>Усний переказ тексту (докладний і стислий).</p> <p>Усний переказ за поданою умовою (стислий, докладний), з опорою на малюнковий план, ключові слова.</p> <p>Усний твір Побудова зв'язних висловлювань.</p>

<p>(малюнок, світлина, репродукція, ілюстрація, серія малюнків, власні спостереження); почутим (літературний, музичний твір, звуки довколишнього світу); побаченим і почутим одночасно (мультфільм, дитячий фільм, спектакль, дитяча телепередача, ситуація з власного життя тощо) або за уявленням об'єктів; [1 МОВ 1.6]</p> <p>будує із 3-5 речень опис предмета, зовнішності людини; [1 МОВ 1.6]</p> <p>висловлює свою думку (ставлення) до побаченого, почутого, вчинків персонажів тощо; [1 МОВ 1.6]</p> <p>висловлює свої судження щодо змісту і правильності побудови своїх висловлювань і висловлювань однолітків; [1 МОВ 1.6] [1 МОВ 1.8]</p> <p>застосовує знання про побудову усного висловлювання, ведення діалогу, переказ у навчальних і життєвих ситуацій; для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань; [1 МОВ 1.4]</p> <p>доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: переказ, усний твір [1 МОВ 1.4]</p>	<p><i>Побудова усного висловлювання: опис себе, членів родини, друзів за зовнішністю</i></p>
<p><i>приймає правильну позу за партою під час читання: ставить ноги на підлогу чи підставку; тримає спину рівно; дотримується відстані від очей до книги, що орієнтовно дорівнює довжині руки від ліктя до кінчиків пальців; [1 МОВ 1.1], [1 СЗО 1.1]</i></p> <p><i>приймає правильну позу за партою під час роботи за комп'ютером: ставить ноги на підлогу чи підставку всією ступнею; тримає спину рівно; розташовує руки перед клавіатурою так, щоб лікті трохи виступали за ближній край столу; робоча рука (права / ліва) вільно, без натиску тримає мишку трьома пальцями; середній та вказівний пальці вільно лежать на правій та лівій клавішах миші; дотримується відстані від очей до екрана монітора, що орієнтовно дорівнює довжині витягнутої вперед руки; [1 МОВ 1.1] [2 СЗО 1.1]</i></p>	<p>Читання і робота з текстом.</p> <p>Посадка за партою під час читання.</p> <p>Посадка за стаціонарним комп'ютером.</p>
<p><i>визначає читання вголос: голосно і пошепки та наводить приклади випадків, коли читають з певною гучністю голосу; [1 МОВ 2.1]</i></p> <p><i>виявляє розуміння (у процесі читання мовчки), що під час читання мовчки не озвучують те, що читають; [1 МОВ 2.1]</i></p> <p><i>читає мовчки групу слів, текст (обсягом від 4 слів на початку навчання до 100 слів наприкінці навчального</i></p>	<p>Техніка читання: раціональність Вид читання.</p> <p>Читання вголос і мовчки.</p>

<p>року); [1 МОВ 2.1]</p> <p><i>визначає</i> читання по складах і цілими словами та наводить приклади випадків, коли доцільно читати по складах; [1 МОВ 2.1]</p> <p><i>читає</i> слова, тексти: по складах, цілими словами за поданою умовою (вголос, пошепки, наспівом, на одному подиху, за рухом указки, тощо); [1 МОВ 2.1]</p> <p><i>читає</i> плавно цілими словами слова нескладної структури (до 4 складів); [1 МОВ 2.1]</p> <p><i>досліджує</i> залежність швидкості читання від способу (по складах і цілими словами) і <i>доходить висновку</i> про те, що швидкість читання залежить від способу та швидше можна читати, якщо читати цілими словами; [1 МОВ 4.1]</p>	<p>Спосіб читання. Читання по складах. Читання цілими словами. <i>Визначення випадків читання по складах, цілими словами. Читання по складах, цілими словами за поданою умовою.</i> <i>Вправи для формування навички читання цілими словами.</i></p> <p><i>Дослідження залежності швидкості читання від способу.</i></p>
<p><i>промовляє</i> чітко і правильно під час читання звуки, звукосполучення (у дітей з органічними порушеннями вимови цей показник не враховується); [1 МОВ 2.1]</p> <p><i>виявляє і виправляє</i> помилки у вимові звуків, звукосполучень, слів у своєму читанні; [1 МОВ 2.2]</p> <p><i>читає</i> вголос / пошепки сполучення букв, що позначають***: ПГ, ГП, ПП, ГГ, ПГП, ППГ, ГПП, ГГП, ПГГ, ГПГ, ППП, ПППГ, ГППП, ПППП, ППППГ; [1 МОВ 2.1]</p> <p><i>читає</i> слова з буквами <i>і, я, ю, є, ь</i> в різних позиціях: на початку слова, складу, після букв на позначення приголосних звуків; [1 МОВ 2.1]</p> <p><i>читає</i> буквосполучення, слова з <i>дж, дз</i>; з апострофом; [1 МОВ 2.1]</p> <p><i>чітко вимовляє</i> під час читання закінчення слів; [1 МОВ 2.1]</p> <p><i>вимовляє</i> у процесі читання слова (до 4 складів) з дотриманням норм орфоєпії та правильно їх наголошує (за винятком слів складних для цієї вікової групи дітей); [1 МОВ 2.1]</p> <p><i>чітко вимовляє</i> звуки, звукосполучення, слова у процесі виконання навчальних завдань, під час читання скоромовок, чистомовок (у дітей з органічними порушеннями вимови цей показник не враховується); [1 МОВ 2.1]</p>	<p>Правильність читання Вимова звуків, звукосполучень під час читання.</p> <p>Вимова слів (одно-, дво-, три- чотири-складових) та їх наголошування під час читання.</p> <p><i>Вправи для формування правильної вимови під час читання.</i></p>

*** П – приголосний звук; Г – голосний звук

визначає швидкість свого читання: швидко, повільно; [1 МОВ 2.1]

визначає серед пропонованих прикладів, випадки, коли треба прискорити або уповільнити швидкість читання і пояснює свій вибір; [1 МОВ 2.1]

читає повільно, швидко за поданою умовою; [1 МОВ 2.1]

уповільнює та пришвидшує читання за поданою умовою; [1 МОВ 2.1]

читає слово, словосполучення, рядок слів; перше й останнє слово певного речення; виділене речення з 3-5 слів з демонстраційних таблиць, сторінок навчальних посібників, дидактичних матеріалів відкритих на 1-2 секунди; [1 МОВ 2.1]

читає буквосполучення, слова, тексти в рядках і в колонках; [1 МОВ 2.1]

читає буквосполучення, слова за поданим напрямом (за рухом указки, по колу, з поступовим розширенням інтервалу між буквами, буквосполученнями, словами; через певну кількість слів тощо); [1 МОВ 2.1]

досліджує залежність швидкості читання від розташування тексту: в рядках і в колонках і доходить висновку про те, що швидкість читання залежить від розташування тексту та про те, що підвищити швидкість читання можна вправами на розширення поля зору; [1 МОВ 4.1]

співвідносить швидкість читання і зміст прочитаного і пояснює свій вибір; [1 МОВ 2.2]

регулює швидкість читання залежно від змісту прочитаного та жанрової специфіки твору (скоромовка і прислів'я) за допомогою вчителя; за поданою умовою самостійно; [1 МОВ 2.3]

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) прослуханого тексту художнього й розмовного стилів (загадка, прислів'я, скоромовка, казка, оповідання, вірш) розповідного характеру, (обсягом від 40 слів на початку навчального року до 90 слів наприкінці

Швидкість читання вголос

Швидке і повільне читання.

Розпізнавання випадків, які потребують прискорення і уповільнення швидкості читання.

Вправи для регуляції швидкості читання (уповільнено, пришвидшено, зі зміною темпу).

Поле читання і швидкість читання.

Читання в рядках і в колонках.

Читання слів, речень, текстів з різним розташуванням на сторінці.

Вправи на читання слів, текстів з різним розташуванням на сторінці.

Дослідження залежності швидкості читання від розташування тексту: в рядках і в колонках.

Швидкість читання і зміст прочитаного.

Визначення текстів, які потребують пришвидшення і уповільнення читання.

Виконання завдань за прослуханим текстом.

<p>навчального року), складеного з простих речень (до 6 слів кожне); [1 МОВ 1.8]</p> <p><i>розрізняє</i> після прослуховування казки й оповідання, казки й загадку, оповідання й загадку, загадку й скоромовку, казку й вірш, оповідання й вірш; скоромовку і прислів'я і <i>пояснює</i> свій вибір; [1 МОВ 1.6]</p>	
<p><i>визначає</i> гучність свого читання: гучно, напівголосно, пошепки; [1 МОВ 2.1]</p> <p><i>читає</i> гучно, напівголосно, пошепки за поданою умовою; [1 МОВ 2.1]</p> <p><i>визначає</i> серед пропонованих прикладів, випадки, коли треба збільшити або зменшити гучність читання і <i>пояснює</i> свій вибір; [1 МОВ 2.2]</p> <p><i>регулює</i> гучність голосу під час читання за поданою умовою; [1 МОВ 2.2]</p> <p><i>змінює</i> гучність голосу під час читання в кінці речення самостійно; з урахуванням змісту прочитаного з допомогою вчителя; [1 МОВ 2.4]</p> <p><i>читає</i> слово, словосполучення, рядок слів; перше й останнє слово певного речення; виділене слово, речення з 3-5 слів з демонстраційних таблиць, сторінок навчальних посібників, дидактичних матеріалів із поданою гучністю, зі зміною гучності; [1 МОВ 2.1]</p> <p><i>читає</i>, дотримуючись правил дихання: робить вдих перед читанням слова / словосполучення / речення; прочитує слово / словосполучення / речення під час видиху і видихає при цьому повільно; робить вдих після читання логічно завершеної фрази, яка має бути короткою (до 4 слів); [1 МОВ 2.1]</p> <p><i>визначає</i> серед пропонованих прикладів випадки правильного дихання під час читання і <i>пояснює</i> свій вибір; [1 МОВ 2.1]</p> <p><i>робить</i> паузу між реченнями тексту; [1 МОВ 2.1]</p> <p><i>дотримується</i> пауз, обумовлених розділовими знаками, ритмікою тексту; [1 МОВ 2.1]</p> <p><i>інтонує</i> кінець речення; [1 МОВ 2.1]</p> <p><i>відтворює</i> за зразком інтонацію під час читання речень, різних за метою висловлювання; [1 МОВ 2.1]</p> <p><i>змінює</i> інтонацію під час читання речення за поданою умовою; [1 МОВ 2.2]</p> <p><i>читає</i>, правильно інтонуючи речення (що містять розповідь, питання, спонукання (прохання або наказ,</p>	<p>Виразність читання</p> <p>Гучність голосу під час читання вголос.</p> <p><i>Визначення випадків, які потребують читання із певною гучністю голосу: голосно, пошепки.</i></p> <p><i>Читання із поданою гучністю голосу. Вправи для регуляції гучності голосу під час читання.</i></p> <p>Дихання під час читання.</p> <p>Пауза під час читання. Паузи в реченні. Пауза між реченнями тексту.</p> <p>Інтонація під час читання. Інтонування речень з різними розділовими знаками.</p>

<p>вимогу), звертання, окличні) з орієнтацією на відповідні розділові знаки; [1 МОВ 2.1]</p>	
<p><i>пояснює</i> значення слів прочитаного тексту; [1 МОВ 2.2]</p> <p><i>виявляє</i> в тексті незрозумілі слова і вирази і <i>користується</i> виносками для їх пояснення; [1 МОВ 2.2]</p> <p><i>знаходить</i> слово серед групи слів або слово і словосполучення в тексті за їх тлумаченням; [1 МОВ 2.2]</p> <p><i>відповідає</i> (усно або письмово) на запитання: про що / про кого прочитане речення? [1 МОВ 2.2]</p> <p><i>досліджує</i> значення прочитаних слів, що відрізняються однією буквою, і <i>доходить висновку</i> про те, що від зміни однієї букви у слові змінюється його значення; [1 МОВ 4.1]</p> <p><i>досліджує</i> значення слова у прочитаних словосполученнях, реченнях і <i>доходить висновку</i> про те, що окремі слова можуть мати кілька значень; [1 МОВ 4.1]</p> <p><i>пояснює</i> значення двох прочитаних слів, що розрізняються однією буквою; [1 МОВ 2.2]</p> <p><i>вводить, вилучає або замінює одну букву в прочитаному слові, щоб змінити його значення</i>; [1 МОВ 2.2]</p> <p><i>співвідносить</i> прочитане слово з відповідним малюнком, із зображенням об'єкта, дії, ознаки; [1 МОВ 2.6]</p> <p><i>обирає</i> серед запропонованих питання, яке можна поставити до прочитаного слова; [1 МОВ 2.1]</p> <p><i>ставить</i> питання до прочитаного слова (<i>хто це?, що це?; який?, яка?, яке?, які?; що робить?, що робив?, що зробить?</i>); [1 МОВ 2.2]</p> <p><i>визначає</i> серед 2-3 сприйнятих на слух слів службове слово, до якого не можна поставити питання; [1 МОВ 2.2]</p> <p><i>визначає</i> серед групи прочитаних слів назви об'єктів / дій / ознак і <i>пояснює</i> свій вибір; [1 МОВ 2.2]</p> <p><i>визначає</i> серед групи прочитаних слів назви істот / неістот; слова, що називають об'єкти, яких багато і по одному; слова у пестливо-зменшувальній формі і <i>пояснює</i> свій вибір; [1 МОВ 2.2]</p> <p><i>співвідносить</i> назви об'єктів зі словами він, вона, воно; [1 МОВ 2.2]</p>	<p><u>Усвідомленість читання вголос</u> Значення слова.</p> <p><i>Дослідження значення слів, що відрізняються однією буквою.</i></p> <p><i>Дослідження значення слова у словосполученні, реченні.</i></p> <p>Значення прочитаного слова і питання до нього.</p>

досліджує можливості ставити питання до слова і *доходить висновку* про те, що не до всіх слів можна поставити питання (хто?, що?, який?, яка?, яке?, які?, що робить?); [1 МОВ 4.1]

досліджує кількість питань, які можна поставити до одного слова і *доходить висновку* про те, що до одного слова можна поставити тільки одне питання; [1 МОВ 4.1]

розповідає про що / кого йдеться у прочитаному реченні; [1 МОВ 2.3]

співвідносить прочитане речення з відповідним малюнком, іншим реченням; [1 МОВ 2.6]

здогадується, як звучить графічно незакінчене слово / словосполучення / речення і *читає* його; [1 МОВ 2.4]

читає із закриванням верхньої / нижньої частини слів, останніх 2-3 букв у слові, 1-2 слів у реченнях; [1 МОВ 2.2]

співвідносить прочитані відповіді і запитання і *пояснює* свій вибір; [1 МОВ 2.4]

читає задачу з відповідною інтонацією (робить паузу між умовою і запитанням) і *встановлює* зв'язки між умовою і запитанням; [1 МОВ 2.2]

розуміє і пояснює значення слів, ужитих у тексті у прямому та переносному значеннях (за винятком незнайомих, незрозумілих слів, а також слів з високим ступенем образності); [1 МОВ 2.2]

визначає в тексті речення, що містять розповідь, запитання, спонукання (прохання або вимогу, наказ), звертання; [1 МОВ 2.2]

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) змісту прочитаного; [1 МОВ 2.1]

прогнозує орієнтовний зміст тексту, окремих його частин за заголовком, ілюстраціями; можливі варіанти кінцівки тексту за його початком і основною частиною; [1 МОВ 2.7]

пояснює зв'язки між фактами, подіями у творі; [1 МОВ 2.4]

застосовує знання про види, способи, правильність швидкість, гучність, виразність, усвідомленість читання, інтонацію, дихання під час читання у навчальних і життєвих ситуаціях; для виконання, **складання** пізнавальних і практично зорієнтованих завдань; [1 МОВ 4.2] [1 МОВ 2.3]

доцільно використовує в мовленні слова і

Дослідження
можливості поставити
питання до слова.

Дослідження кількості
питань, які можна
поставити до одного
слова.

Зміст речення.

Установлення
відповідності між
словами і зображеннями,
словами /
словосполученнями та їх
тлумаченнями.

Читання із здогадкою
графічно незакінчених слів
/ словосполучень / речень.

Вибір серед двох
прочитаних відповідей
однієї, що відповідає на
певне запитання і серед
двох прочитаних
запитань одного, на яке
сформульовано відповідь.

Зміст тексту. Сміслові
зв'язки між реченнями і
частинами тексту.

Прогнозування
орієнтовного змісту
тексту, окремих його
частин за заголовком,
ілюстраціями.

Прогнозування можливих
варіантів кінцівки тексту
за його початком і
основною частиною.

<p>словосполучення: читання мовчки, читання пошепки, читання вголос; читання по складах, читання цілими словами; правильність читання, швидкість читання, гучність читання, виразність читання, пауза; значення слова, зміст речення; [1 МОВ 4.2] [1 МОВ 2.3]</p>	
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) інформації як відомості про певні об'єкти, події, чиясь діяльність, повідомлення про щось і наводить приклади; [1 МОВ 1.1]</p> <p><i>визначає</i> засоби передачі інформації: письмо, жести і міміка, умовні знаки, звукові сигнали і <i>пояснює</i> свій вибір; [1 МОВ 1.7]</p> <p><i>пояснює</i> значення засобів передавання інформації (жести і міміка, умовні знаки, звукові сигнали, письмо) для спілкування між людьми на відстані й у часі; [1 МОВ 1.7] [1 МОВ 1.8]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) письма як важливого винаходу, який дає змогу передавати інформацію на відстані, зберігати її тривалий час; [1 МОВ 1.1]</p> <p><i>пояснює</i> значення вміння читати в житті людини і <i>наводить</i> приклади; <i>пояснює</i> переваги грамотної (писемної) людини над неграмотною; [1 МОВ 1.1]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що друковане письмо – запис друкованими літерами; рукописне письмо – запис рукописними літерами; [1 МОВ 1.1]</p> <p><i>вирізняє</i> друковане і рукописне письмо і <i>пояснює</i> свій вибір; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>визначає носії писемної інформації: паперові, електронні і пояснює</i> свій вибір; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>використовує</i> пристрої (за їх наявності) для одержання електронної писемної інформації; [1 МОВ 3.1]</p>	<p>Інформація. Засоби передавання інформації.</p> <p>Писемність в житті людей.</p> <p>Писемне мовлення. Письмо. Друковане і рукописне письмо.</p> <p><i>Розрізнення друкованого і рукописного письма.</i></p> <p>Носії паперової та електронної писемної інформації.</p> <p><i>Розрізнення носіїв писемної інформації.</i></p>
<p><i>визначає</i> поверхню парти (стола), посадочне місце, спинку посадочного місця, підставку для ніг (за наявності); [2 СЗО 1.1] [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>орієнтується</i> на поверхні парти: <i>показує</i> умовну лінію, що ділить парту на праву і ліву половини; [2 СЗО 1.1] [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>визначає</i> праву і ліву половини парти; лівий, правий, ближній, дальній край парти; [2 СЗО 1.1] [1 МОВ 3.1]</p>	<p><u>Посадка за партою під час письма і письмове приладдя</u></p> <p>Парта – робоче місце школяра</p>
<p><i>приймає</i> правильну позу за партою під час письма: ставить ноги на підлогу (всією ступнею) чи підставку;</p>	<p>Посадка і постава.</p>

<p>тримає спину рівно, дотримуючись відстані між тулубом і партою на ширину долоні; руки розташовує на парті так, щоб лікті трохи виступали за ближній край парти; лівою долонею (для тих, кому зручно писати правою рукою), правою (для тих, кому зручно писати лівою рукою) притримує зошит за ближній край; [2 СЗО 1.1]</p> <p><i>дотримується</i> відстані від очей до зошита, що орієнтовно дорівнює довжині руки від ліктя до кінчиків пальців; [2 СЗО 1.1]</p> <p><i>визначає</i> правильну посадку учнів за партою і <i>виправляє</i> помилки; [2 СЗО 1.1]</p>	
<p><i>орієнтується</i> на сторінках зошита: <i>визначає</i> обкладинку і робочі сторінки; рядки для підписування зошита; праву і ліву (від себе) сторінки на розвороті; поля у зошиті та <i>пояснює</i> їх призначення; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>розпізнає</i> і <i>показує</i> праву, ліву, верхню, нижню частину класної дошки; праву, ліву від себе, верхню (якщо зошит розташувати як класну дошку – вертикально; дальню від себе, якщо зошит лежить на парті), нижню (якщо зошит розташувати як класну дошку – вертикально; ближню від себе, якщо зошит лежить на парті) сторони сторінки у зошиті; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> призначення обгортки зошита і <i>надіває</i> на зошит обгортку; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>розташовує</i> зошит: під нахилом, позначеним на парті спеціальною лінією (кут нахилу для тих, кому зручно писати правою рукою 45-50°; для тих, кому лівою – 60°) так, щоб лінія проходила по лівому краю сторінки, на якій дитина пише (для тих, кому зручно писати правою рукою), і правому (для тих, кому – лівою); на відстані ширини долоні від ближнього краю парти; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>орієнтується</i> в графічній сітці: <i>розрізняє</i> сітку в клітинку і косу лінію; робочий рядок, основні лінії робочого рядка: верхня і нижня (якщо зошит розташувати як класну дошку – вертикально), <i>визначає</i> початок, кінець і середину (відносно початку і кінця рядка), середину робочого рядка відносно верхньої і нижньої його ліній; <i>розрізняє</i> допоміжні лінії – допоміжну нарядкову, допоміжну підрядкову, похилу; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>дотримується</i> правил оформлення запису в рядку</p>	<p>Зошит для письма</p>

<p>(відступає від поля або згину зошита і залишає місце у кінці рядка на ширину малої рукописної букви <i>a</i>); [1 МОВ 3.1]</p>	
<p><i>тримає</i> ручку / олівець**** в руці під час письма: великим, вказівним і середнім пальцями, притискуючи ручку кінчиками великого і вказівного пальців до середнього пальця на рівні початку нігтя так, щоб вказівний палець знаходився на відстані ширини пальця від кінчика пера (кульки); [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>спрямовує</i> верхній кінчик ручки / олівця під час письма на плечовий суглоб тієї руки, якою пише; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>тримає</i> олівець у руці під час малювання, штрихування; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>вільно рухає</i> пальцями, кистю руки і передпліччям під час виконання графічних вправ; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>рухає</i> ручку / олівець уздовж рядка за допомогою кисті і передпліччя на мізинному пальці; [1 МОВ 3.1]</p>	<p>Ручка й олівець як навчальне приладдя</p>
<p><i>виконує</i> пальцем запис рукописних букв, слів, речень на сенсорному екрані (за наявності пристроїв) [1 МОВ 3.1]</p>	<p>Сенсорний екран (за наявності пристроїв)</p>
<p><i>дотримується</i> режиму письма і відпочинку (робить перерву на кілька хвилин після безперервного письма протягом 3 хвилин на початку навчального року і 7 хвилин – у кінці навчального року); [2 СЗО 1.1]</p>	<p>Гігієна письма</p>
<p>**** Вибір навчального приладдя для письма – ручка чи олівець та тривалість використання олівця (у разі його використання) здійснює вчитель.</p> <p>Оптимальний діаметр ручки – 0,8 см, довжина ручки – 15 см</p>	
<p><i>списує</i> з друкованого тексту (20-30 слів, що складаються з 1-7 букв); [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>записує</i> сприйнятий на слух текст (20-30 слів, до 6-7 букв та написання яких здійснюється за фонетичним принципом); [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>перевіряє</i> написане; <i>знаходить</i> і <i>виправляє</i> допущені помилки; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>пише</i> назву (заголовки) тексту з великої букви без крапки в кінці; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>пише</i> перше речення тексту та інших його абзаців з відступу – на відстані ширини вказівного пальця від початку рядка; [1 МОВ 3.1]</p>	<p>Письмо текстів.</p> <p>Запис назви (заголовку) тексту.</p> <p>Відступ для позначення абзацу тексту.</p>
<p><i>веде</i> два зошити без друкованої основи; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>пише</i> охайно; чітко; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>закреслює</i> похилою лінією (справа наліво і зверху</p>	<p><u>Культура оформлення запису.</u></p> <p>Розміщення запису на сторінці.</p>

<p>вниз) неправильно записану букву і над нею <i>пише</i> правильно; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>закреслює</i> однією горизонтальною лінією неправильно записане слово, речення і над ним <i>пише</i> правильно (або правильно пише поруч якщо наступний рядок / рядки вільні); [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>позначає</i> перенос слів рисочкою на рядку, з якого переноситься слово; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>пише</i> назву (заголовок) тексту посередині рядка; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>записує</i> слова, числа у рядок і колонку; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>записує</i> віршовані твори у колонку, прозові – у рядок; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>позначає</i> у словах наголос похилою рисочкою над буквою, що на письмі позначає наголошений звук; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>позначає</i> склади дужками під словом; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>починає писати</i> новий вид роботи з нового рядка [1 МОВ 3.1];</p> <p><i>пропускає</i> рядок між роботами, що виконують в різні дні і <i>записує</i> дату їх виконання: число – цифрами, місяць – словом (після вивчення нумерації чисел в межах 100 і всіх букв); [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>застосовує</i> набуті графічні навички у навчальних і життєвих ситуаціях; для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань; [1 МОВ 3.1]</p> <p><i>перевіряє</i> виконання завдань на графічне зображення елементів букв, букв, слів, речень і <i>виправляє</i> помилки; [1 МОВ 3.3]</p>	<p>Охайність письма.</p>
<p>Концентр «Дитяча література»</p>	
<p><i>виявляє</i> розуміння того, що художній текст, книжка належать до такого виду мистецтва як література, який зображує явища, події, персонажів за допомогою слова; [1 МОВ 2.2]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що автор твору, той, хто його створив; що автором твору може бути письменник / письменниця, вчений / вчена, учитель / учителька, учень / учениця, будь-яка письменна людина; твори / книжки можуть бути створені одним і кількома авторами, або бути народними (усно переданими від старших членів родини молодшим); [1 МОВ 2.2]</p> <p><i>знаходить</i> у творі / книжці і <i>зачитує</i> ім'я та</p>	<p>Література як мистецтво. Автор твору / книжки. Письменник / письменниця.</p>

<p>прізвище автора; [1 МОВ 2.2]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) заголовка як назви твору / книжки; за яким можна зрозуміти, про що йтиметься в тексті / книжці; [1 МОВ 2.2]</p> <p><i>добирає</i> назву (заголовок) до тексту серед 2-3 пропонуванних або самостійно і <i>пояснює</i> свій вибір; [1 МОВ 2.2]</p> <p><i>встановлює</i> відповідність між 2-3 текстами букварного типу і 2-3 заголовками і <i>пояснює</i> свій вибір; [1 МОВ 2.2]</p>	<p>Назва (заголовок) твору. <i>Добір заголовків до текстів. Встановлення відповідності між текстами і заголовками.</i></p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) змісту твору як того, про що у ньому йдеться; [1 МОВ 2.4]</p> <p><i>пояснює</i>, про що / кого йдеться у творі; [1 МОВ 2.4]</p> <p><i>визначає спільні і відмінні ознаки у двох творах (за однією темою);</i> [1 МОВ 2.2]</p>	<p>Зміст твору.</p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що в окремих творах може розповідатися про персонаж (людину, тварину, рослину, вигаданий об'єкт); [1 МОВ 2.2]</p> <p><i>називає</i> персонаж / персонажів прочитаного / прослуханого твору; [1 МОВ 2.2]</p> <p><i>визначає</i> в творі абзац, речення з описом персонажа / персонажів, його / їхніх дій, вчинків; [1 МОВ 2.2]</p>	<p>Персонаж.</p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що при написанні твору автор добирає слова, вислови, які найточніше передають зміст того, про що йдеться; [1 МОВ 2.3]</p> <p><i>знаходить</i> за вказаною вчителем ознакою слова, які найточніше передають зміст твору; [1 МОВ 2.2]</p> <p><i>розповідає</i> про свої враження, почуття, емоції від прочитаного / прослуханого твору; [1 МОВ 2.4]</p>	<p>Мова твору. Мова твору і почуття читача.</p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) казки як твору про вигадані події або вигаданих персонажів; оповідання як невеликого прозового твору, що містить розповідь про певні події; вірша як невеликого зазвичай віршованого твору; скоромовки як жартівливого вислову із важкими для швидкої вимови словами; загадки як короткого опису об'єктів, подій, які треба впізнати; прислів'я як короткого вислову з повчальним смислом, що містить узагальнення різних явищ життя; дитячої пісеньки як твору, що супроводжує народні традиції і звичаї, дитячі ігри;</p>	<p>Жанр твору (казка, оповідання, вірш, скоромовка, загадка, прислів'я, дитяча пісенька, мирилка, лічилка, кросворд, ребус). Навчальні проекти: «Казки / прислів'я / скоромовки / вірші / оповідання / дитячі пісеньки / загадки про</p>

<p>мирилки як твору, зазвичай віршованого, що призначений для примирення; лічилки як твору, зазвичай віршованого, що призначений для розподілу ролей у грі; ребусу слова-загадки у вигляді малюнка і букв; кросворду як гри, з відгадування й уписування літер у перехресні рядки клітинок; [1 МОВ 4.1]</p> <p><i>розрізняє</i> після прочитування казки й оповідання, казки й загадку, оповідання й загадку, загадку й скоромовку, казку й вірш, оповідання й вірш; скоромовку і прислів'я і <i>пояснює</i> свій вибір; [1 МОВ 2.2] [1 МОВ 2.7]</p> <p><i>доцільно використовує в мовленні слова:</i> кросворд, ребус, жанр твору; [1 МОВ 4.2]</p>	<p><i>рослини / тварин; батьківщину / дітей / професії тощо»</i></p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) віршовий твору як створеного з дотриманням ритму у послідовності наголошених і ненаголошених складів у словах та найчастіше із дотриманням співзвучності останніх складів у рядках (<i>рими</i>); прозового твору як створеного без дотримання ритму і співзвучності останніх складів у рядках (<i>рими</i>); [1 МОВ 4.1]</p>	<p>Віршовий і прозовий твори.</p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) книжки як скріплених з одного боку аркушів із письмовим записом, що видається один раз; журналу – як скріплених з одного боку аркушів із записом, що видається з постійною назвою через певні короткі проміжки часу, газети – як складених аркушів із записом, що видається з постійною назвою через певні короткі проміжки часу; електронної книжки – як версії паперової книжки, поданої для читання за допомогою спеціального пристрою; сайту – як розташованих за певною адресою в Інтернеті сукупності сторінок з поданою для сприймання за допомогою певного пристрою інформацією; [1 МОВ 2.4]</p> <p><i>визначає</i> книжку та дитячі періодичні видання: газету, журнал і <i>пояснює</i> свій вибір; [1 МОВ 2.5]</p> <p><i>орієнтується</i> у меню сайту (малюнкове, знакове, текстове), відкриває сторінки із поданими творами, <i>читає</i> текст з електронного джерела; [1 МОВ 2.5]</p> <p><i>користується</i> електронною книжкою (за наявності пристроїв: гортає сторінки, додає закладки, дотримується правил користування пристроєм; [1 МОВ 2.5]</p> <p><i>називає</i> 1-2 дитячі журнали, газети, книжки з домашньої і класної бібліотеки, 1-2 сайти дитячої</p>	<p>Книжка (дитяча художня книжка, дитяча енциклопедія, довідник школяра). Електронна книжка.</p> <p>Журнал (на прикладі дитячих журналів).</p> <p>Газета (на прикладі дитячих газет).</p> <p>Сайт дитячої літератури. Меню сайту.</p>

<p>літератури; [1 МОВ 2.5]</p> <p><i>визначає, називає</i> структурні елементи книжки: обкладинка, корінець, сторінка; [1 МОВ 2.2]</p> <p><i>визначає, показує</i> на обкладинці та в середині книжки назву (заголовки) твору, прізвище письменника, ілюстрації; [1 МОВ 2.2]</p> <p><i>називає</i> книжку (вір): спочатку прізвище письменника, потім назву (заголовки); [1 МОВ 2.2]</p> <p><i>розглядає</i> дитячу книжку (ілюстрації, назву, прізвище письменника); <i>висловлює</i> припущення (кілька слів), про що може розповісти ця книжка; [1 МОВ 2.2]</p> <p><i>пояснює</i>, для чого існують бібліотеки, зокрема й електронні, читальна зала, книжкова виставка, хто допомагає вибрати книжку в бібліотеці, як це можна зробити; [1 МОВ 2.2]</p> <p><i>дотримується</i> (під керівництвом учителя) правил збереження дитячої книжки (під час читання користується обкладинкою, закладкою, бере книжку чистими руками), гігієни читання-розглядання (через кожні 7-10 хвилин читання робить перерву; читає сидячи з невеликим нахилом вперед, дотримується відстані від очей до книги, що орієнтовно дорівнює довжині руки від ліктя до кінчиків пальців, читає при денному освітленні); елементарних правил поведінки в бібліотеці (ввічливо вітається і прощається з бібліотекарем, звертається по допомогу для вибору потрібної книги, дотримується тиші, для перекусу виходить з приміщення бібліотеки); [1 МОВ 2.2], [2 СЗО 1.1]</p> <p><i>застосовує</i> знання про інформацію, текст, абзац, книжки, журнали, газети, бібліотеку, роботу з текстом, книжкою у навчальних і життєвих ситуаціях; для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань; [1 МОВ 4.2]</p> <p><i>доцільно використовує в мовленні слова:</i> автор, письменник / письменниця, назва (заголовки) книжки (твору), обкладинка, корінець, сторінка, ілюстрація; бібліотека, бібліотекар, читальна зала, книжки, електронна книжка, електронна бібліотека, сайт; [1 МОВ 1.3]</p>	<p>Обкладинка книжки, корінець, сторінка. Ілюстрація.</p> <p><i>Визначення обкладинки, корінця, сторінки. Знаходження на обкладинці та в середині книжки назви (заголовку) твору, прізвища письменника, ілюстрації. Називання книжки: прізвище письменника, назва.</i></p> <p>Бібліотека. Електронна бібліотека.</p> <p><i>Екскурсія до шкільної бібліотеки з метою ознайомлення із правилами гігієни читання-розглядання, збереження книги, поведінки в бібліотеці.</i></p> <p><i>Навчальні проекти «Моя улюблена книжка / дитячий журнал / дитяча газета».</i></p>
Концентр «Логіка»	
<p><i>знаходить</i> вихід з лабіринтів на зображеннях і <i>пояснює</i> свої дії; [1 МОВ 4.2]</p>	<p>Логічні вправи з графічним зображенням.</p>

<p><i>позначає</i> умовними позначками голосні і приголосні (м'які, тверді) звуки, наголос у слові, слова у реченні; [1 МОВ 4.1]</p> <p><i>будує</i> моделі звукових структур слів (до 5-6 звуків) та окремих складів слів; [1 МОВ 4.1]</p> <p><i>будує</i> моделі складової структури слів (до 3-4 складів) [1 МОВ 4.1]</p> <p><i>будує</i> модель речення (до 5-6 слів); [1 МОВ 4.1]</p> <p><i>відновлює</i> слово за його анаграмою; [1 МОВ 4.1]</p> <p><i>будує</i> слово з букв / звуків іншого слова; [2 МОВ 4.1]</p> <p><i>відновлює</i> деформоване речення (до 5 слів). [2 МОВ 4.1]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) думки як слова, словосполучення, речення, що є результатом міркування, мислення; [2 МОВ 4.1]</p> <p><i>пояснює</i> свою думку одним словом, реченням; [2 МОВ 4.1]</p> <p><i>формулює речення, що виражає ту саму думку, але іншими словами;</i> [2 МОВ 4.1]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> твердження (у процесі виконання завдань) як розповідного речення; [2 МОВ 4.1]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> судження (у процесі виконання завдань) як твердження, істинність / хибність якого можна визначити достовірно, точно; [2 МОВ 4.1]</p> <p><i>формулює</i> судження за зразком; з даними словами: усі; кожний; деякі; кожен, крім; один із; решта; [2 МОВ 4.1]</p> <p><i>формулює</i> судження за зразком; за малюнком, життєвою ситуацією; [2 МОВ 4.1]</p> <p><i>визначає</i> істинні (правильні, достовірні) і хибні (неправильні, недостовірні) судження; [2 МОВ 4.1]</p> <p><i>формулює</i> судження за поданою умовою – істинні і хибні; [2 МОВ 4.1]</p> <p><i>перетворює</i> істинні судження в хибні і хибні судження в істинні; [2 МОВ 4.1]</p>	<p>Вихід із лабіринтів.</p> <p>Логічні вправи зі словом, реченням.</p> <p>Модель слова: звукової структури, складової структури.</p> <p>Модель речення.</p> <p>Анаграма слова (деформоване слово).</p> <p>Деформоване речення (з порушеною послідовністю слів).</p> <p>Думка.</p> <p>Твердження.</p> <p>Судження.</p>
<p><i>відновлює</i> деформований текст (до 5 речень); [2 МОВ 4.2]</p> <p><i>доцільно використовує</i> в мовленні слова і словосполучення: думка, судження [2 МОВ 4.2]</p>	<p>Логічні вправи з текстом.</p> <p>Деформований текст (з порушеною послідовністю речень)</p>

ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ – МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА АНГЛІЙСЬКА МОВА (мова вивчення)

Пояснювальна записка

Відповідно до визначеної мети освітньої програми **метою** програми предмета *англійська мова* (мова вивчення) є нормативне забезпечення гармонійного розвитку та виховання особистості дитини засобами англійської мови для застосування набутого досвіду в навчальних і життєвих ситуаціях та закладання основ її особистісного зростання й опанування англійської мови на наступному рівні освіти.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких тактичних **завдань**, які визначені відповідно до стратегічних завдань освітньої програми. Зокрема програму предмета *англійська мова* (мова вивчення) спрямовано на:

становлення особистості дитини, її духовний, психічний, соціальний, розвиток мовними засобами; формування іншомовних фонетичних, лексичних, граматичних та орфографічних навичок, а також уміння сприймати на слух, говорити, читати й писати; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду та досвіду різних видів мовленнєвої діяльності, у тому числі використання набутого досвіду у вивченні української мови та інших предметів;

морально-етичне, громадянське, патріотичне, виховання дитини мовними засобами, формування культури спілкування англійською мовою у різних формах і видах діяльності, у тому числі за допомогою сучасних гаджетів; знайомство з культурою та традиціями англомовних країн світу;

формування цілісного образу світу та розуміння місця й ролі англійської мови у ньому;

формування позитивного емоційно-ціннісного ставлення дитини до англійської мови як мови міжнародного спілкування; формування готовності до міжкультурної комунікації; бажання опанувати іноземні мови;

розвиток пізнавальних і мовленнєво-творчих здібностей дитини, вміння працювати з різними джерелами інформації, здатності до її використання у різних життєвих ситуаціях (під час поїздки за кордон, спілкування з ровесниками за кордоном через листування, використання інформаційно-комунікаційних технологій);

формування ключових і предметних компетентностей (зокрема, комунікативної) із використанням потенціалу англійської мови;

формування здатності до самовираження засобами англійської мови, зміни власної поведінки відповідно до потреб стійкого розвитку завдяки аналізу аутентичних творів дитячої літератури, медіа текстів, текстів, створених з навчальною метою.

Програма предмета *англійська мова* (мова вивчення) передбачає базовий і **розширений** рівні вивчення. Програмові вимоги **розширеного** рівня вирізняються від базового більшим обсягом лексичного матеріалу, який подається відповідно до соціокультурних тем тижнів. Зважаючи на навчальні можливості учнів класу, учитель може реалізовувати **розширений** рівень як за рахунок 1 години або 0,5 годин варіативного складника навчального плану, так і в межах 2 годин на тиждень,

передбачених навчальним планом для опанування предмета англійська мова. Водночас учитель може реалізовувати виключно базовий рівень вивчення (без розширеного).

Програма предмета *англійська мова* (мова вивчення) передбачає в 1 класі усний курс з фокусом на фонологічному аспекті мови. На кінець 4 класу передбачається досягнення учнями рівня A1. Цей рівень узгоджується із «Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання».

Для проведення занять з предмета *англійська мова* (мова вивчення) клас поділяють на групи відповідно до нормативних документів МОН України.

У класному журналі облік проведених занять з кожною групою дітей (у разі поділу класу на групи) здійснюють на окремих сторінках, які підписують таким чином: *Англійська мова (I група)* і *Англійська мова (II група)*.

Якщо клас не поділяють на групи, сторінку в журналі підписують без зазначення групи, зокрема *Англійська мова*.

Результати навчання і пропонований зміст I циклу (1-2 класи)

Загальні результати навчання	Обов'язкові результати навчання	Очікувані результати навчання
<i>сприймає</i> усну інформацію	<i>розуміє</i> короткі, прості запитання, твердження, прохання / вказівки та реагує на них вербально і / або невербально [2 ІНО 1.1]	<i>реагує</i> на короткі, прості запитання, твердження, вказівки та інструкції, якщо вони вимовляються повільно й чітко, супроводжуються відеорядом (наочністю) чи жестами для полегшення сприймання та повторюються за необхідності; <i>розпізнає</i> знайомі слова повсякденного вжитку у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке;
критично оцінює усну інформацію	<i>розпізнає</i> знайомі слова і фрази під час сприймання усної інформації [2 ІНО 1.2]	<i>розпізнає</i> числа, ціни, дати та дні тижня у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке;
<i>сприймає</i> текст	<i>розпізнає</i> знайомі слова з опорою на наочність [2 ІНО 2.1]	<i>розпізнає</i> знайомі слова, що супроводжуються малюнком; <i>сприймає</i> короткі, прості інструкції у знайомому контексті; <i>здогадується</i> про значення слів, якщо вони супроводжуються малюнком або символом;
<i>здійснює</i> усну взаємодію	<i>запитує</i> та повідомляє інформацію про	<i>запитує</i> інших та <i>відповідає</i> на запитання про себе та повсякденну діяльність;

	себе та повсякденні справи, вживаючи короткі сталі вирази та використовуючи за потребою жести [2 ІНО 3.1]	<i>вітається та прощається; уточнює інформацію;</i>
усно висловлює власні думки, почуття, ставлення та позиції	<i>описує себе та свій стан короткими фразами [2 ІНО 3.2]</i>	<i>описує себе та власний досвід, уживаючи прості слова та формульні вирази; виражає свої почуття та думки, вживаючи прості слова та супроводжуючи їх невербально;</i>
здійснює писемну взаємодію	<i>надає найпростішу інформацію про себе у письмовій формі (записка, анкета) [2 ІНО 3.3]</i>	<i>надає елементарну інформацію в анкеті, використовуючи прості фрази, з опорою на наочність, модель; використовує найпростіші формули ввічливості (вітання, подяка, прощання) у записці;</i>
висловлює свої думки, почуття, ставлення та позиції письмово	<i>пише короткими фразами про себе [2 ІНО 3.4]</i>	<i>повідомляє про себе простими фразами з опорою на наочність, модель; набирає текст простими словами, які відображають його / її емоційний стан (сум, радість) та вподобання;</i>
здійснює взаємодію он-лайн	<i>набирає текст короткими фразами в безпечному он-лайн середовищі [2 ІНО 3.5]</i>	<i>встановлює базовий соціальний контакт он-лайн, вживаючи найпростіші ввічливі форми вітання та прощання; розміщує прості он-лайн вітання, вживаючи елементарні сталі вирази; розміщує он-лайн прості короткі твердження про себе, якщо їх можна обрати з меню та / або скористатись он-лайн перекладачем</i>

**Очікувані результати навчання: показники розвитку здобувача освіти,
виражені в навчальних діях учня (1 клас)**

Уміння	Обсяг
Сприймання на слух (Аудіювання)	Обсяг прослуханого у запису матеріалу – у межах 1 хвилини
Зорове сприймання (Читання)	–
Усна взаємодія (Діалог)	Висловлення кожного співрозмовника, правильно оформлених у мовному відношенні – у межах 1-3 реплік
Усне продукування (Монолог)	Обсяг висловлення – у межах 1-3 речення
Писемне продукування (Письмо)	–

**Тематика ситуативного спілкування та мовний інвентар: лексика
(1 клас)**

Я, моя родина і друзі (інформація про себе, члени родини, друзі, числа 1-10, щоденні справи).

Дозвілля (кольори, іграшки, дії, прогулянка, хобі, дитячі ігри, спорт).

Природа (пори року, погода, природні території, домашні улюбленці, дикі та свійські тварини).

Населені пункти та їх інфраструктура (населені пункти, громадські місця, транспорт).

Свята та традиції в Україні та у країні виучуваної мови (назви свят, привітання, в тому числі день народження).

Людина (частини тіла, предмети одягу, професії та місця роботи).

Харчування (страви та напої, фрукти, овочі).

Школа (учасники навчального процесу, шкільне приладдя, шкільні меблі, прохання / спонукання).

Мовленнєві функції:

- привітатися;
- попрощатися;
- попросити вибачення;
- подякувати;
- представити себе / когось;
- називати / описувати когось / щось;
- ставити запитання і відповідати на них;
- розуміти та виконувати прості вказівки / інструкції / команди;
- розуміти прості інформаційні знаки;
- вітати зі святом, виражати настрій.

Мовний інвентар: граматики (1 клас)

Категорія	Структура
Clause	agreement between nouns and verb 'be'
Conjunction	'and' to link nouns and noun phrases

Determiner	'this' as a determiner (general) 'the' for specific examples
Noun	regular nouns – singular and plural
Phrase	'be' + adjective 'it' + 'be'
Preposition	basic prepositions of place
Pronoun	Wh-questions subject personal pronouns
Verb	'have got' in the present tense 'can' in the present tense imperatives Present Simple for opinions, likes and dislikes tag responses (short answers to Present Simple yes / no questions)

Результати навчання і пропонований зміст I циклу (1-2 класи)

Загальні результати навчання	Обов'язкові результати навчання	Очікувані результати навчання
<i>сприймає</i> усну інформацію	<i>розуміє</i> короткі, прості запитання, твердження, прохання/вказівки та реагує на них вербально і/або невербально [2 ІНО 1.1]	<i>реагує</i> на короткі, прості запитання, твердження, вказівки та інструкції, якщо вони вимовляються повільно й чітко, супроводжуються відеорядом (наочністю) чи жестами для полегшення сприймання та повторюються за необхідності; <i>розпізнає</i> знайомі слова повсякденного вжитку у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке;
критично <i>оцінює</i> усну інформацію	<i>розпізнає</i> знайомі слова і фрази під час сприймання усної інформації [2 ІНО 1.2]	<i>розпізнає</i> числа, ціни, дати та дні тижня у знайомому контексті, якщо мовлення повільне та чітке;
<i>сприймає</i> текст	<i>розпізнає</i> знайомі слова з опорою на наочність [2 ІНО 2.1]	<i>розпізнає</i> знайомі слова, що супроводжуються малюнками; <i>сприймає</i> короткі, прості інструкції у знайомому контексті; <i>здогадується</i> про значення слів, якщо вони супроводжуються малюнком або символом;
<i>здійснює</i> усну взаємодію	<i>запитує</i> та повідомляє інформацію про себе	<i>запитує</i> інших та <i>відповідає</i> на запитання про себе та повсякденну діяльність;

	та повсякденні справи, вживаючи короткі сталі вирази та використовуючи за потребою жести [2 ІНО 3.1]	<i>вітається та прощається; уточнює інформацію;</i>
усно висловлює власні думки, почуття, ставлення та позиції	<i>описує себе та свій стан короткими фразами [2 ІНО 3.2]</i>	<i>описує себе та власний досвід, уживаючи прості слова та формульні вирази; виражає свої почуття та думки, вживаючи прості слова та супроводжуючи їх невербально;</i>
здійснює писемну взаємодію	<i>надає найпростішу інформацію про себе у письмовій формі (записка, анкета) [2 ІНО 3.3]</i>	<i>надає елементарну інформацію в анкеті, використовуючи прості фрази, з опорою на наочність, модель; використовує найпростіші формули ввічливості (вітання, подяка, прощання) у записці;</i>
висловлює свої думки, почуття, ставлення та позиції письмово	<i>пише короткими фразами про себе [2 ІНО 3.4]</i>	<i>пише про себе простими фразами з опорою на наочність, модель; записує прості слова, які відображають його / її емоційний стан (сум, радість) та вподобання;</i>
здійснює взаємодію он-лайн	<i>набирає текст короткими фразами в безпечному он-лайн середовищі [2 ІНО 3.5]</i>	<i>встановлює базовий соціальний контакт он-лайн, вживаючи найпростіші ввічливі форми вітання та прощання; розміщує прості он-лайн вітання, вживаючи елементарні сталі вирази; розміщує он-лайн прості короткі твердження про себе, якщо їх можна обрати з меню та / або скористатись он-лайн перекладачем</i>

ОСВІТНІ ГАЛУЗІ – ПРИРОДНИЧА, СОЦІАЛЬНА І ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА, ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА

ВСЕСВІТ

Пояснювальна записка

Відповідно до визначеної мети освітньої програми **метою** програми предмета *всесвіт* є нормативне забезпечення гармонійного розвитку та виховання особистості дитини доступними для неї засобами дослідження природи й суспільства для застосування набутого досвіду в навчальних і життєвих ситуаціях та закладання основ її особистісного зростання й опанування предметів природничого і суспільствознавчого циклів на наступному рівні освіти.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких тактичних **завдань**, які визначено відповідно до стратегічних завдань освітньої програми. Зокрема програму предмета *всесвіт*: спрямовано на:

становлення особистості дитини, її духовний, психічний, соціальний, розвиток засобами активізації її діяльності (спостереження, дослідження, вимірювання, класифікація, аналіз і синтез одержаних даних тощо); збагачення емоційно-чуттєвого досвіду та досвіду пізнавальної діяльності;

морально-етичне, громадянське, патріотичне виховання дитини, формування активної громадянської позиції, культури взаємодії з довколишнім світом;

формування цілісного образу світу й розуміння місця і ролі природи та суспільства у ньому;

формування позитивного емоційно-ціннісного ставлення дитини до себе, родини, держави; бажання пізнавати історію свого міста / села, країни;

розвиток пізнавальних і дослідницьких умінь дитини щодо прийнятних способів пізнання себе, природного і соціального середовищ;

формування ключових і предметних компетентностей із використанням потенціалу інтегрованого предмета *всесвіт*;

формування здатності до самовираження засобами соціальної взаємодії, зміни власної поведінки відповідно до потреб стійкого розвитку (природоохоронна, толерантна, правова тощо).

Мета й завдання реалізуються за такими **концентрами**: «Засоби пізнання довколишнього світу», «Нежива природа», «Жива природа», «Рукотворні об'єкти довколишнього світу», «Середовища існування», «Логіка».

Концентр «Логіка» є наскрізним і реалізується на змістовому матеріалі інших концентрів, що враховується під час складання календарного плану.

Програма предмета *всесвіт* передбачає базовий і **розширений** рівні вивчення. Програмові вимоги **розширеного** рівня подано в тексті червоним шрифтом. Зважаючи на навчальні можливості учнів класу, учитель може реалізовувати **розширений** рівень як за рахунок 1 години або 0,5 годин варіативного складника навчального плану, так і в межах 3 годин на тиждень, передбачених навчальним планом для опанування предмета *всесвіт*. Водночас учитель може реалізовувати виключно базовий рівень вивчення (без розширеного).

1 клас

Очікувані результати навчання: показники розвитку здобувача освіти, виражені в навчальних діях	Зміст розвитку здобувача освіти засобами предмета всесвіт
<p><i>пояснює</i>, що вивчення навчального предмета <i>всесвіт</i> дозволить використовувати знання про створені природою і людиною об'єкти та природні явища і середовища для пізнання довколишнього світу та застосування набутого досвіду в навчальних і життєвих ситуаціях та <i>наводить</i> приклади [1 ПРО 3.1]</p>	<p>Навчальний предмет <i>всесвіт</i></p>
Концентр «Засоби пізнання довколишнього світу»	
<p><i>пояснює</i> значення для людини здатності бачити, чути, сприймати на дотик, смак, відчувати запах і <i>наводить</i> приклади [1 ПРО 1.5]</p> <p><i>визначає</i> об'єкти довколишнього світу, сприймаючи їх на дотик, смак, слух, за запахом і зовнішнім виглядом [1 ПРО 1.4]</p> <p><i>визначає</i> об'єкти довколишнього світу, які можна розпізнати на дотик, смак, за певним запахом [1 ПРО 1.4]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (під час спостережень, досліджень, практичних робіт, екскурсій) того, що основним джерелом пізнання є довколишній світ [1 ПРО 3.1]</p> <p><i>застосовує</i> короткочасні – протягом доби – спостереження (за змінами у житті рослин, тварин, людини, положення Сонця, погодними явищами тощо*) за пропонованими вчителем пізнавальними і практично зорієнтованими завданнями, виявляючи розуміння спостереження як розглядання об'єкта довколишнього світу з певною метою [1 ПРО 3.1]</p> <p><i>виконує</i> індивідуальні та у парі дослідження (властивостей води, повітря, корисних копалин, ґрунту, переміщення і довжини тіні тощо*) за пропонованими вчителем пізнавальними і практично зорієнтованими завданнями, виявляючи в процесі роботи розуміння дослідження як виконання певних дій з об'єктом з метою вивчення його ознак, властивостей [1 ПРО 1.4]</p> <p><i>виконує</i> практичні роботи (вимірювання тіні, розпізнавання земної поверхні тощо*) за пропонованими вчителем пізнавальними і практично зорієнтованими завданнями, виявляючи</p>	<p>Сприймання людиною об'єктів довколишнього світу: здатність бачити, чути, сприймати на дотик, смак, відчувати запах.</p> <p>Дії для пізнання довколишнього світу. Спостереження. Дослідження. Практична робота. Екскурсія.</p>

розуміння практичної роботи як виконання певного завдання під час безпосередньої дії з об'єктом з метою підтвердження / спростування одержаних знань про об'єкт довколишнього світу [1 ПРО 1.4]

здійснює разом із класом, батьками екскурсії до найближчого оточення (до різних приміщень у школі, до шкільного подвір'я, прилеглих до школи вулиць, майданів, найближчих парків, скверів, водойм тощо**), виявляючи розуміння екскурсії як заняття з вивчення об'єктів під час їх спостереження безпосередньо у довколишньому світі [1 ПРО 1.4]

дотримується правил поведінки в природі під час спостереження, екскурсії (розглядає рослини, їх частини тварин без пошкодження і вилучення із природного середовища; пересувається по стежках і доріжках) [1 ПРО 3.2]

дотримується правил дорожнього руху, техніки безпеки під час екскурсій (весь час перебуває у полі зору дорослих; повідомляє дорослих про знаходження незнайомих предметів); спостережень, практичних робіт, досліджень (перед початком роботи прибирає з парти все зайве, починає роботу з дозволу вчителя, дотримуючись інструкції, запобігає потраплянню речовин, з якими виконується робота, до рота, на шкіру, в очі; користується для пересипання ложкою, совочком; пересипає і переливає над лотком, тримає прилади далеко від краю парти; миє руки з милом після роботи) [1 СЗО 2.4]

доцільно застосовує для спостережень, досліджень, практичних робіт лупу як збільшувальне скло для розгляду дрібних об'єктів [1 СЗО 2.3]

доцільно застосовує для спостережень, досліджень, практичних робіт мікроскоп як пристрій для розгляду об'єктів, що не можна побачити неозброєним оком [1 СЗО 2.3]

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) моделі як копії, замітника реального об'єкта, що створюється з метою його пізнання; що малюнок, рисунок з умовними позначками, граф, таблиця, макет є моделями [1 ПРО 1.4]

застосовує глобус для досліджень, практичних

Обладнання для пізнання довколишнього світу.

Лупа.

Мікроскоп.

Моделі: глобус.

робіт виявляючи розуміння його як моделі Землі [1 ПРО 1.4]

доцільно застосовує для досліджень, практичних робіт макети, рисунки з умовними позначками [1 ПРО 2.2]

використовує підручник, навчальний посібник, як одне з основних джерел пізнання довколишнього світу, розуміючи, що вони є спеціально створеними для учня книгами, в яких послідовно і зрозумілою йому мовою подано відомості з навчальних предметів [1 ПРО 2.1]

розпізнає за умовними позначками зміст завдань у підручниках, навчальних посібниках і виконує їх [1 ПРО 2.1]

використовує атлас для досліджень, практичних робіт, розуміючи, що атлас – це альбом з малюнками, світлинами, призначений для вивчення об'єктів довколишнього світу [1 ПРО 2.1]

використовує для вивчення довколишнього світу в процесі досліджень, практичних робіт фото, відеоматеріали (за наявності можливостей) [1 ПРО 2.1]

використовує різні колекції (корисних копалин, насінин) для досліджень, практичних робіт, розуміючи, що колекція – це сукупність об'єктів довколишнього світу, дібраних за певною ознакою, призначена для їх вивчення [1 ПРО 1.4]

використовує для пізнання довколишнього світу (з метою одержання додаткової інформації за темою вивчення) відомості, одержані від фахівців, інших обізнаних з предмету вивчення дорослих [1 ПРО 2.1]

пояснює народні прикмети і передбачення погоди, розуміючи їх як результат тривалих спостережень і *спостерігає* за довкіллям з метою переконання у їх правильності в наш час [1 ПРО 1.5]

фіксує результати спостережень за погодою у класному щоденнику спостережень, *узагальнює результати спостережень за місяць* (кількість сонячних, дощових днів; днів, коли сніжило або не було снігу тощо) і *порівнює* їх із одержаними у попередній місяць (колективно на уроці за допомогою вчителя) [1 ПРО 2.2]

Джерела пізнання довколишнього світу.

Підручник (навчальний посібник).

Атлас.

Набори фотографій, відеоматеріали.

Колекція корисних копалин.

Інформація, одержана від фахівців, народна мудрість.

<p><i>фіксує</i> результати досліджень, практичної роботи, екскурсій у таблиці, за допомогою рисунків з умовними позначками, малюнка [1 ПРО 2.2]</p> <p><i>обирає</i> серед пропонованих тему навчального проєкту [1 ПРО 1.1], <i>розробляє</i> його самостійно або під керівництвом учителя у парі, групі [1 ПРО 1.3] і <i>презентує</i> самостійно або під керівництвом учителя продукти і результати проєктної діяльності, виявляючи розуміння навчального проєкту як роботи зі створення на основі отриманих знань і додаткової інформації власного продукту (повідомлення, фото, малюнку, плакату тощо) та презентації результатів його застосування (зменшення витрат води, світла тощо) [1 ПРО 1.6], [1 ПРО 2.1]</p> <p><i>ставить</i> запитання про об'єкти довколишнього світу, явища природи і добирає серед пропонованих джерела пізнання довколишнього світу та засоби пошуку відповіді на них [1 ПРО 1.2]</p> <p><i>доцільно використовує</i> у мовленні слова і словосполучення: довколишній світ, довкілля, модель, спостереження, дослідження, екскурсія, практична робота, глобус, лупа, мікроскоп, підручник, атлас, колекція корисних копалин, народна прикмета, щоденник спостережень за природою, навчальний проєкт [1 МОВ 1.6]</p>	<p>Опрацювання здобутої інформації про довколишній світ.</p> <p>Фіксація і узагальнення здобутої інформації (у класному щоденнику спостережень за природою, що розташовується у куточку природи, у таблиці, малюнку).</p> <p>Результати вивчення довколишнього світу та їх презентація.</p> <p>Навчальний проєкт.</p> <p><i>Навчальні проєкти***:</i> «Кому відкриває свої таємниці всесвіт?», «Я – дослідник»</p>
<p>* Темі досліджень, практичних робіт, екскурсії подано у кожному концентрі.</p> <p>** Орієнтири для вибору маршруту екскурсій подано у дужках біля тем у кожному концентрі.</p> <p>*** Серед пропонованих у програмі до кожного розділу навчального проєкту кожна дитина обирає один.</p>	
<p>Концентр «Нежива природа»</p>	
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що об'єкти неживої природи, як і об'єкти живої, створені природою, але на відміну від них не живляться, не дихають, не розвиваються, не розмножуються і не відмирають і <i>наводить</i> приклади [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>називає</i> об'єкти неживої природи (Сонце, Земля, повітря, вода, ґрунт) [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>розпізнає</i> об'єкти неживої природи та <i>пояснює</i> свій вибір [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>пояснює</i> значення і цінність неживої природи для людини (для пізнання довкілля, життя та здоров'я, використання у господарстві, одержання</p>	<p>Нежива природа.</p> <p>Об'єкти неживої природи. Явища неживої природи. <i>Практична робота.</i> <i>Розпізнавання явищ неживої природи</i> (за зображеннями у атласі, наборі фотографій, відеорядом).</p> <p><i>Екскурсія. Розпізнавання об'єктів і явищ неживої природи</i> (у найближчому</p>

<p>насолоди від краси) і <i>наводить</i> приклади [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>називає</i> явища неживої природи (зміни дня і ночі, зміна пір року, дощ, сніг, гроза тощо) [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>розпізнає і називає</i> явища неживої природи та <i>пояснює</i> свій вибір [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>застосовує</i> знання про неживу природу, явища неживої природи для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань [1 ПРО 4.4]</p> <p><i>перевіряє</i> виконання завдань на визначення об'єктів неживої природи і <i>виправляє</i> помилки [1 ПРО 1.6]</p> <p><i>доцільно використовує</i> у мовленні словосполучення: нежива природа [1 МОВ 1.6]</p>	<p>оточенні: на шкільному подвір'ї; у парку, сквері).</p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) Сонця як об'єкта неживої природи, який являє собою вогняну кулю [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>пояснює</i>, що Сонце є джерелом світла і тепла на Землі і <i>наводить приклади</i> [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>досліджує</i> прогрівання і освітлення ділянок поверхні під прямими променями Сонця та у тіні і <i>доходить висновку</i> про те, що освітлення і прогрівання залежить від потрапляння на поверхню сонячних променів [1 ПРО 1.4]</p> <p><i>пояснює</i>, чому вдень темнішає, коли Сонце закривають хмари; чому на закритій від Сонця ділянці не так спекотно, як на відкритій [1 ПРО 1.6]</p> <p><i>пояснює</i>, чому вночі – темно, а вдень – світло, вранці і ввечері бувають сутінки, вночі холодніше, ніж удень [1 ПРО 1.6]</p> <p><i>описує</i> зміни у неживій природі, пов'язані зі змінами положення Сонця на небосхилі протягом доби: вранці, вдень, ввечері і вночі;</p> <p><i>пояснює</i> значення Сонця для життя на Землі і <i>наводить приклади</i> [1 ПРО 3.1]</p> <p><i>пояснює</i>, чому можна дивитись на Сонце лише у сонцезахисних окулярах, перебувати на Сонці лише у головному уборі і <i>дотримується</i> цих правил [1 ПРО 3.1]</p> <p><i>описує</i> Сонце: об'єкт неживої чи живої природи; форма; властивості; зміна положення на</p>	<p>Сонце – джерело світла і тепла.</p> <p><i>Дослідження прогрівання і освітлення поверхні під прямими променями і на закритій ділянці.</i></p> <p>Зміна положення Сонця на небосхилі протягом доби.</p> <p>Значення Сонця для життя на Землі.</p>

<p>небосхилі протягом доби; значення для життя на Землі; правила безпеки життєдіяльності, пов'язані з ним; додаткова інформація (про згадування у творах мистецтва, літературі, народних прикметах і обрядах тощо) [1 ПРО 1.5], [1 ПРО 3.2], [1 ПРО 2.1]</p> <p><i>застосовує</i> знання про Сонце і зміни його положення на небосхилі протягом доби для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань [1 ПРО 3.1]</p> <p><i>перевіряє</i> виконання завдань на визначення властивостей Сонця, зміни у природі, пов'язаних із зміною його положення на небосхилі протягом доби та значення для життя на Землі і <i>виправляє</i> помилки [1 ПРО 1.6]</p> <p><i>доцільно використовує</i> у мовленні слово: небосхил [1 МОВ 1.6]</p>	
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що Земля за формою схожа на кулю [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), полюсів як точок на Землі, через які проходить ось її обертання і показує їх на глобусі [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що Земля постійно обертається в одному й тому ж напрямку навколо своєї осі – уявної лінії [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>пояснює</i> причини зміни дня і ночі на Землі (Земля обертається навколо своєї осі) [1 ПРО 1.5]</p> <p><i>пояснює</i>, чому зміни дня і ночі повторюються через певні проміжки часу (Земля обертається навколо своєї осі постійно) [1 ПРО 1.5]</p> <p><i>пояснює</i>, чому зміна положення Сонця на небосхилі протягом дня завжди відбувається в одному напрямку (Земля обертається навколо своєї осі в одному й тому ж напрямку) [1 ПРО 1.5]</p> <p><i>пояснює</i>, чому на полюсах не буває зміни дня і ночі [1 ПРО 1.5]</p> <p><i>пояснює</i> причини утворення тіні від непрозорих об'єктів, певного напрямку її розміщення і переміщення та зміни довжини протягом дня [1 ПРО 1.5]</p> <p><i>досліджує</i> переміщення тіні від руху об'єкта відносно джерела світла і <i>доходить висновку</i> про залежність зміни положення і довжини тіні від зміни положення об'єкта відносно джерела світла [1</p>	<p>Земля. Форма Землі.</p> <p>Рух Землі. Обертання Землі навколо осі.</p> <p>Зміни дня і ночі.</p> <p>Тінь, її переміщення і довжина впродовж дня. <i>Практична робота в парі: вимірювання довжини власної тіні вранці і опівдні.</i> <i>Дослідження переміщення і довжини тіні</i></p>

<p>ПРО 1.4] <i>пояснює</i>, що земну поверхню, зайняту водоймою називають водною, решту – суходолом і <i>наводить</i> приклади відповідної земної поверхні своєї місцевості [1 ПРО 1.5] <i>розпізнає</i> на земній поверхні суходіл і водну поверхню та <i>пояснює</i> свій вибір [1 ПРО 1.5] <i>описує</i> Землю: об'єкт неживої чи живої природи; форма; рух навколо осі і пов'язані з ним явища природи [1 ПРО 1.5] <i>описує</i> земну поверхню: суходіл чи водна; додаткова інформація (за наявності) [1 ПРО 1.5] <i>застосовує</i> знання про форму Землі, її добове обертання, утворення тіні, земну поверхню для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань [1 ПРО 4.4] <i>перевіряє</i> виконання завдань на визначення земної поверхні, чинників зміни дня і ночі та <i>виправляє</i> помилки [1 ПРО 1.6] <i>доцільно використовує</i> у мовленні слова і словосполучення: полюс, вісь Землі, суходіл, водна поверхня [1 МОВ 1.6]</p>	<p><i>від руху об'єкта відносно джерела світла.</i> Земна поверхня. Суходіл і водна поверхня. <i>Практична робота:</i> <i>розпізнавання суходолу і водної поверхні (у довкіллі, за атласом, набором фотографій, відеорядом).</i></p> <p><i>Навчальні проєкти***:</i> «Сонячний годинник на шкільному подвір'ї», «Театр тіней»</p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) повітря як невидимого об'єкта неживої природи, що міститься в усіх інших об'єктах довколишнього світу [1 ПРО 4.2] <i>називає</i> властивості повітря (без запаху, прозоре, займає повністю доступні порожнечі, пружне; розширюється при нагріванні і стискається при охолодженні; погано проводить тепло, звук, запах; розчиняється у воді) і <i>наводить</i> приклади [1 ПРО 1.5] <i>досліджує</i> властивості повітря і <i>доходить висновку</i> про його наявність у ґрунті, воді та навколо; має такі властивості: пружність, відсутність запаху, кольору, здатність займати повністю доступні порожнечі, розширюватися при нагріванні і стискатися при охолодженні, проводити тепло, звук, запах, розчиняється у воді [1 ПРО 1.4] <i>пояснює</i> значення повітря для рослин, тварин, людини і <i>наводить</i> приклади [1 ПРО 3.1] <i>описує</i> повітря: об'єкт неживої чи живої природи; властивості, значення для живої природи;</p>	<p>Повітря. Властивості повітря.</p> <p><i>Дослідження властивостей повітря.</i></p> <p>Значення повітря для</p>

<p>додаткова інформація (за наявності) [1 ПРО 1.5], [1 ПРО 3.2], [1 ПРО 2.1]</p> <p><i>застосовує</i> знання про повітря, його властивості та значення для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань [1 ПРО 4.4]</p> <p><i>перевіряє</i> виконання завдань на визначення властивостей повітря та значення для природи і <i>виправляє</i> помилки [1 ПРО 1.6]</p> <p><i>доцільно використовує</i> у мовленні слова: розширення, стискання, пружність, розчинність [1 МОВ 1.6]</p>	<p>живої природи.</p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) води як об'єкта неживої природи [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>називає</i> властивості води (безбарвна, прозора, приймає форму посудини, текуча, може перебувати у трьох станах, є розчинником) і <i>наводить</i> приклади [1 ПРО 1.5]</p> <p><i>досліджує</i> властивості води і <i>доходить висновку</i> про відсутність у води запаху і кольору; її текучість, здатність приймати форму посудини, перебувати у трьох станах, розчиняти певні речовини; що завдяки здатності розчиняти певні речовини вода переносить поживні речовини до рослин з ґрунту [1 ПРО 1.4]</p> <p><i>розпізнає</i> серед кількох рідин воду і <i>пояснює</i> свій вибір [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>пояснює</i> значення води для життя рослин, тварин, людини (побут, господарська діяльність) і <i>наводить</i> приклади її застосування [1 ПРО 3.3]</p> <p><i>виконує</i> доступні для себе дії економного використання води в побуті (закриває кран під час намилювання рук; користується склянкою з водою для споліскування зубів під час їх чищення, закриває кран міцно) [1 ПРО 3.4]</p> <p><i>описує</i> воду: об'єкт неживої чи живої природи; властивості; значення для живої природи; посильні дії для її економного використання; додаткова інформація (про згадування у творах мистецтва, літературі, народних прикметах і обрядах тощо) [1 ПРО 1.5], [1 ПРО 3.2], [1 ПРО 2.1]</p> <p><i>застосовує</i> знання про воду та її властивості та значення для виконання, складання пізнавальних і</p>	<p>Вода в природі. Властивості води.</p> <p><i>Дослідження властивостей води.</i></p> <p><i>Практична робота: розпізнавання води серед рідин (мед, олія, вода, молоко).</i></p> <p>Значення води для живої природи.</p>

<p>практично зорієнтованих завдань [1 ПРО 4.4] <i>перевіряє</i> виконання завдань на розпізнавання води серед рідин, визначення її властивостей, значення для природи і <i>виправляє</i> помилки [1 ПРО 1.6] <i>доцільно використовує</i> у мовленні слово: розчинник [1 МОВ 1.6]</p>	
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) корисних копалин як об'єктів неживої природи, які людина використовує у господарстві [1 ПРО 4.2] <i>називає</i> властивості піску, глини, граніту [1 ПРО 1.5] <i>розпізнає</i> пісок, глину, граніт за зовнішнім виглядом і описом властивостей і <i>пояснює</i> свій вибір [1 ПРО 4.2] <i>досліджує</i> властивості піску, глини, граніту і <i>доходить висновку</i> про нерозчинність у воді, твердість / пластичність / сипучість, здатність пропускати воду [1 ПРО 1.4] <i>пояснює</i> значення граніту, піску і глини для господарської діяльності людини і <i>наводить</i> приклади їх застосування залежно від властивостей [1 ПРО 3.3] <i>застосовує</i> знання про властивості та значення граніту, піску, глини для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань [1 ПРО 4.4] <i>перевіряє</i> виконання завдань на визначення властивостей граніту, піску, глини та їх значення для природи і <i>виправляє</i> помилки [1 ПРО 1.6] <i>доцільно використовує</i> у мовленні слова і словосполучення: корисна копалина, граніт [1 МОВ 1.6]</p>	<p>Корисні копалини Пісок. Глина. Граніт. <i>Практична робота:</i> розпізнавання піску, глини, граніту (у колекції корисних копалин). Властивості піску, глини, граніту. <i>Дослідження властивостей піску, глини, граніту.</i> Значення корисних копалин для господарської діяльності людини.</p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) ґрунту як верхнього шару земної поверхні та об'єкта неживої природи [1 ПРО 4.2] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) родючості ґрунту як його основної властивості, що виявляється здатністю забезпечувати рослини необхідними для життя речовинами, вологою, теплом, повітрям [1 ПРО 4.2] <i>пояснює</i> значення ґрунту для життя рослин, тварин, людини і <i>наводить</i> приклади [1 ПРО 3.1]</p>	<p>Ґрунт. Властивості ґрунту. <i>Дослідження властивостей ґрунту.</i> Значення ґрунту для живої природи і господарської діяльності людини.</p>

<p><i>виконує</i> доступні для себе дії щодо збереження ґрунтів (прибирає після себе сміття в довкіллі) [1 ПРО 3.2]</p> <p><i>описує</i> ґрунт: що називають ґрунтом; об'єкт неживої чи живої природи; значення для живої природи; посильні дії для його збереження; додаткова інформація (про згадування у творах мистецтва, літературі, народних прикметах і обрядах тощо) [1 ПРО 1.5], [1 ПРО 3.2], [1 ПРО 2.1]</p> <p><i>застосовує</i> знання про ґрунт, його властивість та значення для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань [1 ПРО 4.4]</p> <p><i>перевіряє</i> виконання завдань на визначення властивості ґрунту та значення для природи і <i>виправляє</i> помилки [1 ПРО 1.6]</p> <p><i>доцільно використовує</i> у мовленні словосполучення: родючість ґрунту</p>	
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) погоди як стану повітря, неба, наявність / відсутність опадів у певній місцевості в певний час [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>розпізнає</i> погодні явища: опади (дощ, сніг, град), потепління та похолодання і <i>пояснює</i> свій вибір [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>застосовує</i> умовні позначення дощу (●), снігу (*), граду (▲), сонячної погоди (○) для ведення щоденника спостережень за природою [1 ПРО 2.2]</p> <p><i>описує</i> погоду: число і місяць; сонячна погода чи ні, тепла чи холодна, мороз чи спека; наявність / відсутність опадів; якщо є опади, то які (дощ, сніг, град); додаткова інформація (народні прикмети і передбачення погоди тощо) [1 ПРО 1.5], [1 ПРО 3.1], [1 ПРО 2.1]</p> <p><i>узагальнює і порівнює результати спостережень за погодою за місяць, пору року</i> [1 ПРО 1.5], [1 ПРО 1.6],</p> <p><i>застосовує</i> знання про погоду, погодні явища для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань [1 ПРО 4.4]</p> <p><i>перевіряє</i> виконання завдань на визначення погодних явищ і <i>виправляє</i> помилки [1 ПРО 1.6]</p> <p><i>доцільно використовує</i> у мовленні слова і словосполучення: погода, погодні явища [1 МОВ 1.6]</p>	<p>Погода. Погодні явища: опади (дощ, сніг, град); потепління, похолодання.</p> <p><i>Практична робота:</i> <i>опрацювання інформації про спостереження за природою (у класному щоденнику спостережень за природою).</i></p> <p><i>Екскурсія*:</i> <i>ознайомлення із погодними явищами природи (у найближчому оточенні: на шкільному подвір'ї).</i></p> <p><i>Навчальні проекти**:</i> <i>«У природи немає поганої погоди», «Народні прикмети і передбачення погоди»</i></p>

Концентр «Жива природа»

<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що об'єкти живої природи живляться, дихають, розвиваються, розмножуються та відмирають і <i>наводить приклади</i> об'єктів живої природи [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) живлення об'єктів живої природи як надходження і засвоєння ними речовин, необхідних для життя; дихання об'єктів живої природи як насичення необхідними для життєдіяльності речовинами з повітря і виділення у повітря відпрацьованих речовин; розвитку об'єктів живої природи як поступових, невідворотних їх змін; розмноження об'єктів живої природи як відтворення подібних собі об'єктів; відмирання об'єктів живої природи як зупинку їх життєдіяльності [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>розпізнає і називає</i> об'єкти живої природи та <i>пояснює</i> свій вибір [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>пояснює</i> значення і цінність живої природи для людини на конкретних прикладах (для пізнання довкілля; для життя та здоров'я, використання у господарстві, одержання насолоди від краси) [1 ПРО 1.5]</p> <p><i>називає</i> явища живої природи (зміни у житті рослин і тварин пов'язані із змінами дня і ночі, пір року) [1 ПРО 1.5]</p> <p><i>застосовує</i> знання про живу природу і явища живої природи для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань [1 ПРО 4.4]</p> <p><i>перевіряє</i> виконання завдань на визначення об'єктів і явищ живої природи і <i>виправляє</i> помилки [1 ПРО 1.6]</p> <p><i>доцільно використовує</i> у мовленні слова, словосполучення: жива природа, живлення, дихання, розвиток, розмноження, відмирання [1 МОВ 1.6]</p>	<p>Жива природа. Ознаки об'єктів живої природи.</p> <p><i>Практична робота.</i> <i>Розпізнавання об'єктів живої природи</i> (за зображенням у атласі, відеорядом або набором фотографій, розглядом самих об'єктів).</p> <p>Явища живої природи.</p> <p><i>Практична робота:</i> <i>розпізнавання явищ живої природи</i> (за зображеннями у атласі, наборі фотографій, відеорядом).</p> <p><i>Екскурсія.</i> <i>Розпізнавання об'єктів і явищ живої природи</i> (у найближчому оточенні: на шкільному подвір'ї; у парку, сквері).</p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що бактерії – частина живої природи, що не належить ні до тварин, ні до рослин [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>пояснює</i> відмінність бактерій як частини живої природи від об'єктів неживої природи, рукотворних об'єктів довкілля [1 ПРО 1.5]</p>	<p>Бактерії – частина живої природи.</p> <p><i>Практична робота:</i> <i>спостереження за бактеріями</i> під <i>мікроскопом.</i></p>

<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що бактерії містяться у всіх об'єктах живої і неживої природи; що через маленькі розміри переважно всі бактерії можна побачити тільки через спеціальні прилади [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>пояснює</i>, чим корисні (допомагають людям і тваринам перетравлювати їжу; запобігають розвитку певних хвороб; беруть участь у створенні кисломолочних продуктів) і чим шкідливі (викликають кишкові розлади, інші захворювання) бактерії для рослин, тварин, людей і <i>наводить приклади</i> [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>застосовує</i> знання про бактерії для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань [1 ПРО 4.4]</p> <p><i>перевіряє</i> виконання завдань на виокремлення бактерій серед об'єктів неживої природи, рукотворних об'єктів довкілля і <i>виправляє</i> помилки [1 ПРО 1.6]</p> <p><i>доцільно використовує</i> у мовленні слово: бактерія[1 МОВ 1.6]</p>	<p>Корисні і шкідливі бактерії.</p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що рослини – частина живої природи [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>пояснює</i> відмінність рослин, як частини живої природи, від об'єктів неживої природи, рукотворних об'єктів довколишнього світу [1 ПРО 4.2], [1 ПРО 4.3]</p>	<p>Рослини – частина живої природи.</p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що дикорослі рослини ростуть самостійно без догляду людини і <i>наводить приклади</i> дикорослих рослин [1ПРО 4.3]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що культурні рослини саджають і вирощують люди для отримання харчових продуктів, кормів для худоби, ліків, сировини і <i>наводить приклади</i> культурних рослин [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>називає і розпізнає</i> культурні і дикорослі рослини та <i>пояснює</i> свій вибір [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), коли одну й ту саму рослину називають дикорослою, а коли культурною і <i>наводить приклади</i> [1 ПРО 4.2][1 ПРО 4.3]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання</p>	<p>Дикорослі і культурні рослини.</p> <p><i>Практична робота:</i> розпізнавання дикорослих і культурних рослин (за зображенням у атласі, відеорядом, набором фотографій, розглядом самих рослин).</p>

<p>завдань) походження культурних рослин від дикорослих [1 ПРО 4.2] [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що культурні рослини поділяють на зернові (пшениця, жито, рис, овес, ячмінь, кукурудза), бобові (квасоля, соя), овочеві (огірок, помідор, перець, цибуля, часник, капуста, морква, буряк), баштанні (гарбуз, кавун, диня), плодови (яблуна, груша, айва), декоративні (ліана, троянда, чорнобривець тощо), технічні (льон, бавовна, картопля, соняшник, цукровий буряк) [1 ПРО 4.3]</i></p> <p><i>пояснює, що технічні культурні рослини вирощують з метою одержання сировини для виготовлення продуктів харчування, ліків, одягу, парфумів тощо і наводить приклади [1 ПРО 3.1]</i></p> <p><i>пояснює, що декоративні рослини вирощують для озеленення, прикрашання оселі, подвір'я тощо і наводить приклади [1 ПРО 3.1]</i></p> <p><i>пояснює, що залежно від використання людиною, одна і та сама рослина може бути як технічною, так і овочевою чи декоративною (картопля, троянда тощо) і наводить приклади [1 ПРО 4.3] [1 ПРО 3.1]</i></p> <p><i>розрізняє рослини за ароматом квітки (троянда чайна, півонія) і називає рослини без вираженого запаху квітки (безсмертник, орхідея) [1 ПРО 4.3]</i></p> <p><i>розпізнає серед груп культурних рослин зернові, бобові, овочеві, баштанні, плодови, технічні, декоративні [1 ПРО 4.3]</i></p> <p><i>називає і розпізнає по 2-5 культурних рослин своєї місцевості: зернових (пшениця, жито, рис, овес, ячмінь, кукурудза), бобових (квасоля, соя), овочевих (огірок, помідор, перець, цибуля, часник, капуста, морква, буряк), баштанних (гарбуз, кавун, диня), плодових (яблуна, груша, айва), технічних (льон, бавовна, картопля, соняшник, цукровий буряк, троянда) і декоративних (ліана, троянда, чорнобривець) [1 ПРО 4.3]</i></p> <p><i>розпізнає зернові рослини за зернами, зображенням колосу / початку тощо (рис, пшениця, овес, кукурудза, гречка) [1 ПРО 4.3]</i></p>	<p>Різноманітність культурних рослин: зернові, бобові, овочеві, баштанні, плодови, технічні, декоративні.</p> <p><i>Практичні роботи: розпізнавання культурних рослин (за зображенням у атласі, відеорядом або набором фотографій, розглядом самих рослин); розпізнавання зернових рослин за плодами, зернами, колоссям, початком (за зображенням у атласі, відеорядом або набором фотографій, розглядом самих рослин)</i></p>
<p><i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що бур'яни – це дикорослі рослини, які ростуть на землях для вирощування культурних</i></p>	<p>Бур'яни. <i>Практична робота: розпізнавання рослин-</i></p>

<p>рослин та наносять їм шкоду і <i>наводить</i> приклади [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>називає і розпізнає</i> 2-3 найпоширеніших бур'янів (осот, пирій, лопух) своєї місцевості [1 ПРО 1.5]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань,) що рослини можуть мати лікувальні властивості і бути отруйними та <i>наводить</i> приклади [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>пояснює</i>, що отруйними називають рослини, які можуть викликати хвороби (отруєння, алергії), травми (опіки) або смерть людей чи тварин [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>називає</i> можливі наслідки дотику, нюхання, куштування отруйних рослин і <i>наводить</i> приклади [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>розпізнає</i> за зовнішнім виглядом рослини найближчого оточення, якими можна обпектись, подряпатись (кропива, троянда, малина, кактус) [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>пояснює</i> засоби запобігання отруєнням, опікам і подряпанням від рослин (куштувати плоди і торкатись тільки рослин, що відомі як безпечні) [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>називає</i> лікарські властивості 4-5 найпоширеніших лікарських рослин найближчого оточення (алое, ромашка, малина, подорожник, калина) [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>пояснює</i>, що одна і та сама рослина може бути і лікарською, і отруйною (чистотіл) і <i>наводить приклади</i> [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>називає і розпізнає</i> лікарські (подорожник, ромашка, малина, калина, алое) та отруйні рослини (вороняче око, дурман, беладона, болиголов) та <i>пояснює</i> свій вибір [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>дотримується</i> правил збирання лікарських рослин (збирає у місцях, де їх багато; листки і квітки збирає в період цвітіння, у гарну суху погоду, вранці, коли опаде роса; залишає частину рослин на кожному місці збору; збирає далеко від звалищ і промислових підприємств, доріг) [1 ПРО 3.1]</p> <p><i>розпізнає</i> у довкіллі і <i>називає</i> вивчені дикорослі і культурні рослини, у тому числі лікарські, отруйні</p>	<p>бур'янів (за зображенням у атласі, відеорядом або набором фотографій, розглядом самих рослин).</p> <p>Лікарські рослини. Отруйні рослини.</p> <p><i>Практична робота:</i> розпізнавання лікарських і отруйних рослин (за зображенням у атласі, відеорядом або набором фотографій, розглядом самих рослин).</p> <p><i>Екскурсія*</i>. Ознайомлення з різноманітністю дикорослих і культурних рослин (у найближчому оточенні: класних кімнатах, шкільному коридорі, на шкільному подвір'ї, у саду, городі, полі, парку, сквері, клумбі, палісаднику, квітнику, оранжереї, теплиці (парнику)).</p>
---	--

<p>та бур'яни і <i>пояснює</i> свій вибір [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>описує</i> рослину: назва; дикоросла чи культурна; зазначає, якщо ця рослина лікарська чи отруйна; якщо культурна, то визначає – зернова, бобова, овочева, баштанна, плодова, технічна чи декоративна; якщо дика, то – бур'ян чи ні; додаткова інформація (про згадування у творах мистецтва, літературі, народних прикметах і обрядах тощо) [1 ПРО 1.5], [1 ПРО 3.1], [1 ПРО 2.1], [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>застосовує</i> знання про дикорослі і культурні рослини, у тому числі лікарські й отруйні та бур'яни для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань [1 ПРО 4.4]</p> <p><i>перевіряє</i> виконання завдань на визначення дикорослих і культурних рослини, у тому числі лікарських, отруйних, бур'янів та <i>виправляє</i> помилки [1 ПРО 1.6]</p> <p><i>доцільно використовує</i> у мовленні слова і словосполучення: зернова рослина, бобова рослина, овочева рослина, баштанна рослина, плодова рослина, декоративна рослина, отруйна рослина, лікарська рослина, бур'ян [1 МОВ 1.6]</p>	<p><i>Навчальні проекти***:</i> «Рослини і свята», «Город на підвіконні (вирощування цибулі у воді)»</p>
<p>* Для проведення екскурсій, досліджень і презентації продуктів проектної діяльності відводять окремі уроки / заняття. Кілька тем екскурсій, що пропонувані у різних розділах програми, можуть об'єднуватись для проведення одного уроку-екскурсії. Але протягом року має бути щонайменше 4 екскурсій.</p>	
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що тварини – частина живої природи [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>пояснює</i> відмінність тварин як частини живої природи від об'єктів неживої природи, рукотворних об'єктів довкілля [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що дикими є тварини, які існують у природному середовищі, у тому числі ті, яких утримають у неволі і <i>наводить приклади</i> [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що свійськими є тварини, яких розводять, утримують (повністю або частково) люди і <i>наводить приклади</i> [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>називає і розпізнає</i> диких і свійських тварин та <i>пояснює</i> свій вибір [1 ПРО 4.3]</p>	<p>Тварини – частина живої природи.</p> <p>Дикі і свійські тварини.</p> <p><i>Практична робота:</i> <i>розпізнавання диких і</i></p>

пояснює, коли одну й ту саму тварину називають дикою, а коли свійською (лісовий і домашній кіт; дика перепілка і свійська; дикий собака і свійський собака, короп у природній водоймі і у ставку) і наводить приклади [1 ПРО 4.3]

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), походження свійських тварин від диких [1 ПРО 4.3]

називає і розпізнає диких тварин, від яких завдяки прирученню їх людиною походять свійські тварини (кіт, собака, кінь, свиня) [1 ПРО 4.3]

розпізнає домівки диких тварин (кубло, лігво та гніздо, нора, барліг, дупло) і називає тварин, які їх будують [1 ПРО 1.5]

називає тварин, які створюють «помешкання» з вироблених самостійно речовин (равлик, устриця) [1 ПРО 1.5]

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що тварини можуть допомагати та шкодити людині і наводить приклади користі: продукти харчування, одяг, побутові речі зі шкіри і вовни, ліки, транспортні засоби (коні, собаки), техніка, прилади (створені за принципом будови тварин); у виконанні службових обов'язків (собаки рятівники, прикордонники, митники); шкоди, якої завдають тварини здоров'ю людині (гельмінти, клопи, кліщі, комарі, воші, переносники хвороб, отруєння при укусах), господарству (шкідники культурних рослин: тля, колорадський жук, сарана, миша, хом'як, ховрах, гусінь тощо) [1 ПРО 4.2]

пояснює, чим можуть бути небезпечні тварини для людини (укуси, отрута тощо) і наводить приклади [1 ПРО 4.2]

застосовує (у разі потреби) правила захисту від тварин, що можуть бути небезпечними (обходить стороною, спокійно поводить себе – говорить тихо, без зайвої жестикуляції, виявив агресії до хазяїна тварини та неї самої [1 ПРО 4.4]

пояснює, що вигулювати собаку потрібно у спеціально відведених місцях, у наморднику [1 ПРО 4.2]

називає і розпізнає тварин шкідників і помічників людини та пояснює свій вибір [1 ПРО 4.3]

свійських тварин (за зображенням у атласі, відеорядом або набором фотографій).

Тварини шкідники і помічники людини.

Практична робота: розпізнавання тварин шкідників і помічників людини (за зображенням у атласі або набором фотографій чи за відеорядом).

<p><i>пояснює, у яких випадках одна і та сама тварина є помічником людини, а в яких шкодить їй і наводить приклади</i> [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>розпізнає у довкіллі і називає диких і свійських тварин, шкідників і помічників людини та пояснює свій вибір</i> [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>описує тварину: назва; дика чи свійська, чим вона допомагає, шкодить людині; додаткова інформація (про згадування у творах мистецтва, літературі, народних прикметах і обрядах тощо)</i> [1 ПРО 1.5], [1 ПРО 3.1], [1 ПРО 2.1], [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>застосовує знання про диких і свійських тварин, тварин шкідників і помічників людини для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань</i> [1 ПРО 4.4]</p> <p><i>перевіряє виконання завдань на визначення диких і свійських тварин, тварин шкідників і помічників людини і виправляє помилки</i> [1 ПРО 1.6]</p> <p><i>доцільно використовує у мовленні слова і словосполучення: дика тварина, свійська тварина, тварини шкідники, лігво, кубло</i> [1 МОВ 1.6]</p>	<p><i>Екскурсія*</i>. Ознайомлення з різноманітністю свійських і диких тварин (у найближчому оточенні: шкільному зоокуточку, на шкільному подвір'ї; у ставку для промислового розведення риби, пташнику, інкубаторі, зоомагазині, на фермі, пасіці)</p> <p><i>Навчальні проекти**:</i> «Тварини-передвісники погоди», «Мій домашній улюбленець»</p>
<p><i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що люди – частина живої природи</i> [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>пояснює відмінність людей як частини живої природи від об'єктів неживої природи, рукотворних об'єктів довкілля</i> [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>пояснює цінність життя кожної людини</i> [1 СЗО 1.1]</p> <p><i>висловлює ціннісні судження про неприпустимість заподіяння будь-якої шкоди собі й іншим і дотримується їх</i> [1 СЗО 1.2]</p> <p><i>називає ознаки здоров'я (відсутність хвороб або фізичних обмежень, гарні самопочуття, апетит, сон, настрої, працездатність та активність) і хвороби (погані сон і апетит, настрої, непрацездатність, самопочуття – біль, жар, озноб, слабкість, нудота, запаморочення), чинники, що впливають на здоров'я</i> [1 СЗО 1.1]</p> <p><i>застосовує правила поведінки при поганому самоочутті (повідомляє дорослих у разі поганого самопочуття як вдома, так і у школі, інших місцях перебування; приймає ліки тільки під наглядом дорослих, чітко виражає те, що відчуває – болить,</i></p>	<p>Людина – частина живої природи.</p> <p>Життя – найвища цінність.</p> <p>Здоров'я та його ознаки. Чинники впливу на здоров'я.</p>

<p>пече, тощо) та точно вказує місце болю, печіння тощо [1 СЗО 1.3]</p>	
<p><i>пояснює</i> важливість щоденного піклування про здоров'я і <i>наводить</i> приклади [1 СЗО 1.1]</p> <p><i>розпізнає</i> корисні (овочі, фрукти, молочні продукти, свіжовичавлені соки) і шкідливі (чіпси, гамбургери, чизбургери, снеки, солодоці, солодкі газовані та алкогольні напої) продукти і напої, <i>пояснює</i> свій вибір і <i>вживає</i> тільки корисні [1 СЗО 1.1][1 СЗО 4.5]</p> <p><i>вживає</i> (по можливості) щодня не менше п'яти овочів і фруктів та трьох молочних продуктів (молоко, кефір, йогурт, сир, сметана [1 СЗО 1.1] [1 СЗО 4.5])</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) гігієни як підтримки чистоти з метою сприяння здоров'ю [1 СЗО 1.1]</p> <p><i>використовує</i> предмети особистої гігієни (зубна щітка, гребінець, рушник, мочалка, носовичок) і загальної гігієни (шампунь, гель для душу, зубна паста, серветки, туалетний папір) [1 СЗО 1.1]</p> <p><i>дотримується</i> правил особистої гігієни (вчасно і правильно чистить зуби, вуха, ніс; миє руки, лице; голову і тіло, користується туалетом) [1 СЗО 1.1]</p> <p><i>виконує</i> фізкультхвилинки для зменшення втоми і підвищення працездатності (для розслаблення м'язів очей, рук, тулуба); комплекс вправ ранкової гімнастики, вправи для формування правильної постави (ходить, сидить з предметом на голові; стоїть притиснувши п'яти, лопатки і потилицю до пласкої поверхні, для профілактики плоскостопості (улітку ходить босоніж по траві, гладким камінцям, взимку – по масажному килимку, планці, захоплює предмети пальцями ніг, катає круглі предмети ногою) [1 СЗО 1.1][1 СЗО 3.1]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) загартовування людини як дій, спрямованих на підвищення її стійкості і захисних сил до захворювань і <i>наводить приклади</i> [1 СЗО 1.1] [1 СЗО 3.1]</p> <p><i>дотримується</i> процедур загартовування (здійснює щоденні прогулянки і водні процедури,</p>	<p>Щоденне піклування про здоров'я. Харчування. <i>Практична робота:</i> розпізнавання корисних і шкідливих продуктів і напоїв (за упаковками, набором фотографій чи за відеорядом).</p> <p>Особиста гігієна.</p> <p><i>Зустріч з фахівцем або практична робота</i></p> <p>Фізичні вправи і загартовування. <i>Практична робота:</i> розучування фізкультхвилинки для розслаблення м'язів очей, рук, тулуба, комплексу вправ ранкової гімнастики, для формування правильної постави і профілактики плоскостопості (за малюнками, відеорядом, за зразком вчителя, інших).</p>

обтирається вологим рушником, виконує фізичні вправи з відкритою кватиркою, одягається по погоді) [1 СЗО 1.1] [1 СЗО 3.1]

розпізнає ознаки стану людини, які вказують на потребу у відпочинку (зниження працездатності, сонливість) і *пояснює* свій вибір [1 СЗО 1.1] [1 СЗО 2.1]

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) відпочинку як проведення часу з метою зняття втоми і відновлення сил і *наводить* приклади [1 СЗО 2.1]

використовує перерви між уроками / заняттями, вихідні дні і канікули для відпочинку від навчальної діяльності [1 СЗО 1.1]

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) активного відпочинку як занять фізкультурою, спортом, ігор на свіжому повітрі, настільних ігор; пасивного відпочинку – як сну, перегляду телевізора, слухання музики [1 СЗО 2.1]

розпізнає ситуації активного і пасивного відпочинку та *пояснює* свій вибір; [1 СЗО 2.1]

розпізнає ситуації, коли доречним є активний відпочинок (після тривалого сидіння за партою, комп'ютером, перед телевізором), а коли – пасивний (після фізичного навантаження, перед сном) і *пояснює* свій вибір [1 СЗО 2.1]

застосовує ігри і заняття для активного відпочинку в школі на перервах і вдома [1 СЗО 1.1]

застосовує правила здорового сну (засинає в один і той час, провітрює перед сном приміщення, підкладає під голову невеличку подушку, розправляє складки простирадла, за годину до сну відмовляється від солодощів, важкої їжі, рухливих і комп'ютерних ігор, натомість спокійно прогулюється на свіжому повітрі, читає) [1 СЗО 1.1] [1 СЗО 2.4]

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) розпорядку дня як певної послідовності праці, відпочинку, прийому їжі протягом дня і *наводить* приклади [1 СЗО 2.1]

дотримується раціонального розпорядку дня школяра (чергує працю і відпочинок, в один і той час засинає ввечері і прокидається вранці, обмежує час перегляду телевізора і гри за комп'ютером

Відпочинок. Активний і пасивний відпочинок.

Практична робота: розпізнавання ознак втоми, ситуації активного і пасивного відпочинку і ситуацій, коли доречним є їх певний вибір (за малюнками, світлинами, відеорядом, у довкіллі).

Практична робота: активні ігри і заняття в школі на перерві.

Розпорядок дня.

Практична робота: складання розпорядку дня першокласника у малюнках.

<p>(планшетом) чи мобільним телефоном, активно відпочиває, приймає їжу 4-5 разів на день в один і той же час) [1 СЗО 1.1] [1 СЗО 2.4]</p> <p><i>висловлює</i> ціннісні судження про важливість дотримання особистої гігієни, вживання корисних продуктів, виконання фізичних вправ і фізкультурхвилинок, активного відпочинку і дотримання режиму дня [1 ГЮ 5.1] [1 СЗО 3.1] [1 СЗО 3.3]</p>	
<p><i>називає</i> свої прізвище, ім'я та по батькові, день і місяць народження та кількість років [1 ГЮ 4.2]</p> <p><i>ідентифікує</i> себе (у процесі виконання завдань) як члена родини (доньки / сина, онука / онучки, брата / сестри; члена класного колективу – учня / учениці певного класу, школи; друга / подруги) [1 ГЮ 4.2]</p> <p><i>пояснює</i>, що люди вирізняються за віком, статтю, фізичними можливостями, освітою, професією, улюбленим заняттям, матеріальним достатком і <i>наводить</i> приклади [1 ГЮ 6.1]</p> <p><i>розрізняє</i> людей різного віку, різної статі, різних професій, улюблених занять, з різними фізичними можливостями і <i>пояснює</i> свій вибір [1 ГЮ 6.1]</p> <p><i>висловлює</i> ціннісні судження про унікальність і водночас рівність усіх людей незалежно від віку, статі і фізичних можливостей, освіти, професії, улюбленого заняття, матеріального достатку [1 ГЮ 5.1] [1 ГЮ 6.13]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) настрою людини як викликаного певними подіями її стану, що виявляється у поведінці, вчинках і <i>наводить</i> приклади [1 ГЮ 6.1]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що настрої бувають хороші (позитивні) і погані (негативні) і <i>наводить приклади</i> [1 ГЮ 6.1]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) емоцій (хвилювання, збудження і спокій) як переживання людиною певних подій, що виявляється певними почуттями (<i>цікавість, задоволення, радість, подив, сум, сором, гнів, нудьга, злість, образа, страх</i>) [1 ГЮ 6.1]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що про емоції і почуття людини можна дізнатись з її повідомлення (розповіді, записки тощо) або за</p>	<p>Людина – частина спільноти.</p> <p>Унікальність людини.</p> <p><i>Практична робота:</i> розпізнавання людей за віком, статтю, фізичними можливостями, професією, улюбленим заняттям, матеріальним достатком (за зовнішніми ознаками на світлинах, ілюстраціях, за відеорядом).</p> <p>Настрій і емоції. людини. Почуття.</p>

зовнішніми ознаками (мімікою, жестами, інтонацією) [1 ГІО 6.1]

досліджує настрої людей за мімікою, жестами, інтонацією, емоціями (цікавість, задоволення, радість, подив, страх, сором, гнів, нудьга, злість, образа, сум) і визначає певний настрій людини (хорошій / поганий) [1 ГІО 6.1] [1 ПРО 1.4]

визначає свої емоції і настрої та емоції і настрої інших людей і пояснює свій вибір [1 ПРО 1.5]

ціннісні судження про вияви різних емоцій людиною і стримує емоції вияву негативного настрою [1 ГІО 5.1] [1 ПРО 1.6]

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) людських чеснот і вад як особливостей людини, що виявляється у поведінці, вчинках та ставленні до людей, себе, речей, роботи і наводить приклад [1 ГІО 6.2]

розпізнає за вчинками чесноти і вади людини, що виявляються у ставленні до людей (доброта / злість, жадібність / щедрість, товариськість / ворожість, чемність / нахабство, чесність / брехливість), до себе (самостійність / несамостійність), речей (охайність / неохайність), роботи (працелюбність / лень, старанність / відсутність старанності) і пояснює свій вибір [1 ГІО 6.2]

розпізнає вчинки гідні схвалення, поваги та засудження і пояснює свій вибір [1 ГІО 6.2]

висловлює оцінні судження про власні вчинки і вчинки інших [1 ГІО 5.1]

пояснює, що людина може виправити наслідки певних вчинків, прийняти рішення про відмову від певних вчинків, позбавляється вад, дотримуючись загальноприйнятої моделі поведінки і наводить приклади [1 ГІО 6.2]

застосовує прийоми самозаспокоєння для запобігання скоєння негативних (поганих) вчинків (робить три глибокі вдихи і видихи, уявляє приємні моменти, пейзажі, переключається на приємне заняття, гру тощо) [1 ГІО 6.2] [1 ГІО 8.1]

виявляє у спілкуванні і взаємодії з оточуючими доброту, щедрість, чемність, чесність, товариськість, самостійність, охайність, працьовитість, старанність [1 ГІО 6.2]

Дослідження настрою людей (на світлинах, полотнах художників; у фрагментах мультфільмів, дитячих фільмів) за виявом її емоцій

Людські чесноти і вади. Вчинки людини.

Практична робота: визначення вчинків людей (за можливими наслідками), гідних схвалення і засудження; визначення людських чеснот і вад (за фрагментами мультфільмів, дитячих фільмів, описом вчинків);

Екскурсія до дошки пошани у школі або зустріч з відомими випускниками своєї школи, членів родин учнів класу, які досягли успіху у житті.

<p><i>описує</i> себе, членів родини, однокласників, друзів: ім'я, прізвище, вік; як члена родини; члена класного колективу; друга / подруги; людські чесноти, що виявляються у певних вчинках [1 ГЮ 4.2] [1 ГЮ 6.1] [1 ГЮ 7.1]</p> <p><i>застосовує</i> знання про здоров'я, чинники впливу і піклування про нього, настрій і емоції людини, її чесноти / вади, вчинки для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань [1 СЗО 1.1] [1 СЗО 2.3] [1 СЗО 2.4] [1 ГЮ 6.1]</p> <p>перевіряє виконання завдань щодо визначення чинників впливу на здоров'я; дій, що сприяють здоров'ю; настрою, емоцій людини, її вчинків, чеснот / вад і виправляє помилки [1 ПРО 1.6]</p> <p><i>доцільно</i> використовує у мовленні слова і словосполучення: харчування, корисний продукт, шкідливий продукт, гігієна, активний відпочинок, пасивний відпочинок, фізична вправа, розпорядок дня, унікальність людини, емоція, настрій, почуття, вчинок, людська чеснота, людська вада, наслідок [1 МОВ 1.6]</p>	<p><i>Навчальні проекти***:</i> «Чепурні дівчата, чепурні хлоп'ята», «Гарні манери хлопчиків і дівчат», «Що допомогло досягати успіху ...» (ім'я спортсмена, митця, науковця, письменника, винахідника, військового, героя-рятувальника – за вибором учнів)</p>
<p>Концентр «Рукотворні об'єкти довколишнього світу»</p>	
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) матеріалу як того, з чого виготовляють, виробляють, будують певний об'єкт [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що природні матеріали створені природою без втручання людини і <i>наводить приклади</i> [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>розрізняє</i> природні (каміня, деревина, пісок, глина) і створені людиною матеріали (скло, пластик, папір, гума) і <i>пояснює</i> свій вибір [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>розрізняє</i> речі за матеріалом виготовлення (тканина, гума, пластик, папір, скло, деревина) і <i>пояснює</i> свій вибір [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>визначає</i> для виготовлення яких речей може бути використаний певний матеріал і <i>пояснює</i> свій вибір [1 ПРО 3.1], [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>розрізняє</i> речі за призначенням і <i>пояснює</i> вибір певного матеріалу для їх виготовлення [1 ПРО 3.1] [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), обмеженості запасів природних матеріалів і</p>	<p>Матеріали природні і створені людиною.</p> <p>Природні матеріали: каміння, деревина, пісок, глина.</p> <p>Матеріали створені людиною: папір, скло, пластик, гума.</p> <p>Речі і матеріали вдома. Іграшки. Одяг і взуття. Меблі. Посуд.</p> <p>Догляд за іграшками, одягом і взуттям, меблями, посудом.</p> <p><i>Навчальні проекти***:</i> «Як хліб на стіл прийшов?», «Звідки береться олія / цукор / крохмаль / папір, нитки / чай / кава / парфуми?», «Корисне з некорисного», «Друге життя</p>

<p><i>дотримується</i> моделей поведінки раціонального їх використання (дописує зошити до кінця, виготовляє корисні речі з некорисних за допомогою дорослих тощо) [1 ПРО 3.2] [1 ПРО 3.4]</p> <p><i>пояснює</i>, чому речі, виготовлені зі створених людиною матеріалів є небезпечним для планети сміттям і потребують перероблення та <i>дотримується</i> моделей екологічно доцільної поведінки (сортує сміття, здає макулатуру, пластик, ганчір'я у спеціальні пункти; повторно використовує пластикові упаковки тощо) [1 ПРО 3.2] [1 ПРО 4.1] [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>доглядає</i> за своїм одягом, взуттям залежно від матеріалу їх виготовлення [1 ПРО 3.2]</p> <p><i>називає</i> рослини, з яких виготовляють борошно, крохмаль, цукор, олію, ароматичні олії, нитки, тканину, напої (чай, кава); [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>застосовує</i> знання про природні матеріали і матеріали, створені людиною, для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань [1 ПРО 4.4]</p> <p><i>перевіряє</i> виконання завдань на визначення природних матеріалів і матеріалів, виготовлених людиною, та <i>виправляє</i> помилки [1 ПРО 1.6] [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>доцільно</i> використовує у мовленні словосполучення: створений людиною матеріал, природний матеріал [1 МОВ 1.6]</p>	<p>речей»</p>
<p>Концентр «Середовища існування»</p>	
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) всесвіту як усього довколишнього світу (довкілля) створеного природою (нерукотворного світу) та людиною (рукотворного світу) [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) природи (нерукотворного світу) як середовища існування створених без втручання людини об'єктів [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що за своїми властивостями об'єкти природи належать живій природі або неживій природі [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>називає</i> об'єкти довколишнього світу (довкілля) за поданою умовою [1 ПРО 4.3]</p>	<p>Всесвіт Рукотворний світ. Нерукотворний світ: природа. Нежива і жива природа.</p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань)</p>	<p>Явища природи.</p>

<p>явищ природи як змін, що відбуваються з об'єктами живої і неживої природи [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>пояснює</i> залежність змін у неживій і живій природі (на прикладі змін дня і ночі) [1 ПРО 1.6]</p> <p><i>доцільно використовує</i> у мовленні словосполучення: явища природи [1 МОВ 1.6]</p>	<p>Взаємозв'язок явищ неживої і живої природи.</p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) середовища як місця співіснування об'єктів живої і неживої природи з певними умовами [1 ПРО 4.2] [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>досліджує</i> можливості рослин без світла, повітря, поживних речовин і <i>доходить висновку</i> про неможливість життя без світла, повітря, поживних речовин [1 ПРО 1.4]</p> <p><i>називає</i> умови, необхідні для життя і <i>пояснює</i> значення Сонця, повітря, води для життя рослин, тварин, людини [1 ПРО 1.5]</p> <p><i>розрізняє</i> середовища, у яких можливе і неможливе життя і <i>пояснює</i> свій вибір [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) природного середовища життя як місця співіснування об'єктів живої і неживої природи зі створеними природою певними умовами і <i>наводить</i> приклади (галявина, струмок, під камінням, пеньком, деревом, тощо) [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) штучного середовища життя як місця співіснування об'єктів живої і неживої природи зі створеними людиною певними умовами і <i>наводить</i> приклади (акваріум, зоопарк, парк тощо) [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>розрізняє</i> природні і штучні середовища життя і <i>пояснює</i> свій вибір [1 ПРО 4.2] [1 ПРО 4.3]</p>	<p>Середовище і умови, необхідні для життя.</p> <p><i>Дослідження</i> можливості життя рослин без світла, повітря, поживних речовин.</p> <p><i>Практична робота:</i> розпізнавання середовища, у яких можливе і неможливе життя (за описом).</p> <p>Природні і створені людиною (штучні) середовища.</p> <p><i>Практична робота:</i> розпізнавання природних і штучних середовищ (за зображенням у атласі, відеорядом або набором фотографій чи безпосередньо у довкіллі).</p>
<p><i>висуває припущення</i> щодо представників тваринного і рослинного світу певного природного середовища (під корою дерева, під опалим листям, камінням, у тіні під кущем; на відкритій сонцю ділянці тощо) і <i>пояснює</i> свій вибір [1 ПРО 4.2] [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>розрізняє за зовнішнім виглядом</i> рослин, тварин сприятливі для їх життя середовища і <i>пояснює</i> свій вибір [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>визначає</i> серед пропонованих середовищ сприятливе для життя певної тварини, рослини і <i>пояснює</i> свій вибір [1 ПРО 4.2]</p>	<p>Природне середовище (на прикладі мікросередовищ).</p> <p><u>Тварини і рослини в природному середовищі.</u></p>

<p><i>наводить приклади впливу зміни дня і ночі на життя рослин, тварин, людини (на прикладі певного природного мікросередовища) [1 ПРО 4.2] [1 ПРО 1.6]</i></p> <p><i>розрізняє зміни умов певного середовища, спричинені природою і діяльністю людини [1 ПРО 3.1] [1 ПРО 4.2]</i></p> <p><i>пояснює причини і наслідки зміни умов певного природного середовища (відсутність тіні через зламану гілку, зрублене дерево, зміщення каміння; відсутність вологи через занедбаність джерела, знищення квітів-першоцвітів тощо) [1 ПРО 4.2]</i></p> <p><i>пояснює, як різні природні середовища задовольняють потреби різних рослин і тварин та їх взаємну залежність [1 ПРО 1.6]</i></p> <p><i>пояснює значення дикорослих рослин і диких тварин для природи (на прикладах мікросередовищ) [1 ПРО 1.6]</i></p> <p><i>пояснює, як і чому треба одягатись залежно від погоди; (перебування на Сонці; під дощем, у вітряну і холодну погоду) і відповідно одягається; [1 ПРО 1.6] [1 СЗО 2.4]</i></p> <p><i>дотримується правил захисту від небезпечних рослин, тварин під час перебування на природі (одягає речі з довгим рукавом, брюки, взуває закрите взуття) [1 СЗО 1.1]</i></p> <p><i>визначає серед пропонованих середовищ сприятливе для життя людини і пояснює свій вибір [1 ПРО 4.2] [1 СЗО 2.4]</i></p> <p><i>дотримується правил поведінки, щоб не загубитись у природному середовищі (перебуває у полі зору дорослих, тримає дорослих у полі свого зору, перегукується з дорослими) [1 СЗО 1.1]</i></p> <p><i>називає правила поведінки, якщо заблукав у природному середовищі (залишатись на місці, де загубився або поблизу від нього; залишати мітки; гукати по допомогу); [1 ПРО 1.6] [1 СЗО 1.1]</i></p> <p><i>висловлює ціннісні судження про охорону природних середовищ [1 ПРО 4.1] [1 ПРО 3.2]</i></p> <p><i>називає діяльність людей з охорони і допомоги у збереженні природних середовищ [1 ПРО 1.6] [1 СЗО 3.2]</i></p> <p><i>розпізнає знаки «Не зривай першоцвіти», «Не шуми у лісі» і дотримується відповідних правил</i></p>	<p><u>Людина в природному середовищі.</u></p> <p><i>Практична робота: розпізнавання сприятливих для життя людини природних середовищ (за зображенням у атласі або набором фотографій, відеорядом чи безпосередньо у довкіллі).</i></p> <p>Охорона природних середовищ.</p>
--	--

<p>поведінки [1 ПРО 2.2] <i>дотримується</i> моделей екологічно доцільної поведінки [1 ПРО 3.2]</p>	
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), того що акваріум – штучне середовище для утримання мешканців водойм; тераріум – штучне середовище для утримання павуків, змій, ящірок; [1 ПРО 4.2] [1 ПРО 4.3] <i>називає</i> 2-3 тварин, яких утримують в домашніх умовах в тераріумі, акваріумі; [1 ПРО 1.6] <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що клумба (квітник, палісадник) – штучне середовище для вирощування рослин на окремій земельній ділянці з метою її прикрашання; оранжерея (теплиця / парник) – будівлі зі скла (пластика), де створюється штучне середовище для вирощування рослин, що можуть рости в природних умовах певної місцевості, або в певну пору року [1 ПРО 4.2] [1 ПРО 4.3] <i>називає</i> 2-3 рослини, які вирощують в на клумбі (у квітнику, палісаднику), в оранжереї, теплиці (парнику), кімнатні рослини [1 ПРО 1.6] [1 ПРО 4.3] <i>називає</i> приміщення для розведення домашніх тварин (пташник, курятник, корівник, свинарник, телятник, вівчарня, конюшня, вулик, інкубатор, ферма) [1 ПРО 1.6] [1 ПРО 4.3] <i>пояснює</i>, які зміни відбуваються у вивчених штучних середовищах зі зміною дня і ночі; [1 ПРО 1.6] [1 ПРО 4.2] <i>пояснює</i>, як різні штучні середовища задовольняють потреби різних рослин і тварин [1 ПРО 1.6] [1 ПРО 4.2] <i>пояснює</i> значення культурних рослин і свійських тварин для людини і <i>наводить</i> приклади; [1 ПРО 3.1] [1 ПРО 4.3] <i>дотримується</i> правил догляду за кімнатними і іншими рослинами штучних середовищ (розпушує ґрунт, поливає, обприскує водою, видаляє пил з листків) [1 ПРО 3.2] <i>дотримується</i> правил догляду за домашніми улюбленцями (вигулює, годує, розчісує) [1 ПРО 3.2] <i>розповідає</i> про працю людей за доглядом рослин і тварин у штучних середовищах (акваріум,</p>	<p>Штучне середовище (на прикладі мікросередовищ). Штучні середовища рослин і тварин. Клумба (квітник, палісадник). Оранжерея. Теплиця (парник). Сад. Поле. Город. Акваріум. Тераріум. Ставок для промислового розведення риби. Ферма. Пташник. Інкубатор. Пасіка.</p> <p>Праця людей за доглядом рослин в оранжереях, на клумбах (квітниках, у палісадниках), в теплицях, садах, на городах, полях. Догляд за тваринами в акваріумах, тераріумах; на фермах, пасіках, в інкубаторах, пташниках, ставках в різні сезони.</p> <p><i>Практичні роботи:</i> догляд за кімнатними рослинами, рослинами на клумбі; догляд за домашніми улюбленцями (рибки, коти, собаки, пташки, черепахи, хом'яки, кролики)</p>

<p>тераріум, клумба / квітник / палісадник, оранжерея, теплиця / парник, сад, поле, город, ставок, ферма, пташник, інкубатор, пасіка) [1 ПРО 3.1]</p> <p><i>описує штучне середовище:</i> що у ньому наявно, які умови створюють у цих середовищах, для кого сприятливі ці умови, чому важливо підтримувати ці умови для існування мешканців цього середовища [1 ПРО 1.6]</p> <p><i>застосовує</i> знання про природні і штучні середовища для виконання, складання пізнавальних і практично зорієнтованих завдань; у повсякденному житті [1 ПРО 4.4]</p> <p><i>перевіряє</i> виконання завдань на визначення певних середовищ і <i>виправляє</i> помилки [1 ПРО 1.6]</p> <p><i>доцільно використовує</i> у мовленні слова і словосполучення: середовище, умови життя [1 МОВ 1.6]</p>	<p><i>Навчальні проекти***:</i> «Джсерельце», «Життя мурах».</p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) приміщення школи і власної оселі як штучних середовищ для життєдіяльності людини [1 ПРО 4.2] [1 ГІО 2.1]</p> <p><i>орієнтується</i> у класній кімнаті, приміщенні школи, шкільному подвір'ї [1 ГІО 2.1]</p> <p><i>розрізняє</i>, які місця у шкільних коридорах, на шкільному подвір'ї, біля свого будинку безпечні та небезпечні (на підвіконні, біля відчинених вікон, на балконі, сходах, кухні, у підсобних приміщеннях: підвалі, гаражі, коморі; під стріхами із бурульками, поблизу проїжджої частини, канав, відкритих люків, будівельних майданчиків, безхатніх тварин тощо) для перебування, ігор, розваг (з м'ячем; катання на роликах, велосипеді, скейті, гойдалках, з гірок) і <i>пояснює</i> свій вибір [1 ГІО 2.1] [1 СЗО 2.1]</p> <p><i>обирає</i> на подвір'ях місця і об'єкти, безпечні для ігор і розваг, і <i>грає</i> саме там і ними, уникаючи контактів із невідомими об'єктами, підозрілими пакунками тощо [1 ГІО 2.1] [1 СЗО 2.3]</p> <p><i>відмовляється</i> від пропозицій грати і розважатись у непризначених для цього місцях (на будівельних майданчиках, далеко від дому, на сходах, біля вікон, проїжджої частини тощо) [1 ГІО 2.13] [1 СЗО 2.3]</p> <p><i>дотримується</i> правил користування громадським транспортом (чекає на зупинці як</p>	<p>Штучні середовища життя людей. В оточенні речей. Школа. Класна кімната. Шкільне подвір'я – місце для відпочинку школярів.</p> <p><i>Екскурсія по школі.</i></p> <p><i>Практична робота (в парі):</i> пояснення як пройти від класу до виходу зі школи, їдальні, туалетної кімнати, спортивної зали, бібліотеки, медичного кабінету.</p> <p><i>Практичні роботи:</i> організований вихід з класу та приміщення школи; відпрацювання дій під час евакуації з приміщення школи (згідно з планом евакуації).</p> <p>Дім. Кімната і місце для занять та ігор. Робоче місце вдома та його освітлення.</p>

можна далі від проїжджої частини; перш ніж увійти, стає боком, щоб пропустити пасажирів, які виходять; тримається за поручні) [1 СЗО 2.4]

називає причини, за яких виникає необхідність евакуації (землетрус, повінь, пожежа, витік газу, аварії на виробництвах, артобстріли) [1 ПРО 1.6] [1 СЗО 2.2]

дотримується (у разі потреби) правил і маршруту евакуації у школі [1 СЗО 2.4]

пояснює важливість провітрювання і підтримання чистоти у своїй кімнаті, оселі, класній кімнаті, приміщенні школи, на шкільному подвір'ї і подвір'ї біля своєї оселі і *виконує* відповідні посильні обов'язки [1 СЗО 2.2]

шанобливо ставиться до праці людей, які підтримують чистоту (членів родини, працівників школи, дворників біля свого будинку та ін.) [1 СЗО 1.4]

називає свій внесок у збереженні чистоти і охайності своєї кімнати, оселі, класної кімнати, приміщення школи, шкільного подвір'я і подвір'я біля своєї оселі [1 СЗО 1.4]

пояснює, чому треба обережно поводитись з інструментами на уроках / заняттях трудового навчання, математики, спортивним знаряддям на уроках / заняттях фізичної культури, столовими приборами в їдальні і *дотримується* цих правил [1 СЗО 1.4]

пояснює, чому треба обережно користуватись електроприладами (електроплита, електрочайник, комп'ютер, телевізор, холодильник, музичний центр, настільна лампа), речами, які можуть привести до пожежі (сірники, запальничка, свічка), залити підлогу (кран, пральна машина), нанести колючі і ріжучі рани (ніж, голка, шило, ножиці), бути отруйними (газ, миючі засоби, клей, ліки) [1 СЗО 2.2]

розпізнає за ознаками небезпечні ситуації у побуті (запах газу, горілого, іскріння, задимлення, zalivanja підлоги) та *називає* можливі причини їх виникнення (несправність приладів або забування про їх вимкнення) [1 СЗО 2.1]

пояснює і *дотримується* правил поведінки у разі виникнення пожежі, витoku газу, порушення

Подвір'я біля будинку – місце для прогулянок і розваг.

Безпека у школі і вдома (побутові прилади, безпечні місця для ігор і розваг, безпечний маршрут від школи до дому).

Місце праці батьків (завод, фабрика, офіс тощо).

Екскурсія на місце роботи одного з батьків учнів класу.

<p>водопостачання, несправності електроприладів (кличе на допомогу дорослих, виходить з приміщення, не намагаючись лагодити або впоратись із проблемою самостійно вмикаючи / вимикаючи світло, рухаючись по залитим водою ділянкам підлоги тощо) [1 СЗО 2.4]</p> <p><i>вимикає</i> прилади і <i>закриває</i> крани після користування або якщо це забули зробити інші; <i>відкриває</i> спочатку кран з холодною водою, потім з гарячою [1 СЗО 2.4]</p> <p><i>самостійно користується</i> плитою, електроприладами, інструментами тільки з дозволу батьків або під їхнім наглядом [1 СЗО 2.4]</p> <p><i>називає</i> транспортний засіб, його номер, яким зручно добиратись до школи та зі школи до дому (у разі користування громадським транспортом) [1 ГІО 2.1]</p> <p><i>розпізнає</i> основні частини дороги (проїзна частина, тротуар, перехід) і сигнали світлофора та дорожні знаки («Діти», «Пішохідний перехід», «Пункт зупинки автобуса / тролейбуса, / трамвая») [1 ГІО 2.1][1 ПРО 2.2]</p> <p><i>описує</i> маршрут від школи до дому і навпаки (від зупинки транспортного засобу до школи, до дому і навпаки) за певними опорними пунктами (магазин, пошта, тощо і напрямок руху стосовно цих пунктів – праворуч, прямо тощо; і поведінку, що запобігає небезпеці як на всьому маршруті, так і окремих його ділянках) [1 ГІО 2.1]</p> <p><i>розпізнає</i> знаки «Обережно, злий собака», «Обережно, кліщі», «Купатись заборонено», «Розмовляти по мобільному телефону заборонено» і дотримується їх [1 ПРО 2.2][1 СЗО 2.4]</p> <p><i>пояснює</i> умови, створені на робочому місці батьків для зручного виконання ними своїх обов'язків (за умов перебування там або за розповіддю батьків) [1 СЗО 2.4]</p>	
<p><i>називає</i> домашню адресу (вулицю, номер будинку і квартири); імена членів родини; професії батьків, вік членів родини, кількість осіб у родині [1 ГІО 2.1]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) сім'ї як найближчих родичів, що мешкають разом і дбають один про одного [1 ГІО 4.2]</p>	<p><u>В оточенні людей.</u> Сім'я. Колектив. Повага до себе і до інших людей (до членів родини, вчителів, незнайомих людей у школі, вдома, однокласників, друзів, сусідів). Правила</p>

<p><i>називає</i> номер і адресу свого загальноосвітнього навчального закладу; клас, в якому навчається, ім'я та по батькові вчителів (що працюють з його класом), директора, медичної сестри, бібліотекаря закладу [1 ГІО 7.1]</p> <p><i>називає</i> приміщення в квартирі, школі та їх призначення [1 ГІО 2.1]</p> <p><i>підтримує</i> доброзичливі стосунки з однокласниками, знайомими [1 ГІО 8.1]</p> <p><i>шанобливо ставиться</i> до старших, піклується про хворих членів родини [1 ГІО 6.2][1 СЗО 1.4]</p> <p><i>одягається</i> відповідно до ситуації (до гостей, до прогулянки на природі, до школи) [1 СЗО 2.4]</p> <p><i>пояснює</i>, чому важливо прибирати на місце іграшки, інструменти після ігор, занять, підтримувати порядок на робочому місці у ранці / рюкзаку і <i>підтримує</i> порядок [1 СЗО 2.4]</p> <p><i>пояснює</i>, чому на уроці важливо вимикати мобільний телефон і <i>вимикає</i> його (за наявності) [1 СЗО 4.1][1 СЗО 1.4]</p> <p><i>виконує</i> обов'язки учня (приходить вчасно, поводитьсь чемно, виконує завдання вчителя) [1 ГІО 7.1][1 СЗО 4.1]</p> <p><i>виконує</i> постійні посильні обов'язки у класі (чергує по класу) і вдома (допомагає старшим і молодшим членам родини, доглядає за своїм одягом і взуттям, збирає шкільний ранець / рюкзак, доглядає за квітами, домашніми тваринами тощо) [1 ГІО 7.2]</p> <p><i>виконує</i> тимчасові обов'язки у школі і вдома [1 ГІО 7.2][1 СЗО 4.7]</p> <p><i>пояснює</i>, чому збирати шкільний ранець / рюкзак треба звечора, добираючи речі потрібні у школі за розкладом і дотримується цього правила [1 ГІО 7.1][1 СЗО 4.1]</p> <p><i>пояснює</i>, чому забуваючи шкільні речі, діти заважають на уроках / заняттях іншим учням і <i>збирає</i> шкільний ранець / рюкзак за переліком шкільного приладдя (у малюнках, умовних позначках тощо) [1 ГІО 6.2][1 СЗО 4.1]</p> <p><i>висловлює</i> ціннісні судження щодо важливості виконувати свої обов'язки в школі і вдома [1 ГІО 7.2][1 ПРО 4.2][1 СЗО 4.7]</p> <p><i>пояснює</i> і <i>дотримується</i> правил товаришування</p>	<p>поводження у школі і вдома. <i>Практична робота:</i> <i>ситуації звертання, оклику дорослих, ровесників.</i></p> <p>Обов'язки у школі і сім'ї. <i>Практична робота:</i> <i>колективне вироблення правил чергування по класу і складання графіку.</i> <i>Практична робота:</i> <i>складання шкільного ранця / рюкзака та його одягання і знімання.</i></p> <p>Товаришування.</p>
---	--

(знайомиться і мириться; відвідує друзів під час хвороби, якщо вона не інфекційна, або справляється про стан їхнього здоров'я по телефону; вітає зі святами, днем народження) [1 ГІО 7.1] [1 СЗО 2.1]

дотримується правил поведіння за столом (їсть мовчки, спокійно, без зайвих рухів; добре пережовує їжу, запобігає потраплянню їжі на одяг, стіл, підлогу і речей, які можуть зіпсувати їжу, до страви), користування столовими приборами (їсть перші страви ложкою, другі – виделкою, відділяє маленькі шматочки від страви виделкою, ножом – за наявності, кладе ложку, виделку, ніж після використання в тарілку) [1 СЗО 2.4]

дотримується правил поведінки у громадському транспорті (поступається місцем літнім людям, пасажиром з маленькими дітьми, людям з фізичними обмеженнями, знімає рюкзак / рюкзак перед входом в громадський транспорт, готується до виходу завчасно, просить пасажирів, які не виходять на його зупинці, поміняти місцями) [1 СЗО 2.4] [1 СЗО 1.4]

дотримується правил поведіння у гостях (приходить вчасно, йде у заздалегідь визначений час, приділяє увагу хазяїну дому, входить тільки до тих приміщень, куди запрошують, розглядає речі та грається іграшками, що запропоновані для цього хазяїном дому) [1 ГІО 7.1] [1 СЗО 2.1]

дотримується правил гостинності (розгортає подарунок одразу після вручення і дякує за нього, розважає гостей, приділяє їм увагу) [1 ГІО 7.1] [1 СЗО 2.1]

називає номери телефонів батьків, аварійних служб [1 СЗО 1.3]

пояснює можливі наслідки марних викликів аварійних служб і *утримується* сам та *утримує* інших від таких дій [1 СЗО 2.2]

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), того що повідомлення батьків і вчителів про бійки, вимагання грошей і кошовних речей, ображення, знущання тощо є способом захисту від небезпеки і збереження людської гідності [1 СЗО 2.4]

пояснює, в яких ситуаціях і чому треба стримувати свої емоції і почуття та відповідно *керує* своєю мімікою, жестами, інтонацією [1 СЗО

Інсценізація знайомства, примирення.

Практична робота: вироблення правил для спільних ігор.

Поводження за столом (в шкільній їдальні і вдома).

Інсценізація ситуацій в шкільній їдальні і за столом в колі родини.

У громадському транспорті.

Практикум: ситуації у громадському транспорті.

Гостинність і поведіння у гостях.

Практикум: вироблення правил прийому гостей і відвідування друзів.

Безпека людини (телефони аварійних служб, безпечні знайомства).

Інсценізація дзвінка по телефону до аварійних служб з повідомленням про небезпеку.

Інсценізація ситуації пошуку допомоги якщо заблукав, загубився, відстав від класу, батьків.

Інсценізація розмови з незнайомими людьми, які з'ясовують приватні

<p>1.4] <i>називає, до кого можна звертатись за допомогою, якщо заблукав чи загубився (контролер у транспорті, продавець, касир у магазині, охоронець у громадських закладах, поліцейський) і звертається (в разі потреби; [1 СЗО 1.3]</i> <i>домовляється перед екскурсією, прогулянкою з дорослими про місце зустрічі на той випадок, якщо загубиться [1 СЗО 1.3] [1 СЗО 2.1]</i> <i>визначає випадки, коли можна та небезпечно повідомляти номери телефонів, домашню адресу, прізвища та ім'я членів родини, місце і графік їхньої роботи; приймати подарунки та пропозиції від інших людей [1 СЗО 2.1]</i> <i>висловлює ціннісні судження про таку погану звичку як куріння і наводить приклади можливих наслідків куріння і вдихання тютюнового диму від куріння оточуючих [1 СЗО 2.1] [1 СЗО 2.2]</i> <i>уникає ситуацій пасивного куріння і відмовляється від пропозицій спробувати курити [1 СЗО 2.4]</i> <i>розрізняє ситуації, події, що покращують і погіршують настрій; викликають певні емоції і пояснює свій вибір [1 СЗО 3.4]</i> <i>пояснює переваги доброти, щедрості, охайності, чемності, чесності, товариськості, працьовитості, старанності, самостійності і наводить приклади [1 СЗО 1.4] [1 СЗО 3.4]</i> <i>пояснює залежність між поведінкою людини, її вчинками і ставленням інших до неї та наводить приклади [1 СЗО 2.2]</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що життєві ситуації є наслідками певних вчинків і визначає вчинки, які призводять до позитивних і негативних наслідків [1 СЗО 2.2] [1 СЗО 2.3]</i> <i>розв'язує прогностичні завдання «Що може статись, якщо ...», прогнозує можливі наслідки певних вчинків і приймає рішення [1 СЗО 2.2]</i> <i>звертається за консультацією до батьків, вчителів, фахівців для прийняття рішень; [1 СЗО 1.3]</i> <i>дослухається до порад старших і наводить приклади, коли це запобігло поганим наслідкам [1</i></p>	<p><i>відомості.</i></p> <p>Вчинки і наслідки. Прийняття рішень. Як сказати «ні» собі і іншим.</p> <p>Сімейні і шкільні традиції (свята, організація дозвілля і проведення вільного часу, атрибути</p>
---	--

<p>СЗО 1.3] <i>відмовляється</i> від пропозицій, що призводять до негативних наслідків [1 СЗО 2.3] <i>розпізнає</i> випадки, коли рішення треба приймати виключно з дозволу дорослих і <i>наводить приклади</i> [1 СЗО 2.1] <i>виконує</i> ухвалене рішення [1 СЗО 2.4] <i>співає напам'ять</i> школи, <i>розповідає</i> її історію (за наявності), <i>пояснює</i> значення шкільної атрибутики [1 ГЮ 8.3] <i>підтримує</i> традиції школи, родини (у тому числі оздоровчі) [1 ГЮ 7.1]</p>	<p>тощо). <i>Навчальні проекти***:</i> «Професії моїх батьків», «Мій дідусь», «Моя бабуся», «Герб і гімн школи», «Приказки і прислів'я про здоров'я, дружбу, вчинки, чесноти / вади і емоції людини»</p>
<p>Концентр «Логіка»</p>	
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань), що об'єктом довколишнього світу є будь-який предмет, рослина, тварина, людина чи явище, на який спрямовано увагу та дії людини і <i>наводить приклади</i> [1 ПРО 4.2]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) ознаки об'єкта довкілля як його певної особливості і <i>наводить приклади</i> [1 ПРО 4.2]; <i>називає</i> об'єкти довколишнього світу та їх ознаки [1 ПРО 1.6]; <i>розпізнає</i> об'єкти довколишнього світу за їх ознаками і <i>пояснює</i> свій вибір [1 ПРО 4.2]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) спільної ознаки об'єктів як такої, що притаманна кожному з них і <i>наводить приклади</i> [1 ПРО 4.2] [1 ПРО 4.3]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) відмінної ознаки об'єкта як такої, що відрізняє його від інших і <i>наводить приклади</i> [1 ПРО 4.2]; <i>визначає</i> спільні і відмінні ознаки об'єктів та <i>пояснює</i> свій вибір [1 ПРО 4.3]; <i>порівнює</i> об'єкти за різними ознаками (кольором, матеріалом виготовлення, призначенням, формою, розміром) [1 ПРО 4.3]; <i>виявляє</i> відмінності між двома об'єктами / зображеннями одного й того ж об'єкта (сюжетного малюнка) і <i>пояснює</i> свій вибір [1 ПРО 4.3]; <i>знаходить</i> помилки в зображеннях об'єктів та в зображеннях сюжетів і <i>виправляє</i> їх [1 ПРО 4.2] [1 ПРО 1.6];</p>	<p>Об'єкти довколишнього світу.</p> <p>Ознаки об'єктів довколишнього світу. <i>Практична робота:</i> <i>розпізнавання об'єктів довкілля за їх ознаками.</i></p> <p>Спільні і відмінні ознаки об'єктів довколишнього світу.</p>

<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) подібних об'єктів як таких, що мають спільні ознаки, і <i>наводить</i> приклади; [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>визначає</i> серед групи з 5-7 об'єктів подібні об'єкти і <i>пояснює</i> свій вибір; [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) властивості як ознаки, за якою встановлюють подібність об'єктів групи або розрізняють групи об'єктів і <i>наводить</i> приклади [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>визначає</i> властивості об'єктів і <i>пояснює</i> свій вибір [1 ПРО 4.2]</p> <p><i>розпізнає</i> серед кількох ознак властивість об'єктів довколишнього світу і <i>пояснює</i> свій вибір [1 ПРО 4.2] [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>розрізняє</i> речі за призначенням і матеріалом виготовлення [1 ПРО 4.2] [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>розпізнає</i> властивості речей на дотик (холод, тепло, гладкий, шершавий, колючий, пухнастий), смак (гострий, солоний, солодкий, кислий), на нюх (приємний / неприємний, знайомий / незнайомий запах), за зовнішнім виглядом (форма, колір, розмір) [1 ПРО 4.2] [1 ПРО 4.3]</p> <p><i>доцільно використовує</i> у мовленні словосполучення: об'єкти довколишнього світу (довкілля), ознаки об'єктів, властивості об'єктів [1 МОВ 1.6]</p>	<p>Подібні об'єкти довколишнього світу.</p> <p>Властивості об'єктів довколишнього світу.</p> <p><i>Практична робота:</i> визначення властивостей об'єктів довкілля (для молока, меду, води, соку серед прозорості, кольору, текучості, солодкості; для шоколаду, масла серед кольору, солодкості, плавлення).</p>
--	---

ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ – МАТЕМАТИЧНА МАТЕМАТИКА

Пояснювальна записка

Відповідно до визначеної мети освітньої програми **метою** програми предмета *математика* є нормативне забезпечення гармонійного розвитку та виховання особистості дитини засобами математики для застосування набутого досвіду в навчальних і життєвих ситуаціях та закладання основ її особистісного зростання й опанування математики на наступному рівні освіти.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких тактичних **завдань**, які визначено відповідно до стратегічних завдань освітньої програми. Зокрема, програму предмета *математика* спрямовано на:

становлення особистості дитини, її соціальний розвиток, розвиток пізнавальних, математичних здібностей, логічного й критичного мислення, збагачення досвіду використання способів дій з геометричними фігурами, числами та величинами;

формування цілісного образу світу та розуміння місця і ролі математики в ньому;

формування позитивного емоційно-ціннісного ставлення дитини до математики, інтересу до її опанування;

формування математичних здібностей з урахуванням наступності й перспективності опанування математики в дошкільний період та подальшого її вивчення;

формування ключових і предметних компетентностей із використанням потенціалу математики;

формування здатності до самовираження засобами математики, зміни власної поведінки відповідно до потреб стійкого розвитку, прояву математичної компетентності в навчальних і життєвих ситуаціях.

Мету і завдання реалізують за такими **концентрами**: «Геометричні фігури», «Числа. Дії з числами», «Математичні вирази. Рівності. Нерівності», «Величини», «Сюжетні задачі», «Логіка».

Концентр «Логіка» є наскрізним і реалізується на змістовому матеріалі інших концентрів, що враховується під час складання календарного плану.

Програма предмета *математика* передбачає базовий і **розширений** рівні вивчення. Програмові вимоги **розширеного** рівня подано в тексті червоним шрифтом. Зважаючи на навчальні можливості учнів класу, учитель може реалізовувати **розширений** рівень як за рахунок 1 години або 0,5 годин варіативного складника навчального плану, так і в межах 5 годин на тиждень, передбачених навчальним планом для опанування предмета *математика*. Водночас учитель може реалізовувати виключно базовий рівень вивчення (без розширеного).

1 клас

Очікувані результати навчання: показники розвитку здобувача освіти, виражені в навчальних діях	Зміст розвитку здобувача освіти засобами математики
---	--

<p><i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) та пояснює, що вивчення навчального предмета «Математика» дозволить використовувати опановані способи дій з геометричними фігурами, числами та величинами для пізнання довкілля, в інших навчальних і життєвих ситуаціях та наводить приклади [1 MAO 1.1];</i></p>	<p>Навчальний предмет «Математика»</p>
<p>Концентр «Геометричні фігури»</p>	
<p><i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) руху як переміщення об'єкта [1 MAO 4.4];</i></p> <p><i>вирізняє рух в одному напрямку, рух у різних напрямках [1 MAO 4.4];</i></p> <p><i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) повороту як зміну напрямку руху об'єкта [1 MAO 4.4];</i></p> <p><i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) оберту як рух об'єкта навколо іншого, слідом якого є замкнена крива;</i></p> <p><i>визначає рух по прямій лінії, по ламаній лінії, по кривій лінії, зокрема по колу [1 MAO 4.4];</i></p> <p><i>співвідносить напрямок руху об'єкта із рухом годинникових стрілок та визначає рух по колу за годинниковою стрілкою і проти годинникової стрілки [1 MAO 1.1];</i></p> <p><i>переміщує об'єкти на аркуші паперу, на стільниці парти, робочому столі за поданою умовою – по прямій лінії, ламаній лінії, кривій лінії і по колу за годинниковою стрілкою і проти годинникової стрілки [1 MAO 4.4];</i></p> <p><i>переміщується (у класі, на шкільному подвір'ї) за поданою умовою – по прямій лінії, ламаній лінії, кривій лінії і по колу за годинниковою стрілкою і проти годинникової стрілки [1 MAO 4.4];</i></p> <p><i>коментує переміщення об'єктів та рух осіб по класній кімнаті й на шкільному подвір'ї по прямій лінії, ламаній лінії, кривій лінії і по колу [1 MAO 4.4];</i></p> <p><i>розміщує геометричні фігури на площині за поданою умовою (точку / промінь, відрізок, кут, багатокутник, коло, круг відносно іншої точки / точок; прямої / прямих, променя / променів, відрізка / відрізків, кута / кутів, багатокутника / багатокутників, кола / кіл, круга / кругів) і коментує результат [1 MAO 4.4];</i></p>	<p>Розміщення, рух і напрямок</p> <p>Рух точки в одному напрямку.</p> <p>Поворот. Рух точки з поворотами в різних напрямках.</p> <p>Оберт.</p> <p>Рух точки по колу (за годинниковою стрілкою, проти годинникової стрілки).</p> <p> </p> <p>Розміщення геометричних фігур на площині.</p>

позначає точки на лінійних, площинних фігурах та поза ними і *коментує* результат [1 MAO 4.6];

складає завдання на переміщення об'єктів та рух осіб по класній кімнаті (шкільному подвір'ю); розміщення об'єктів у класній кімнаті (шкільному подвір'ї), на площині за аналогією [1 MAO 4.4];

прогнозує результат переміщення об'єкта за поданою умовою [1 MAO 1.3] і *зіставляє* отриманий результат з прогнозованим [1 MAO 3.3];

перевіряє виконання завдань на переміщення об'єктів та рух осіб, розміщення об'єктів та *знаходить* і *виправляє* помилки у цих завданнях [1 MAO 3.4];

доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: рух, напрямок руху, поворот, рух по колу, рух за годинниковою стрілкою, рух проти годинникової стрілки;

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) фігури як об'єкта довкілля, який має певну форму [1 MAO 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) геометричної фігури як групи точок, яка вирізняється певною формою [1 MAO 4.5];

розпізнає і описує оточуючі предмети за формою, *співвідносить* їх з моделями та зображеннями геометричних фігур [1 MAO 1.1], [1 MAO 4.5];

розпізнає геометричні фігури: точку, пряму, промінь, відрізок, кут, ламану, багатокутники (від трикутника до восьмикутника) [1 MAO 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) точки як геометричної фігури [1 MAO 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) прямої як сліду постійного руху точки в одному напрямку, що не має визначеного початку руху [1 MAO 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) променю як сліду постійного руху точки по прямій від визначеного початку руху (частини прямої від визначеного початку); *слід* точки на початку руху називають початковою точкою [1 MAO 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) відрізка як сліду руху точки по прямій від визначеного початку до визначеного кінця руху (частини прямої, обмеженої двома точками); *точки*

Геометричні фігури та їх властивості

Фігура. Геометрична фігура.

Точка.

Пряма.

Промінь. Початкова точка променя.

Відрізок. Точки на відріжку. Крайні точки – відрізка. Пряма і відрізок.

початку і кінця руху називають крайніми точками відрізка [1 MAO 4.5];

визначає точки на відрізку / промені і поза відрізком / променем; крайні точки відрізка; початкову точку променю [1 MAO 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) кута як геометричної фігури, утвореної двома променями зі спільної початкової точки [1 MAO 4.5];

визначає вершину та сторони кута [1 MAO 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) ламаної як сліду руху точки по прямій зі зміною напрямку під кутом [1 MAO 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) ланки ламаної як частини ламаної між вершинами двох сусідніх кутів [1 MAO 4.5];

визначає вершини і ланки ламаної [1 MAO 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) кривої як сліду руху точки з плавною зміною напрямку;

розрізняє замкнені і незамкнені криві, ламані [1 MAO 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) багатокутника як замкненої ламаної, ланки якої не перетинаються [1 MAO 4.5];

розрізняє трикутник, чотирикутник, п'ятикутник, шестикутник, семикутник, восьмикутник, дев'ятикутник як замкнені ламані, що мають відповідну кількість кутів, вершин і сторін [1 MAO 4.5];

визначає точки, що є вершинами багатокутника та відрізки, що є сторонами багатокутника [1 MAO 4.5];

називає багатокутник за кількістю сторін / вершин / кутів [1 MAO 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) кола як замкненої кривої, що є слідом обертання точки, яка не змінює відстань від даної нерухомої точки [1 MAO 4.5];

вирізняє коло серед замкнених кривих і пояснює свій вибір [1 MAO 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що до лінійних геометричних фігур відносяться: пряма, промінь, відрізок, кут, незамкнена ламана; замкнена ламана, у тому числі багатокутники: трикутник, чотирикутник (квадрат, прямокутник);

Кут. Вершина та сторони кута.

Ламана. Замкнена, незамкнена ламана. Вершини та ланки ламаної.

Крива. Замкнена, незамкнена крива. Ламана і крива.

Многокутник. Вершини та сторони многокутника.

Коло.

Лінійна геометрична фігура.

незамкнена крива, замкнена крива, у тому числі коло [1 MAO 4.5];

визначає серед геометричних фігур пряму, промінь, відрізок, кут, багатокутники, коло, круг, ламану і криву (незамкнені та замкнені), у тому числі замкнені криві, які не є колом [1 MAO 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) площини як сліду руху прямої в одному напрямку, що не співпадає з напрямками її продовження [1 MAO 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) площинної геометричної фігури як геометричної фігури, що є частиною площини, обмеженою замкненою ламаною або замкненою кривою [1 MAO 4.5];

розрізняє кут як геометричну фігуру, утворену двома променями зі спільною початковою точкою, і кут як частину площини, що обмежена двома променями, які побудовані з однієї точки, що є їхньою спільною початковою точкою [1 MAO 4.5];

розрізняє трикутник, чотирикутник, п'ятикутник, шестикутник, семикутник, восьмикутник як фігури, що є частинами площини і пояснює свій вибір [1 MAO 4.5];

розрізняє багатокутник як замкнену ламану і багатокутник як частину площини, обмежену замкненою ламаною, і пояснює свій вибір [1 MAO 4.5];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) круга як частини площини, обмеженої колом;

розрізняє коло і круг і пояснює свій вибір [1 MAO 4.5];

називає спільні і відмінні ознаки вивчених геометричних фігур [1 MAO 4.1];

угруповує геометричні фігури за певними ознаками і пояснює результат [1 MAO 4.1]; [1 MAO 4.5];

співвідносить реальні об'єкти з моделями і зображеннями геометричних фігур [1 MAO 1.1], [1 MAO 4.5]

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) рівних фігур як таких, що суміщаються під час накладання [1 MAO 4.5];

визначає рівні фігури шляхом накладання (круга, багатокутника) [1 MAO 4.5];

Площина. Площинна геометрична фігура.

Кут як частина площини.

Многокутник як частина площини, обмежена замкненою ламаною лінією.

Круг.

Спільні і відмінні ознаки геометричних фігур

Рівні фігури.

конструює геометричну фігуру з підручних матеріалів / інших фігур – трикутників, чотирикутників тощо; *створює* макети реальних та уявних об'єктів і *коментує* результат [1 MAO 4.6];

зображує на аркуші в клітинку фігуру, рівну даній [1 MAO 4.6];

користується лінійкою як інструментом для побудови геометричних фігур [1 MAO 4.6];

будує за допомогою олівця і лінійки на аркуші паперу в клітинку і без розліновки точку (на прямій, промені, відрізьку; за їх межами), пряму, промінь, відрізок (довільно і даної довжини та у різних положеннях: горизонтально, вертикально, похило; через дану точку; через дві точки; поза даними точками; на поданій прямій та поза прямою; безвідносно до певних фігур), ламану (довільно та із поданими довжинами ланок), криву, кут, чотирикутник: прямокутник, квадрат (довільно та із даною довжиною сторін) [1 MAO 4.6];

коментує побудову вивчених геометричних фігур; *виділяє* геометричні фігури на кресленні; *пояснює* свій вибір [1 MAO 4.6];

поділяє фігуру на частини – геометричні фігури за визначеною умовою [1 MAO 4.6];

застосовує знання про вивчені геометричні фігури та їх властивості для виконання, складання практико орієнтованих завдань; [1 MAO 4.4]; [1 MAO 4.5]; [1 MAO 4.6];

прогнозує результат конструювання об'єкта, побудови фігури за визначеною умовою [1 MAO 1.3] і *зіставляє* отриманий результат з прогнозованим [1 MAO 3.3];

перевіряє виконання завдань на конструювання об'єктів, побудову **прямих, відрізків, ламаних за зразком** та *знаходить* і *виправляє* помилки у цих завданнях [1 MAO 3.4];

описує геометричні фігури: називає фігури; ознаки фігур, називає фігури, що мають схожі ознаки, і фігури, що не мають таких ознак; називає довжину відрізка, сторони многокутника [1 MAO 4.5];

доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: геометрична фігура, точка, пряма, площина, лінійна геометрична фігура, площинна геометрична фігура, крива, ламана, замкнена крива /

Конструювання об'єктів. Побудова геометричних фігур
Лінійка.

Екскурсія
Ознайомлення з різноманітністю форм об'єктів довкілля (у найближчому оточенні: класних кімнатах, шкільному коридорі, на шкільному подвір'ї).

Навчальний проєкт

<p>ламана, незамкнена крива / ламана, промінь, відрізок, кут, багатокутник, трикутник, чотирикутник, п'ятикутник, шестикутник, семикутник, восьмикутник, вершина, сторона, коло, круг, рівні фігури, лінійка.</p>	<p>«Геометричні фігури в довкіллі»</p>
<p>Концентр «Числа. Дії з числами»</p>	
<p><i>виявляє розуміння</i>, що число позначає кількість об'єктів групи або кількість одиниць вимірювання [1 MAO 4.2];</p> <p><i>установлює</i> відповідність числа кількості об'єктів групи та кількості об'єктів групи – числу [1 MAO 4.2];</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) цифр як знаків для запису чисел [1 MAO 4.2];</p> <p><i>називає</i> 10 цифр арабської нумерації, що використовують в Україні для запису чисел [1 MAO 4.2];</p> <p><i>розрізняє</i> число і цифру і <i>знає</i>, що цифр 10, а чисел – безліч [1 MAO 4.2];</p> <p><i>читає</i> числа; <i>записує</i> числа цифрами у зошиті в клітинку [1 MAO 4.2];</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) нуля як числа для позначення кількості об'єктів у групі, яка не містить жодного об'єкта [1 MAO 4.2];</p> <p><i>упорядковує</i> числа першого десятка за визначеною умовою (у порядку зростання / спадання, у тому числі від поданого числа, через одне число тощо) [1 MAO 4.2];</p> <p><i>застосовує</i> знання про місце числа в числовому ряді для порівняння чисел [1 MAO 4.2];</p> <p><i>називає</i> попереднє й наступне число до даного [1 MAO 4.2];</p> <p><i>пояснює</i>, що кожне наступне число більше за дане на 1; кожне попереднє число менше від даного на 1 [1 MAO 4.2];</p> <p><i>утворює</i> наступне число прилічуванням одиниці до даного [1 MAO 4.2];</p> <p><i>знаходить</i> попереднє число відлічуванням одиниці від даного числа [1 MAO 4.2];</p> <p><i>виявляє розуміння</i>, що при кількісній лічбі називають кількість об'єктів (скільки?), при порядковій – порядок слідування об'єкта (який за порядком?) [1 MAO 4.1];</p> <p><i>здійснює</i> кількісну і порядкову лічбу, у тому числі</p>	<p>Числа (1-10). Число 0 Група об'єктів і число. Число і цифра.</p> <p>Послідовність чисел першого десятка.</p> <p>Попереднє і наступне число. Утворення числа. Лічба до 10.</p> <p>Кількісна і порядкова лічба.</p> <p><i>Навчальний проєкт «Ярмарок чисел у межах 10»</i></p>

<p>у прямому і зворотному порядку, від поданого числа, до поданого числа; через одну, дві, три одиниці в межах 10 [1 MAO 4.2];</p> <p>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що число можна записувати різними знаками (на прикладі римських, арабських цифр, алфавітної відповідності букв числам) [1 MAO 4.2];</p> <p>розпізнає римські цифри і записує ними числа (до 10) [1 MAO 4.2];</p>	<p>Римські цифри. Навчальний проєкт «Як записували числа у минулому»</p>
<p>називає склад чисел від 2 до 10 і утворює число з менших чисел [1 MAO 4.3];</p> <p>доповнює числа 1-9 до 10 [1 MAO 4.3];</p> <p>застосовує знання про склад числа для порівняння чисел і складання рівностей на додавання і віднімання [1 MAO 4.3];</p> <p>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) десятка як групи з десяти об'єктів [1 MAO 4.2];</p> <p>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) одноцифрового / двоцифрового числа як такого, що записують однією / двома цифрами [1 MAO 4.2];</p> <p>розрізняє одноцифрові (0-9) і двоцифрове (10) числа [1 MAO 4.2];</p> <p>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) розряду числа як місця цифри в записі числа, що визначає її значення [1 MAO 4.2];</p> <p>пояснює, що для зручності читання і запису числа визначають розряд числа; що кожний розряд уміщує десять одиниць попереднього; що в записі двоцифрового числа є розряд десятків і розряд одиниць [1 MAO 4.2];</p> <p>розрізняє в записі двоцифрового числа розряд десятків і розряд одиниць [1 MAO 4.2];</p> <p>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) круглого числа як числа, в розряді одиниць якого 0 одиниць [1 MAO 4.2];</p> <p>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) числової прямої як прямої, на якій рівномірно розміщеними точками позначено числа по порядку; число 0 відповідає точці, що є початком відліку; числа розташовані і справа, і зліва від початку відліку; числа більші, ніж 0, розташовані справа від початку відліку [1 MAO 2.1]; [1 MAO 4.2];</p> <p>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) числового променя як частини числової прямої від</p>	<p>Склад чисел 2-10.</p> <p>Десяток. Одноцифрові та двоцифрові числа. Десятковий склад числа. Поняття розряду. Розряди двоцифрового числа: розряд десятків, розряд одиниць.</p> <p>Кругле число.</p> <p>Числова пряма (горизонтальна). Початок відліку на числовій прямій.</p> <p>Числовий промінь.</p>

числа 0 праворуч або ліворуч / як спрямованого вправо променя, на якому від точки 0, що є початковою точкою променя, рівномірно розміщеними точками позначено по порядку числа, більші ніж число 0 [1 MAO 2.1]; [1 MAO 4.2];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) числового відрізка як частини числової прямої між двома точками, позначеними числами [2 MAO 2.1]; [2 MAO 4.2];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) одиничного відрізка числової прямої як відрізка між двома сусідніми точками, довжина якого дорівнює довжині відрізка від точки, позначеної числом 0, до точки, позначеної числом 1 [1 MAO 2.1]; [1 MAO 4.2];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) шкали як числового відрізка з певним одиничним відрізком [1 MAO 2.1]; [1 MAO 4.2];

називає числа за числовою прямою / числовим променем / числовим відрізком [1 MAO 2.1]; [1 MAO 4.2];

позначає на числовій прямій / числовому промені / числовому відрізку певні числа за визначеною умовою [1 MAO 2.1]; [1 MAO 4.2];

виділяє на числовій прямій числовий промінь і числовий відрізок [1 MAO 2.1]; [1 MAO 4.2];

використовує десяток як лічильну одиницю [1 MAO 4.2];

лічить у межах 100 у прямому і зворотному порядку десятками; від 1 до 100 [1 MAO 4.2];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) сотні як групи зі ста об'єктів [1 MAO 4.2];

позначає нулем відсутність у числі одиниць певного розряду [1 MAO 4.2];

читає і записує круглі числа в межах 100 [1 MAO 4.2];

пояснює утворення назв двоцифрових чисел [1 MAO 4.2];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) трицифрового числа як такого, що записують трьома цифрами [1 MAO 4.2];

розрізняє одноцифрові, двоцифрові числа і трицифрове число 100 [1 MAO 4.2];

називає числа від 11 до 20, від 21 до 100 в прямому і зворотному порядку від будь-якого числа до

Числовий відрізок.

Одиничний відрізок.
Шкала.

Числа 11-100

Усна та письмова нумерація чисел 11-100.

Десяток як лічильна одиниця. Лічба десятками.

Сотня. Круглі числа в межах 100. Попереднє і наступне число в межах 100.

Лічба до 100.

Двоцифрові числа та трицифрове число 100.

Двоцифрові числа на числовому промені.

вказаного [1 MAO 4.2];

називає попереднє і наступне число до будь-якого числа в межах 100 [1 MAO 4.2];

утворює двоцифрове число прилічуванням одиниці;

читає і *записує* двоцифрові (10 або 1д.; 23 або 2д. 3од.) та трицифрове число (100 або 10д. або 1с.) [1 MAO 4.2];

визначає кількість десятків і кількість одиниць у двоцифрових числах [1 MAO 4.2];

лічить у межах 100 через дві, три, чотири, п'ять одиниць [1 MAO 4.2];

досліджує двоцифрові числа, які записуються однаковими цифрами але в іншому порядку, і *доходить висновку* про те, що вони позначають різну кількість предметів, тому місце цифри в записі двоцифрового числа впливає на його числове значення [1 MAO 4.2];

розрізняє в записі трицифрового числа 100 розряд сотень, розряд десятків і розряд одиниць [1 MAO 4.2];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що розрядний доданок є одним із чисел складу даного числа, значення якого визначають за кількістю одиниць цього розряду; що розрядний доданок може бути одноцифровим числом або круглим числом з нулем в усіх розрядах, окрім найвищого [1 MAO 4.2];

називає розрядні доданки, які складають двоцифрове число [1 MAO 4.2];

розкладає на розрядні доданки двоцифрове число [1 MAO 4.2];

утворює двоцифрове число з розрядних доданків [1 MAO 4.2];

записує двоцифрове число у вигляді суми розрядних доданків ($23=20+3$ або $23=2д.+ 3од.$) [1 MAO 4.2];

застосовує знання про назви двоцифрових чисел для розкладання числа на розрядні доданки та складання числа з розрядних доданків [1 MAO 4.2];

описує число: одно чи двоцифрове; розрядні одиниці; сусіди числа; наводить приклади, коли це число позначає кількість об'єктів при лічбі, кількість одиниць певної величини, є компонентом дії додавання, віднімання, сумою, різницею; приклади чисел більших / менших, приклади, коли це число є

Попереднє і наступне число до будь-якого числа в межах 100.

Кількість одиниць певного розряду в числі.

Дослідження двоцифрових чисел, які записуються однаковими цифрами але в іншому порядку.

Розряди трицифрового числа: розряд сотень, розряд десятків, розряд одиниць.

Розрядні доданки

даним задачі, відповіддю задачі;

застосовує знання про нумерацію, склад чисел 1 – 10, 11 – 100; **числову пряму** / **числовий промінь** / **числові відрізки** для виконання, **складання** практико орієнтованих завдань [1 MAO 4.2]; [1 MAO 4.3];

прогнозує результат виконання завдань, пов'язаних з нумерацією та складом чисел 1 – 10; 11 – 100 [1 MAO 1.3] і **зіставляє** отриманий результат з **прогнозованим** [1 MAO 3.3];

перевіряє виконання завдань, пов'язаних з нумерацією та складом чисел 1 – 10; 11 – 100 та **знаходить** і **виправляє** помилки у цих завданнях [1 MAO 3.4];

доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: попереднє число, наступне число, склад числа, десяток, одноцифрове число, двоцифрове число, кругле число, розряд десятків, розряд одиниць, **римські числа**, **числова пряма**, початок відліку, **числовий промінь**, **числовий відрізок**, **одиничний відрізок**, шкала, а також кількісні і порядкові числівники у межах десяти; розряд сотень, трицифрове число, розрядний доданок, сотня, кількісні і порядкові числівники у межах ста;

Навчальний проєкти «Ярмарок чисел у межах 100»

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) додавання як арифметичної дії на знаходження кількості об'єктів групи, утвореної об'єднанням усіх об'єктів кількох груп [1 MAO 4.3];

виявляє розуміння (у процесі виконання практичних завдань) віднімання як арифметичну дію на знаходження кількості об'єктів, що залишились у групі після вилучення їх певної кількості [1 MAO 4.3];

співвідносить арифметичні дії з практичними діями на об'єднання / вилучення, приєднання / від'єднання, доливання / відливання, досипання / відсипання тощо [1 MAO 1.1];

складає вирази на додавання і віднімання на основі виконання практичних дій з предметами [1 MAO 4.3];

ілюструє арифметичні дії додавання та віднімання рисунками, моделями [1 MAO 2.1];

співвідносить рисунки, моделі, складені за арифметичними діями, з виразами [1 MAO 2.1];

Арифметичні дії з числами (у межах 10)

Додавання.

Компоненти та результат дії додавання.

Віднімання.

Компоненти та результат дії віднімання.

називає компоненти та результати дій додавання і віднімання [1 MAO 4.8];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що при додаванні число збільшується, при відніманні – зменшується [1 MAO 4.8];

виконує дії додавання і віднімання на основі практичних дій із групами предметів, за **числовою прямою** / числовим променем / **числовим відрізком** [1 MAO 4.3];

виявляє розуміння (у процесі виконання практичних завдань), що додавання і віднімання – обернені арифметичні дії [1 MAO 4.8];

складає за рівністю на додавання дві (одну, у випадках з однаковими доданками) рівності на віднімання [1 MAO 4.8];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що додавати / віднімати числа можна прилічуванням / відлічуванням по одиниці; частинами; на основі знання складу чисел; на основі взаємозв'язку між додаванням і відніманням; на основі залежності результату від зміни одного з компонентів при сталому іншому [1 MAO 4.3];

досліджує вплив додавання чисел в різному порядку на результат і доходить висновку про те, що від перестановки доданків сума не змінюється; що у випадках додавання 3-4 доданків їх переставляння може спростити обчислення [1 MAO 1.2];

пояснює, що від перестановки доданків сума не змінюється [1 MAO 4.8];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що для додавання / віднімання числа частинами, це число розкладають на кілька доданків [1 MAO 4.3];

застосовує знання про додавання і віднімання чисел і обирає зручний для себе спосіб обчислення [1 MAO 4.3];

пояснює, що результатом віднімання від числа того самого числа є число 0; результатом додавання до числа і віднімання від числа 0 є те саме число [1 MAO 4.3];

обчислює вирази на віднімання від числа того самого числа; додавання і віднімання числа 0 [1 MAO 4.3];

виявляє розуміння (у процесі виконання практичних завдань), як за допомогою зведеної таблиці визначити

Взаємозв'язок дій додавання і віднімання.

Додавання й віднімання чисел 1-10.

Додавання чисел в різному порядку (переставний закон додавання).

Дослідження впливу додавання чисел в різному порядку на результат.

Додавання і віднімання чисел частинами.

Віднімання від числа того самого числа.

Додавання й віднімання числа 0 (нуль).

Зведена таблиця додавання й віднімання в

результат обчислення виразів на додавання і віднімання у межах 10 [1 MAO 4.3];

застосовує таблицю додавання та віднімання у межах 10 для обчислень [1 MAO 4.3];

досліджує результат обчислення при збільшенні (зменшенні) одного з доданків при сталому іншому, збільшенні (зменшенні) зменшуваного при сталому від'ємнику і від'ємника при сталому зменшуваному за зведеною таблицею додавання і віднімання в межах 10 і *доходить висновку* про залежність суми та різниці від зміни одного з компонентів при сталому іншому [1 MAO 1.2]; [1 MAO 4.8];

межах 10.

Залежність суми та різниці від зміни одного з компонентів при сталому іншому.

Дослідження результату обчислення при збільшенні / зменшенні одного з доданків при сталому іншому, при збільшенні (зменшенні) зменшуваного при сталому від'ємнику і від'ємника при сталому зменшуваному.

обчислює вирази на додавання і віднімання ($45+1$, $45-1$, $40+5$, $45-5$, $45-40$), *застосовуючи* знання про додавання і віднімання числа 1, про розрядні доданки двоцифрових чисел [1 MAO 4.3];

обчислює вирази на додавання і віднімання круглих чисел ($40+20$, $40-20$), *застосовуючи* знання про круглі числа та додавання і віднімання у межах 10 ($40+20=60$; $4д.+2д.=6д.$) [1 MAO 4.3];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що додавати і віднімати числа можна порозрядно, послідовно частинами [1 MAO 4.3];

обчислює вирази на додавання круглого числа до двоцифрового ($45+20$) і віднімання круглого числа від двоцифрового ($45-20$), *застосовуючи* знання про розрядний склад числа ($45+20=65$; $4д.5од.+2д.=6д.5од.$) [1 MAO 4.3];

обчислює вирази на додавання одноцифрового числа до двоцифрового ($45+2$) і віднімання одноцифрового числа від двоцифрового ($45-2$), *застосовуючи* знання про розрядний склад числа [1 MAO 4.3];

обчислює вирази на порозрядне додавання і віднімання двоцифрових чисел ($45+22$, $45-22$),

Арифметичні дії з числами (у межах 100).

Усне додавання і віднімання чисел.

Додавання і віднімання чисел на основі нумерації у межах 100.

Додавання і віднімання круглих чисел у межах 100.

Додавання й віднімання чисел у межах 100 без переходу через розряд:

порозрядне додавання / віднімання;

послідовне додавання / віднімання числа частинами.

<p><i>застосовуючи</i> знання про розрядний склад числа [1 MAO 4.3]; <i>обчислює</i> вирази на додавання і віднімання послідовно частинами ($45-22 = 45-20-2$) [2 MAO 4.3]; <i>обирає</i> зручний для себе спосіб обчислення [2 MAO 4.3];</p>	
<p><i>прогнозує</i>, яким має бути результат обчислень у межах 100 без переходу через розряд – більшим чи меншим залежно від арифметичної дії і <i>пояснює</i> свій вибір [1 MAO 1.3]; <i>співвідносить</i> результат з <i>прогнозованим</i> числом і <i>доходить висновку</i> про правильність / неправильність обчислення [1 MAO 3.3]; <i>перевіряє</i> обчислення за поданим зразком або зіставленням із результатом однокласників [1 MAO 3.4]; <i>застосовує</i> для перевірки обчислень знання про взаємозв'язок між додаванням і відніманням (перевіряє додавання відніманням, а віднімання – додаванням); <i>залежність результату від зміни одного з компонентів при сталому іншому</i>; склад чисел 2 – 10; розрядний склад числа, способи обчислень для перевірки обчислень у межах 100 і <i>виправляє</i> помилки [1 MAO 3.4]; <i>застосовує</i> знання про додавання і віднімання чисел у межах 100 без переходу через розряд для виконання, складання практико орієнтованих завдань [1 MAO 4.3]; <i>доцільно використовує</i> в мовленні слова і словосполучення: доданок, сума, зменшуване, від'ємник, різниця, додавання і віднімання частинами; порозрядне додавання, порозрядне віднімання;</p>	<p>Прогнозування результату обчислень</p> <p>Перевірка обчислень</p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) іменованого числа як числа, що позначає кількість одиниць певної величини [1 MAO 4.7]; <i>пояснює</i>, що у записі іменованого числа міститься число і назва одиниці вимірювання [1 MAO 4.7]; <i>читає, записує</i> іменовані числа, <i>виконує</i> арифметичні дії додавання й віднімання з іменованими числами, поданими в одиницях довжини (см, дм, м), маси (кг), місткості (л), вартості (к., грн), часу (год, доб, тижд), <i>застосовуючи</i> знання про одиниці вимірювання величин і <i>співвідношення між</i></p>	<p>Іменовані числа Іменоване число. Додавання і віднімання іменованих чисел.</p>

одинацями однієї величини та знання про додавання й віднімання чисел у межах 100 [1 MAO 4.2]; [1 MAO 4.3]; [1 MAO 4.7];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) простого іменованого числа як числа, у записі якого міститься лише одне найменування одиниці вимірювання [1 MAO 4.7];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) складеного іменованого числа як числа, у записі якого міститься не менше двох найменувань одиниць вимірювання однієї величини [1 MAO 4.7];

виконує перетворення складеного іменованого числа у просте; простого іменованого числа у складене [1 MAO 4.7];

застосовує знання про запис, додавання і віднімання іменованих чисел для виконання, складання практико орієнтованих завдань [1 MAO 4.2]; [1 MAO 4.3]; [1 MAO 4.7];

прогнозує результат запису іменованих чисел, обчислень виразів з іменованими числами [1 MAO 1.3] і *зіставляє* отриманий результат з прогнозованим [1 MAO 3.3];

перевіряє результат запису іменованих чисел, обчислень виразів з іменованими числами та *знаходить* і *виправляє* помилки у цих завданнях [1 MAO 3.4];

доцільно використовує в мовленні словосполучення: іменоване число; **просте іменоване число; складене іменоване число**

Просте і складене іменоване число.

Перетворення іменованих чисел.

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що будь-який об'єкт докільця є цілим, яке можна розділити на частини; [1 MAO 4.1];

дробить (розділяє) цілий об'єкт на дві / чотири рівні частини [1 MAO 4.6];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) половини / **чверті** як однієї з рівних частин цілого об'єкта [1 MAO 4.1];

розпізнає половину, **чверть** під час практичної роботи із цілим об'єктом (що за формою може бути розділений на 2 або 4 рівні частини), його зображенням [1 MAO 4.1];

дробить (розділяє) групу об'єктів на дві / **чотири** рівні за кількістю частини і *складає* з рівних частин

Дроби

Об'єкт як ціле і його частини. Рівні й нерівні частини об'єкта.

Група об'єктів як ціле і рівні частини групи.

Половина як одна із двох рівних частин цілого об'єкта і групи об'єктів.

Чверть як одна з чотирьох рівних частин цілого об'єкта і групи об'єктів

групу об'єктів [1 MAO 4.6];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) половини, **чверті** як однієї з рівних частин групи об'єктів [1 MAO 4.1];

розпізнає половину, **чверть** під час практичної роботи із групами об'єктів, їх зображеннями [1 MAO 4.1];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що на рівні частини можна розділити цілий об'єкт і групу об'єктів [1 MAO 4.1];

пояснює, що в цілому можна визначити дві половини / **чотири чверті** [1 MAO 4.1];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що дві половини **або чотири чверті** одного об'єкта / однієї групи об'єктів утворюють ціле [1 MAO 4.1];

визначає на основі практичних дій із предметами половину / **чверть** довжини стрічки (складанням); половину маси 1 кг сипучих речовин тощо (урівноважуванням на терезах); половини 1 л води (з використанням літрової і півлітрової ємностей); половину 1 гривні (з використанням зображень монет) [1 MAO 4.1];

застосовує знання про ціле і частини для виконання, складання пізнавальних і практико орієнтованих завдань;

перевіряє виконання завдань на розпізнавання, утворення, порівняння рівних частин цілого, доповнення половини / **чверті** до цілого та *знаходить і виправляє* помилки у цих завданнях [1 MAO 3.4];

доцільно використовує в мовленні слова: ціле, частина, половина, **чверть**

Числові відношення

порівнює числа в межах 10; в межах 100 [1 MAO 4.2];

застосовує для порівняння чисел знання про порядок слідування чисел у натуральному ряді та розрядний склад числа; **числову пряму** / числовий промінь [1 MAO 4.2];

встановлює послідовність чисел у межах 100 в порядку зростання і в порядку спадання [1 MAO 4.2];

добирає у рівностях / нерівностях число, якого не вистачає ($3 > \square$, $\square < 6$; $\square > 21$, $78 < \square$; $50 < \square$; $\square > 80$, $5 = \square$) [1 MAO 4.2];

Порівняння чисел в межах 10.

Порівняння чисел у межах 100.

Порівняння круглих чисел.

<p><i>складає</i> рівності / нерівності з даних чисел; за малюнком, на основі практичних дій з предметами [1 MAO 4.2];</p> <p><i>виявляє і виправляє</i> помилки у рівностях / нерівностях (заміною знака або одного з чисел) [1 MAO 3.4];</p>	
<p><i>порівнює</i> іменовані числа, подані в одиницях довжини (см, дм, м), маси (кг), місткості (л), вартості (к., грн), часу (год, доб, тижд), <i>застосовуючи</i> знання про одиниці вимірювання величин і співвідношення між одиницями однієї величини [1 MAO 4.2];</p>	<p>Порівняння іменованих чисел.</p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) відношення різницевого порівняння як зв'язку між числами, який показує, на скільки одне число більше / менше, ніж друге [1 MAO 4.2];</p> <p><i>віднімає</i> від більшого числа менше для різницевого порівняння чисел [1 MAO 4.2]; [1 MAO 4.3];</p> <p><i>знаходить</i> шукане число дією додавання, якщо воно більше від даного на кілька одиниць, і дією віднімання – якщо воно менше від даного на кілька одиниць [1 MAO 4.2]; [1 MAO 4.3];</p> <p><i>ілюструє</i> відношення різницевого порівняння практичними діями з предметами; рисунками, моделями [2 MAO 2.1];</p> <p><i>співвідносить</i> рисунки, моделі, що ілюструють відношення різницевого порівняння, з виразами [1 MAO 2.1];</p>	<p><u>Відношення різницевого порівняння чисел.</u></p> <p>Різницеве порівняння чисел.</p> <p>Збільшення і зменшення числа на кілька одиниць</p>
<p><i>застосовує</i> знання про нумерацію і порівняння чисел 1 – 100 для виконання, складання практико орієнтованих завдань [1 MAO 4.2];</p> <p><i>прогнозує</i> результат порівняння чисел, збільшення / зменшення числа на кілька одиниць [1 MAO 1.3] і <i>зіставляє</i> отриманий результат з прогнозованим [1 MAO 3.3];</p> <p><i>перевіряє</i> виконання завдань на порівняння чисел, збільшення / зменшення числа на кілька одиниць та <i>знаходить і виправляє</i> помилки у цих завданнях [1 MAO 3.4];</p> <p><i>доцільно використовує</i> в мовленні словосполучення: різницеве порівняння, на скільки ..., більше на ..., менше на ...</p>	
<p>Концентр «Величини»</p>	
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) величини як спільної властивості об'єктів однієї</p>	<p>Величина. Вимірювальні</p>

<p>групи, яку визначають вимірюванням у певних одиницях за допомогою вимірювальних приладів (лінійки, сантиметрової стрічки, метра, літрової мірної чашки, терезів, годинника механічного) [1 MAO 1.1];</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що вимірювальні прилади мають шкалу для визначення їх показань [1 MAO 4.7];</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що результат вимірювання величини позначають числом [1 MAO 4.7];</p> <p><i>доцільно використовує</i> в мовленні слова і словосполучення: величина, одиниці вимірювання величини, вимірювальні прилади, шкала, покази приладу</p>	<p>прилади. Шкали вимірювальних приладів.</p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) довжини як величини, що вказує на протяжність об'єктів уздовж даної прямої [1 MAO 1.1];</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) відстані як величини, що вказує на віддаленість одного об'єкта від іншого по прямій [1 MAO 1.1];</p> <p><i>вимірює</i> довжину предметів довкілля та відстань між ними умовною міркою і <i>коментує</i> результат [1 MAO 4.7];</p> <p><i>називає</i> одиниці вимірювання довжини – сантиметр, дециметр, метр, їх скорочене позначення (см, дм, м), співвідношення між ними (1 дм=10 см; 1 м=100см; 1 м=10дм) [1 MAO 4.7];</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) метра як довжини певної частини уявної лінії, що <i>опоясує</i> земну кулю через полюси [1 MAO 4.7];</p> <p><i>пояснює</i>, що на шкалі лінійки великі поділки позначають сантиметри, найменші поділки – міліметри [1 MAO 4.7];</p> <p><i>визначає</i> одиниці вимірювання довжини, які доцільно використовувати в конкретному випадку, і <i>пояснює</i> свій вибір [1 MAO 4.7];</p> <p><i>вимірює</i> довжину об'єктів та відстань між ними лінійкою, сантиметровою стрічкою, метром і <i>виражає</i> її в різних одиницях вимірювання однієї величини (30см або 3 дм; 25 дм або 2м5дм; 1м або 100см) [1 MAO 4.7];</p> <p><i>читає</i> запис і <i>записує</i> результати вимірювання із використанням різних одиниць (1см; 2дм; 4м; 5м</p>	<p>Довжина. Довжина об'єктів довкілля. Відстань між об'єктами довкілля.</p> <p>Одиниці вимірювання довжини – сантиметр, дециметр, метр. Лінійка, сантиметрова стрічка, метр.</p>

2дм; 6дм 2см; 3м 7дм 9см) [1 MAO 4.7];

порівнює довжини відрізків «на око», накладанням тощо і *коментує* результат [1 MAO 4.7];

вимірює довжину відрізка, у тому числі довжину сторони багатокутника лінійкою [1 MAO 4.7];

порівнює довжини відрізків за результатами їх вимірювання лінійкою і *коментує* результат [1 MAO 4.2]; [1 MAO 4.7];

вимірює довжину ланок ламаної лінійкою і *обчислює* її довжину [1 MAO 4.7];

порівнює довжини ламаних за результатами обчислення суми довжин ланок і коментує результат [1 MAO 4.2]; [1 MAO 4.3];

виражає іменоване число, подане в одних одиницях вимірювання довжини, в інших одиницях вимірювання довжини (см у дм, дм і см; дм у см, м, м і дм; дм і см у см; м і дм у дм) [1 MAO 4.7];

порівнює довжини об'єктів довкілля (у см, дм, м, дм і см, м і дм) і *коментує* результат [1 MAO 4.2];

упорядковує запис іменованих чисел із різною комбінацією одиниць вимірювання довжини за визначеною умовою [1 MAO 4.2];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) місткості як величини, що вказує на кількість рідини в ємності [1 MAO 1.1];

вимірює місткість ємностей умовною міркою і *коментує* результат [1 MAO 4.7];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) літра як кількості води, що вміщується в куб, складений з квадратів зі стороною 10 см (1 дм) [1 MAO 4.7];

називає одиницю вимірювання місткості – літр, її скорочене позначення (л) [1 MAO 4.7];

пояснює, що на шкалі мірної чашки велика поділлка позначає 1 літр [1 MAO 4.7];

вимірює місткість мірною чашкою і *виражає* її в літрах (2 л, 11 л) [1 MAO 4.7];

читає запис і *записує* результати вимірювання місткості (1л) [1 MAO 4.7];

порівнює ємності за місткістю на основі практичних дій і *коментує* результат [1 MAO 4.7];

добирає менші ємності з визначеною кількістю літрів для наповнення великої ємності за визначеною умовою [1 MAO 4.7];

Довжина відрізка.

Довжина ламаної.

Співвідношення між одиницями вимірювання довжини (сантиметри і дециметри; сантиметри і метри; дециметри і метри)

Місткість.

Місткість ємностей.

Одиниця вимірювання місткості – літр.

Літрова мірна чашка.

<p><i>визначає</i> місткість великої ємності за певною комбінацією менших [1 MAO 4.7];</p>	
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) маси як величини, що вказує на властивість об'єктів бути легшими / важчими, що вимірюється зважуванням [1 MAO 1.1];</p> <p><i>порівнює</i> предмети за масою «на руку» і коментує результат [1 MAO 4.7];</p> <p><i>вимірює</i> масу сипучих речовин умовною міркою [1 MAO 4.7];</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) кілограма як маси 1 літра води [1 MAO 4.7];</p> <p><i>називає</i> одиниці вимірювання маси – кілограм, її скорочене позначення (<i>кг</i>) [1 MAO 4.7];</p> <p><i>зважує</i> предмети / сипучі речовини на терезах і <i>виражає</i> їх масу в кілограмах [1 MAO 4.7];</p> <p><i>комбінує</i> гирі для врівноваження терезів за визначеною умовою [1 MAO 4.7];</p> <p><i>визначає</i> масу за певною комбінацією гир на терезах за визначеною умовою [1 MAO 4.7];</p> <p><i>читає</i> запис і <i>записує</i> результати вимірювання маси (1 <i>кг</i>) [1 MAO 4.7];</p> <p><i>порівнює</i> маси предметів / сипучих речовин за результатами вимірювання і <i>коментує</i> результат [1 MAO 4.2]; [2 MAO 4.7];</p>	<p>Маса. Маса об'єктів довкілля.</p> <p>Одиниця вимірювання маси – <i>кілограм</i>.</p> <p>Терези. Рівновага на терезах. Гиря (1 кг, 2 кг, 5 кг, 10 кг, 20 кг, 100 кг).</p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) вартості як величини, що вказує на грошову цінність товарів (об'єктів продажу і купівлі) [1 MAO 1.1];</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що вартість товару враховує витрати матеріалів і праці людини на його виготовлення [1 MAO 1.1];</p> <p><i>називає</i> одиниці вартості – гривню, копійку як грошові одиниці держави Україна; їх скорочене позначення (<i>к.</i>, <i>грн</i>) і співвідношення між ними (1 грн=100к.) [1 MAO 4.7];</p> <p><i>розрізняє</i> монети копійок за зазначеними на них вартостями; банкноти і монети гривень за зазначеними на них вартостями; монети гривень й монети копійок [1 MAO 4.7];</p> <p><i>обирає</i> потрібну кількість монет / банкнот (з різною комбінацією) для розрахунку [1 MAO 4.7];</p> <p><i>розмінює</i> монети / банкноти за поданою умовою [1 MAO 4.7];</p> <p><i>виражає</i> результат грошових підрахунків у різних</p>	<p>Вартість. Вартість товару.</p> <p>Одиниці вартості – <i>копійка, гривня</i>.</p> <p>Співвідношення між одиницями вартості. Монета. Банкнота.</p>

<p>одиницях вартості (1грн або 100к.) [1 МАО 4.7]; <i>читає</i> запис і <i>записує</i> вартість із використанням різних одиниць (1 к.; 5 грн; 4грн 15к.) [1 МАО 4.7]; <i>порівнює</i> вартість товарів (у к., грн, грн і к.) і <i>коментує</i> результат [1 МАО 4.2]; [1 МАО 4.7]; <i>визначає</i> решту з певної комбінації монет, банкнот [1 МАО 4.7]; <i>упорядковує</i> запис іменованих чисел із різною комбінацією одиниць вартості за визначеною умовою [1 МАО 4.2]; [1 МАО 4.7];</p>	
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) часу як величини, що вказує на тривалість явищ, подій та момент їх здійснення [1 МАО 1.1]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) доби як одиниці вимірювання часу, що пов'язана з обертанням Землі, а саме як часу її повного оберту навколо своєї осі [1 МАО 4.7]; <i>визначає</i> в добі день і ніч; у дні – ранок, вечір (до / після сходу / заходу сонця) [1 МАО 4.7]; <i>вимірює</i> час умовними одиницями (кількістю оплесків; за пісочним годинником) [1 МАО 4.7]; <i>визначає час за сонячним годинником</i> [1 МАО 4.7]; <i>називає</i> одиниці вимірювання часу – година, доба, тиждень, їх скорочене позначення (<i>год, доб, тижд</i>) і співвідношення між ними ($1\text{доб}=24\text{год}$; $1\text{тижд}=7\text{дб}$) [1 МАО 4.7]; <i>визначає</i> одиниці вимірювання часу, які доцільно використовувати в конкретному випадку, і <i>пояснює</i> свій вибір [1 МАО 1.1]; <i>пояснює</i>, що на шкалі циферблата годинника великі поділки позначають години, яких 12; за добу годинна стрілка робить два повні оберти: перший – від 1 години до 12 годин, другий – від 13 годин до 24 годин [1 МАО 4.7]; <i>пояснює</i>, що на електронному годиннику показання годин подаються перед двокрапкою [1 МАО 4.7]; <i>визначає і називає</i> час за електронним годинником (з точністю до годин) [1 МАО 4.7]; <i>визначає і називає</i> час за механічним годинником (дві години ночі; дві години дня; 10 годин ранку; 10 годин вечора; <i>половина на десяту, чверть на одинадцятую, за чверть три; полудень, північ</i>) [1 МАО 4.7];</p>	<p>Час</p> <p>Одиниці вимірювання часу – година, доба, тиждень.</p> <p>Годинники (сонячний, пісочний, механічний: годинна стрілка; електронний і його покази годин).</p> <p>Показання годинника (початок, кінець, певний момент події, явища).</p>

встановлює стрілки механічного годинника відповідно до вказаного часу (з точністю до годин у 12-годинному діапазоні дня та ночі) [1 MAO 4.7];

визначає час певного моменту (початку або закінчення) події – минулого тижня, на наступному тижні, минулого місяця, наступного місяця; сьогодні, вчора, позавчора, завтра, післязавтра, зранку, ввечері; о 7 годині ранку / вечора (з точністю до годин) [1 MAO 4.7];

визначає за годинником тривалість явищ, подій з точністю до години (у 12-годинному діапазоні дня та ночі за механічним годинником і 24-годинному діапазоні – за електронним) [1 MAO 4.7];

порівнює тривалість явищ, подій з точністю до години (у 12-годинному діапазоні дня та ночі за механічним годинником і 24-годинному діапазоні – за електронним) і *коментує* результат [1 MAO 4.2]; [1 MAO 4.7];

читає запис і *записує* результати визначення та вимірювання часу з використанням різних одиниць (15 год; 2 доб; 5 тижн; 4 тижн 1 доб; 4 доб 6 год; 2 тижн 5 діб 3 год) [1 MAO 4.7];

виражає результати вимірювання часу в різних одиницях (на основі нумерації: 25 год або 1 доб, 1 год; 8 діб або 1 тижд 1 доб; 10 тижн або 70 діб) [1 MAO 4.7];

упорядковує запис іменованих чисел з різною комбінацією одиниць вимірювання часу за визначеною умовою [1 MAO 4.7];

застосовує знання про вимірювання і визначення довжини та відстані (в см, дм, м; дм і см, м і дм) / місткості у літрах / маси в кілограмах / вартості (в к., грн., грн і к.) / часу (в год, доб, тижд) для виконання, **складання** пізнавальних і практико орієнтованих завдань [1 MAO 4.7];

прогнозує результат виконання завдань на вимірювання, визначення довжини та відстані (в см, дм, м; дм і см, м і дм) / місткості у літрах / маси в кілограмах / часу (в год, доб, тижд) / на грошові розрахунки та перетворення одиниць вимірювання величин [1 MAO 1.3] і *зіставляє* отриманий результат з прогнозованим [1 MAO 3.3];

перевіряє виконання завдань на вимірювання, визначення довжини та відстані (в см, дм, м; дм і см,

Час певного моменту подій, явищ.

Тривалість явищ, подій.

Співвідношення між одиницями вимірювання часу (година, доба; доба, тиждень)

м і дм) / місткості у літрах / маси в кілограмах / часу (в год, доб, тижд), завдань на грошові розрахунки та співвідношення між одиницями вимірювання величин і виправляє помилки [1 MAO 3.4];

доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: протяжність, сантиметр, дециметр, метр, довжина відрізка, довжина ланки ламаної, довжина ламаної, довжина об'єкта, відстань між об'єктами; літр, місткість, ємність, мірна чашка; маса, кілограм, терези, рівновага, гиря; вартість, монета, банкнота, товар, грошова одиниця; година, пісочний годинник, сонячний годинник, електронний годинник, механічний годинник, годинна стрілка, циферблат

Концентр «Математичні вирази. Рівності. Нерівності»

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) виразу як вислову про арифметичні дії з числами, який записується за допомогою чисел і знаків арифметичних дій, і називає такий вираз числовим [1 MAO 4.8];

називає знаки арифметичних дій: додавання – «плюс», віднімання – «мінус»; *записує* їх (+ і –) [1 MAO 4.8];

виконує арифметичну дію додавання у виразі зі знаком плюс (+) і арифметичну дію віднімання у виразі зі знаком мінус (–) [1 MAO 4.8];

пояснює значення числового виразу як результат його обчислення [1 MAO 4.8];

розрізняє числовий вираз і числову рівність та *пояснює* свій вибір [1 MAO 4.8];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) суми / різниці як числового виразу на додавання / віднімання і як результату дії додавання / віднімання (значення числового виразу на додавання / віднімання) [1 MAO 4.8];

розрізняє суму-вираз / різницю-вираз і суму-результат / різницю-результат [1 MAO 4.8];

читає числові вирази на додавання (до 5 додати 2; 5 плюс 2; перший доданок 5, другий доданок 2; сума чисел 5 і 2; 5 збільшити на 2); числові вирази на віднімання (від 5 відняти 2; 5 мінус 2; зменшуване 5, від'ємник 2; різниця чисел 5 і 2; 5 зменшити на 2) [1 MAO 4.8];

записує числові вирази на додавання і віднімання

Вираз.

Числовий вираз. Знак дії додавання «+». Знак дії віднімання «–». Значення числового виразу.

Числовий вираз і числова рівність.

Сума. Різниця. Числові вирази на одну дію.

[1 MAO 4.8];

обчислює значення числового виразу на додавання і віднімання на одну дію [1 MAO 4.8];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) рівності як твердження про відношення однакових за кількістю груп об'єктів, рівних за значенням результатів вимірювання величин, яке записують із використанням знаку «дорівнює» між двома однаковими числами / числовим виразом і числом, що є значенням цього виразу / числовими виразами, значеннями яких є одне і те саме число, і *називає* такі рівності числовими [1 MAO 4.8];

добирає число, пропущене у рівності на додавання / віднімання, застосовуючи знання про склад числа [1 MAO 4.8];

знаходить число, пропущене у рівності на додавання / віднімання, застосовуючи знання про взаємозв'язок між додаванням і відніманням [1 MAO 4.8];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) нерівності як твердження про відношення різних за кількістю груп об'єктів, різних за значенням результатів вимірювання величин, яке записують із використанням знаків «більше», «менше» між двома різними числами / числовим виразом і числом, що не є значенням цього виразу / числовими виразами, значеннями яких є різні числа, і *називає* такі нерівності числовими [1 MAO 4.8];

порівнює числа / числові вирази і *позначає* відношення «більше» знаком «>», відношення «менше» – знаком «<», дорівнює – знаком «=» на основі практичних дій з предметами / за місцем числа у числовому ряді / за результатами обчислень і *коментує* результат [1 MAO 4.2]; [1 MAO 4.3]; [1 MAO 4.8];

порівнює два числові вирази без обчислення їх значень (9–3 і 9+2; 5+4 і 5+2; 9–3 і 9–5; 9+3 і 3+9; 9–9 і 3+1) [1 MAO 4.2]; [1 MAO 4.8];

читає і записує числові рівності, числові нерівності ($6 < 9$; $6 < 3+5$; $6-3 < 3+5$) [1 MAO 4.8];

розрізняє числові рівності й нерівності та *пояснює* свій вибір [1 MAO 4.8];

складає і записує числові рівності і нерівності на основі практичних дій з предметами, за результатом

Рівність. Нерівність.

Числова рівність.

Числова нерівність.

Знаки «>» і «<».

Числові рівності і нерівності як результат порівняння числа та значення числового виразу на одну дію / двох числових виразів на одну дію (додавання і

порівняння числа і виразу, двох числових виразів [1 MAO 4.8];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що для позначення числа можна використовувати його умовне позначення, у тому числі букву [1 MAO 4.2];

пояснює, що у буквенному виразі / виразі із буквою число (числа) позначати буквою (буквами), а одна й та сама буква відповідно до умови може позначати різні числа [1 MAO 4.2];

позначає число буквою і *замінює* букву числом за умовою [1 MAO 4.2];

читає і записує буквені вирази / вирази з буквою [1 MAO 4.8];

співвідносить числові вирази з відповідним буквеним виразом / виразом із буквою; буквені вирази / вирази з буквою із відповідним числовим виразом; [1 MAO 4.2];

ілюструє виразами з буквами додавання чисел в різному порядку (переставний закон додавання: $a+b=b+a$) [1 MAO 2.1];

читає і записує числові вирази на дві дії (додавання і віднімання) [1 MAO 4.8];

досліджує залежність значення числового виразу на 2 дії від зміни порядку виконання арифметичних дій і *доходить висновку* про те, що при виконанні двох дій додавання в різному порядку результат обчислення не змінюється, а при зміні порядку виконання двох дій віднімання результат змінюється, тому для обчислення значення числового виразу на дві дії додавання арифметичні дії треба виконувати по порядку або так, як зручно, а на дві дії віднімання – тільки по порядку [1 MAO 4.8];

обчислює числові вирази на дві дії додавання по порядку або так, як зручно, а на дві дії віднімання та дві дії, що містять і віднімання, і додавання, тільки дотримуючись порядку виконання дій [1 MAO 4.3]; [1 MAO 4.8];

застосовує знання про рівності, нерівності і вирази для виконання, складання пізнавальних і практико орієнтованих завдань;

прогнозує результат виконання завдань на порівняння чисел та виразів, встановлення порядку

віднімання).

Буквенний вираз ($a + b$).
Вираз із буквою ($4 + a$).
Число і буква.

Числові вирази на дві дії (додавання і віднімання).

Порядок виконання дій у виразах на 2 дії (додавання і віднімання).

Дослідження залежності значення числового виразу на 2 дії (на 2 дії додавання і 2 дії віднімання) від зміни порядку виконання арифметичних дій.

Навчальний проєкт «Математика у віршах»

дій у виразах та їх обчислення [1 MAO 1.3] і зіставляє отриманий результат з прогнозованим [1 MAO 3.3];

перевіряє виконання завдань на порівняння чисел та виразів, встановлення порядку дій у виразах та їх обчислення і виправляє помилки [1 MAO 3.4];

доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: рівність, нерівність, знак «більше», знак «менше», знак «плюс», знак «мінус», вираз, числовий вираз, буквений вираз, числове значення виразу

Концентр «Сюжетні задачі»

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) задачі як життєвої проблемної ситуації математичного змісту, що вимагає розв'язування [1 MAO 1.1];

розрізняє задачу й інший текст, що містить запитання і пояснює свій вибір [1 MAO 1.1];

визначає в задачі її **об'єкт / об'єкти** (те, про що йдеться в задачі) та ключові слова (слова, які характеризують об'єкт / и, і слова, які визначають хід розв'язування задачі) [1 MAO 1.2];

розрізняє в структурі задачі умову і запитання; визначає в умові числові дані, у запитанні – шукане і пояснює свій вибір [1 MAO 1.2];

розв'язує прості задачі на знаходження суми, залишку, невідомого доданка, зменшуваного, від'ємника; на різницеве порівняння, збільшення та зменшення числа на кілька одиниць [1 MAO 3.2];

розв'язує прості задачі з величинами, що виражені у таких одиницях вимірювання: см, дм, м; л; кг; к.,

Задача

Задача. **Об'єкт задачі.**
Ключові слова в задачі.

Структура тексту задачі (умова, з числовими даними в ній; запитання, з шуканим у ньому)

Прості задачі

Задачі на відношення між цілим і частинами (на знаходження суми; залишку; невідомого доданка, зменшуваного, від'ємника).

Задачі на відношення різницевого порівняння (задачі на різницеве порівняння, збільшення та зменшення числа на кілька одиниць)

Задачі, які містять величини, у тому числі задачі геометричного змісту

Задачі на знаходження довжини, місткості, маси

<p>грн; год, доба, тижб [1 MAO 3.2]; [1 MAO 4.7];</p>	<p>вартості та часу й тривалості подій.</p>
<p><i>сприймає</i> задачу на слух і з друкованого тексту; <i>виділяє</i> умову і запитання та об'єкт / об'єкти (про який / які говориться в задачі) [1 MAO 1.2]; <i>виділяє</i> в умові числові дані, у запитанні – шукане; <i>визначає</i> достатність даних для розв'язування задачі; [1 MAO 3.1] <i>виділяє</i> ключові слова і <i>встановлює</i> їх зв'язок із числовими даними та шуканим [1 MAO 1.2]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що встановлювати відношення між числовими даними і шуканим можна від запитання і від числових даних [1 MAO 1.2]; [1 MAO 2.2]; <i>встановлює</i> за змістом задачі відношення між числовими даними і шуканим (від запитання, від числових даних) [1 MAO 1.2]; [1 MAO 2.2]; <i>визначає</i> шляхи розв'язування задачі [1 MAO 3.2]; <i>обирає</i> послідовність дій для розв'язування задачі [1 MAO 2.2]; <i>ілюструє</i> зміст задачі, використовуючи реальні об'єкти; лічильний матеріал [2 MAO 2.1]; <i>ілюструє</i> зміст задачі за допомогою практичних дій з предметами; моделі: на малюнку; на рисунку з умовними позначками, у таблиці; на числовій прямій; графом; коротким записом з ключовими словами; [1 MAO 2.1]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що в короткому записі задачі шукане число позначається знаком питання (без найменування), а числові дані – відповідним числом з найменуванням [1 MAO 2.1]; <i>добирає</i> за результатами аналізу задачі моделі: малюнок, рисунок з умовними позначками, таблицю, граф, короткий запис із ключовими словами до задачі і <i>коментує</i> свій вибір [1 MAO 2.1]; <i>прогнозує</i>, яким має бути шукане число – більшим чи меншим за числові дані задачі і <i>пояснює</i> свій вибір; [1 MAO 1.3] <i>пояснює</i>, що для розв'язування задачі використовують числові дані задачі [1 MAO 2.3];</p>	<p>Робота над простою задачею <u>Аналіз задачі</u></p> <p><u>Форми презентації</u> змісту задачі</p> <p><u>Прогнозування</u> <u>результату розв'язування задачі</u> <u>Розв'язування задачі</u></p>

добирає арифметичну дію для розв'язування задачі й *пояснює* свій вибір; [1 MAO 2.3];

складає числовий вираз для знаходження розв'язку задачі і *озвучує* розв'язання [1 MAO 3.2];

формулює усно повну відповідь на запитання задачі [1 MAO 3.3];

фіксує письмово зручну для себе форму презентації змісту задачі (з допомогою вчителя) [1 MAO 3.2];

перевіряє правильність запису обраної форми презентації змісту задачі за наявністю числових даних, знака питання відповідно до ключових слів [1 MAO 3.4];

записує розв'язання задачі рівністю та коротку відповідь задачі [1 MAO 2.3]:

$$2+5=7 \text{ (кв.)}$$

Відповідь: 7 квіток.

записує розв'язання задачі з двома запитаннями двома рівностями та дві короткі відповіді:

$$5+2=7 \text{ (кв.)}$$

Відповідь: 7 квіток.

$$5-2=3 \text{ (кв.)}$$

Відповідь: на 3 квітки більше.

співвідносить розв'язок задачі з очікуваним числом і *доходить висновку* про правильність розв'язання задачі; [1 MAO 3.3]

перевіряє розв'язання задачі за поданим зразком або зіставленням із розв'язанням однокласників [1 MAO 3.4];

виправляє помилки в короткому записі та розв'язанні задачі [1 MAO 3.4];

обирає серед пропонованих запитання до умови задачі (у тому числі два запитання до однієї умови), умову до запитання задачі [1 MAO 1.1];

обирає серед пропонованих для заміни в поданій задачі **об'єкт** / числові дані [1 MAO 1.1];

складає запитання до умови задачі (у тому числі два запитання до однієї умови), умову до запитання задачі [1 MAO 1.1];

обирає серед пропонованих просту задачу до моделей: малюнка, рисунка з умовними позначеннями, таблиці, графа, короткого запису з ключовими словами, виразу [1 MAO 2.1];

складає просту задачу за моделями: малюнком,

Письмове оформлення роботи над задачею: короткий запис обраної форми презентації змісту задачі, розв'язання, розв'язок, відповідь

Перевірка розв'язання задачі.

Творча робота над задачею.

Творча робота над умовою і запитанням задачі: добір запитань до умови задачі; добір умови до запитання задачі.

Творча робота з формою презентації змісту задачі.

рисунком з умовними позначеннями, таблицею, графом, коротким записом з ключовими словами, виразом; за числовими даними [1 MAO 2.1];

розв'язує створені задачі та задачі з двома запитаннями [1 MAO 2.2]; [1 MAO 3.2];

досліджує задачі на реальність числових даних і *доходить висновку* про те, що задачі з нереальними даними не мають смислу через невідповідність числових даних об'єкту задачі [1 MAO 2.3];

досліджує задачі на достатність числових даних і *доходить висновку* про те, що в задачі має бути стільки числових даних, щоб можна було скласти вираз для знаходження розв'язку задачі; [1 MAO 3.1]

досліджує вплив зміни числових даних на хід розв'язування задачі та її розв'язок і *доходить висновку* про незмінність ходу розв'язування задачі від зміни числових даних і зміну розв'язку [1 MAO 2.3];

досліджує вплив зміни об'єкта задачі на хід розв'язування задачі та її розв'язок і *доходить висновку* про незмінність ходу розв'язування задачі та її розв'язку від зміни об'єкту задачі [1 MAO 2.2];

досліджує вплив зміни ключового слова задачі на хід розв'язування задачі та її розв'язок і *доходить висновку* про зміну ходу розв'язування та її розв'язку від зміни ключового слова [1 MAO 2.2];

застосовує знання про задачу для виконання, **складання** пізнавальних і практико орієнтованих завдань [2 MAO 1.1] – [2 MAO 3.4];

доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: задача, умова, запитання, числові дані, шукане, **об'єкт задачі**, ключові слова задачі, відповідь задачі, найменування числа, розв'язування, розв'язання, розв'язок; проста задача, залишок

Дослідження задач.

Дослідження задач на реальність числових даних.

Дослідження задач на достатність числових даних для розв'язування задачі.

Дослідження впливу зміни числових даних на хід розв'язування задачі та її розв'язок.

Дослідження впливу зміни об'єкта задачі, на хід її розв'язування та розв'язок.

Дослідження впливу зміни ключового слова на хід розв'язування задачі та її розв'язок

Концентр «Логіка»

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань), що математичними ознаками об'єктів є їх форма, розмір / величина, кількість [1 MAO 1.1]; [1 MAO 4.1];

визначає серед ознак об'єктів (колір, матеріал, призначення, форма, довжина, місткість, вартість, час, кількість) математичні ознаки [1 MAO 1.1]; [1 MAO 4.1];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань)

Групи об'єктів та дії з ними

Математичні ознаки об'єктів: форма, розмір / величина, кількість.

Група об'єктів із

групи об'єктів як поєднання двох і більше об'єктів за певною ознакою; групи об'єктів як цілого [1 MAO 4.1];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) пари (трійки) як двох (трьох) об'єктів, об'єднаних певною ознакою – спільною, відмінною [1 MAO 4.1];

розпізнає серед груп об'єктів групу з певною кількістю об'єктів [1 MAO 4.1];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) відношення між об'єктами як зв'язку між ними за певною ознакою – спільною чи відмінною [1 MAO 4.1];

визначає відношення в поданій групі об'єктів (однакові, різні) і пояснює свій вибір [1 MAO 4.1];

порівнює групи об'єктів за кількістю утворенням пар об'єктів з різних груп і *визначає* відношення між групами (більша за кількістю, менша за кількістю) [1 MAO 4.2];

угруповує об'єкти групи за певною ознакою – спільною, відмінною [1 MAO 4.1];

поєднує об'єкти в пари (трійки) за поданим та самостійно встановленим відношенням між ними [1 MAO 4.1];

співвідносить кількість об'єктів групи із числом на числовій прямій [1 MAO 4.2];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) рівних груп об'єктів за кількістю як груп з однаковою кількістю об'єктів; нерівних груп об'єктів за кількістю як груп з різною кількістю об'єктів [1 MAO 4.2];

порівнює групи об'єктів за кількістю і *визначає* рівні / нерівні [1 MAO 4.2];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що з будь-якої групи, у якій більше 1 об'єкта, можна утворити менші за кількістю об'єктів групи [1 MAO 4.1];

роздрібнює групи об'єктів на дві / чотири рівні й нерівні за кількістю частини [1 MAO 4.1];

складає групу об'єктів з її частин [1 MAO 4.1];

виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що частина групи може бути окремою групою [1 MAO 4.1];

виокремлює із групи об'єктів меншу групу та *об'єднує* дві групи в одну і *коментує* свої дії [1 MAO

спільною ознакою.

Група об'єктів як ціле.

Пара (трійка) об'єктів зі спільною ознакою.

Відношення між об'єктами групи.

Відношення між об'єктами груп.

Порівняння груп за кількістю об'єктів.

Рівні і нерівні групи об'єктів за кількістю.

Рівні і нерівні частини групи об'єктів. Частина групи об'єктів як окрема група. Група об'єктів як об'єднання кількох груп, що не мають спільних об'єктів.

<p>4.1]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що групу об'єктів можна утворити об'єднанням кількох груп [1 MAO 4.1]; <i>утворює</i> групу об'єктів з двох інших груп за визначеною умовою [2 MAO 4.1];</p>	
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) послідовності як ряду об'єктів з певним порядком розташування [1 MAO 4.1]; [1 MAO 4.2]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) закономірності як відношення між об'єктами послідовності, яке періодично повторюється [1 MAO 4.2]; <i>встановлює відношення між об'єктами послідовності та визначає закономірність</i> [1 MAO 4.1]; <i>установлює закономірність і вилучає зайвий об'єкт у поданій послідовності</i> [1 MAO 4.1]; <i>установлює закономірність і доповнює послідовність об'єктів</i> [1 MAO 4.1]; <i>установлює закономірність і перебудовує послідовність об'єктів за визначеною умовою</i> [1 MAO 4.1]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) числової послідовності як ряду чисел, розташованих з певною закономірністю [1 MAO 4.2]; <i>встановлює відношення між числами, розташованими у певній послідовності і визначає закономірність</i> [1 MAO 4.1]; [1 MAO 4.2]; <i>установлює закономірність і вилучає зайве число у поданій числовій послідовності</i> [1 MAO 4.1]; [1 MAO 4.2]; <i>установлює закономірність і доповнює числову послідовність</i> [1 MAO 4.1]; [1 MAO 4.2]; <i>установлює закономірність і перебудовує та відновлює числову послідовність за визначеною умовою</i> [1 MAO 4.1]; [1 MAO 4.2];</p>	<p>Закономірності Послідовність (за кольором, розміром, формою об'єктів та їх розташуванням: у ряді, у 2-3 рядах, по колу, у 2-3 колах).</p> <p>Числова послідовність. Закономірність числової послідовності як відношення між числами, яке повторюється.</p>
<p><i>розташовує</i> об'єкти за умовою і <i>коментує</i> свої дії [1 MAO 4.1]; <i>упорядковує</i> об'єкти за даним відношенням практично та складанням моделі і <i>коментує</i> свої дії [1 MAO 4.1];</p>	<p>Логічні завдання та задачі без числових даних Розташування об'єктів за умовою. Впорядкування об'єктів за даним відношенням (довший, коротший,</p>

<p><i>комбінує</i> кольори для розфарбовування одного й того ж самого об'єкта по-різному і <i>виконує</i> усі варіанти розфарбовування [1 MAO 4.1]; [1 MAO 4.2];</p> <p><i>розташовує</i> по-різному об'єкти на площині і у просторі та <i>виконує</i> усі варіанти розташування [1 MAO 4.4];</p> <p><i>уявляє</i> зображення цілісним за даними його частинами, <i>обирає</i> серед запропонованих частину, якої не вистачає, та <i>пояснює</i> вибір [2 MAO 4.6];</p> <p><i>доповнює</i> малюнок частиною, якої не вистачає [1 MAO 4.6];</p> <p><i>розв'язує</i> задачі на вилучення, які потребують вибору з двох-трьох об'єктів, складанням графів [1 MAO 1.2]; [1 MAO 4.1];</p>	<p>нижче, вище тощо).</p> <p>Комбінаторне розфарбовування.</p> <p>Розташування об'єктів на площині та в просторі.</p> <p>Доповнення малюнка частиною, якої не вистачає.</p> <p>Задачі на вилучення, які потребують вибору із 2-3 об'єктів.</p>
<p><i>розв'язує задачі на розмірковування / здогадку</i> [1 MAO 1.2]; [1 MAO 4.1];</p> <p><i>розв'язує задачі на визначення маси об'єкта врівноважуванням на терезах практично або на основі зображення</i> [1 MAO 4.7];</p> <p><i>розв'язує задачі на різницеве порівняння практично перекладанням об'єктів з однієї групи в іншу</i> [1 MAO 4.2];</p>	<p>Логічні задачі з числовими даними</p> <p>Задачі на розмірковування / здогадку (задачі, що не потребують обчислень).</p> <p>Задачі на визначення маси врівноважуванням</p> <p>Задачі на різницеве порівняння у випадку перекладання об'єктів з однієї групи в іншу</p>
<p><i>конструює</i> фігури з лічильних паличок за визначеною умовою і <i>коментує</i> свої дії [1 MAO 4.6];</p> <p><i>конструює</i> фігури з багатокутників за визначеною умовою і <i>коментує</i> свої дії [1 MAO 4.6];</p> <p><i>розв'язує</i> задачі на поділ фігури на частини за поданою умовою практично і <i>коментує</i> свої дії [1 MAO 4.6];</p> <p><i>визначає</i> кількість фігур на рисунку практично з допомогою набору фігур [1 MAO 4.5];</p> <p><i>доцільно використовує</i> в мовленні слова і словосполучення: рівні групи об'єктів, нерівні групи об'єктів, рівні частини групи об'єктів, нерівні частини групи об'єктів, числа послідовність, закономірність</p>	<p>Геометричні задачі</p> <p>Задачі на конструювання (задачі на конструювання фігур із паличок)</p> <p>Задачі на конструювання фігур із багатокутників (танграм із різнокольорових фігур).</p> <p>Задачі на поділ фігури на частини («розрізання» фігури на частини).</p> <p>Задачі на визначення кількості фігур на рисунку.</p>

ОСВІТНІ ГАЛУЗІ – МИСТЕЦЬКА, ТЕХНОЛОГІЧНА, ІНФОРМАТИЧНА АРТ-ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІНФОРМАТИКА (ІКТ)

Пояснювальна записка

Відповідно до визначеної мети освітньої програми **метою** програми інтегрованого предмета *арт-технології та інформатика* (ІКТ) є нормативне забезпечення гармонійного розвитку та виховання особистості дитини засобами мистецтва та технологій, у тому числі інформаційно-комунікаційних для застосування набутого досвіду в навчальних і життєвих ситуаціях та закладання основ її особистісного зростання й опанування предметів мистецької, технологічної та інформатичної освітніх галузей на наступному рівні освіти.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання тактичних **завдань**, які визначено відповідно до стратегічних завдань освітньої програми. Зокрема, програму інтегрованого предмета *арт-технології та інформатика* (ІКТ) спрямовано на:

становлення особистості дитини, її духовний, психічний, соціальний, розвиток, розвиток творчих здібностей; формування цифрової та культурної обізнаності; збагачення досвіду практичної художньо-творчої і предметно-перетворювальної діяльностей на основі ціннісного ставлення;

морально-етичне, естетичне, трудове, екологічне виховання дитини, виховання культури художньо-творчої, предметно-перетворювальної діяльностей; формування культури міжособистісної взаємодії у різних формах і видах художньо-творчої, предметно-перетворювальної діяльностей;

формування цілісного образу світу, розуміння місця та ролі мистецтва й технологій у ньому;

формування позитивного емоційно-ціннісного ставлення дитини до художньо-творчої, предметно-перетворювальної діяльності власної та інших і інтересу до її опанування; національної і світової мистецької спадщини, традицій українського народу в праці і побуті, до витворів мистецтва та технології як мистецтва їх створення й інтересу до їх пізнання;

формування ключових і предметних компетентностей із використанням потенціалу мистецтва, і технологій, у тому числі інформаційно-комунікативних;

формування здатності до самовираження засобами мистецтва і технологій, у тому числі інформаційно-комунікаційних, зміни власної поведінки у різних життєвих ситуаціях відповідно до потреб стійкого розвитку, зокрема, екологічно доцільної, здоров'язберезувальної та безпечної.

Мета і завдання реалізуються за такими **концентрами**: «Handmade-мистецтво», «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Інформатика», «Логіка», «Хореографія – мистецтво танцю»*, «Мистецтво слова»* і «Театральне мистецтво»*. Концентри, позначені зірочками, є варіативними (не обов'язковими для вивчення) і обираються закладами загальної середньої освіти за бажанням або за наявності умов для їх викладання (зала для хореографії тощо.)

Враховуючи вікові навчальні можливості першокласників, необхідність створення оптимальних умов для їх входження в шкільне життя та важливість попередження перевантаження, концентр «Інформатика (ІКТ)» у програмі

виокремлюється з 2 класу. У 1 класі поняття інформації та видів роботи з нею тощо передбачені в програмі предмета *мова навчання: українська*.

Концентр «Логіка» є наскрізним і реалізується на змістовому матеріалі інших концентрів, що ураховується під час складання календарного плану.

Програма предмета *арт-технології та інформатика (ІКТ)* передбачає базовий і **розширений** рівні вивчення. Програмові вимоги **розширеного** рівня подано в тексті червоним шрифтом. Зважаючи на навчальні можливості учнів класу учитель може реалізовувати **розширений** рівень як за рахунок 1 години або 0,5 годин варіативного складника навчального плану, так і в межах 2 годин на тиждень, передбачених навчальним планом для опанування предмета *арт-технології та інформатика (ІКТ)*. Водночас учитель може реалізовувати виключно базовий рівень вивчення (без розширеного).

Варіативність програми полягає у наданні можливостей закладам загальної середньої освіти під час підготовки власної освітньої програми обирати в межах цих часових діапазонів різні комбінації вивчення предмета. Так, базовий рівень може реалізовуватись в 1 класі за такими комбінаціями:

комбінація перша – концентри «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво» по 0,5 годин кожен, концентр «Музичне мистецтво» – 1 година;

комбінація друга – концентри «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво», «Хореографія – мистецтво танцю»* по 0,5 годин кожен.

В 2 класі це можуть бути такі комбінації:

перша комбінація – концентри «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво», «Інформатика» – по 1 годині на кожен;

друга комбінація – концентри «Handmade-мистецтво», «Мистецтво слова»* – по 0,5 годин на кожен; концентри «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво», «Інформатика» – по 1 годині на кожен;

третья комбінація – концентри «Handmade-мистецтво», «Театральне мистецтво»* – по 0,5 годин на кожен; концентри «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво», «Інформатика» – по 1 годині на кожен;

четверта комбінація – концентри «Образотворче мистецтво», «Мистецтво слова»* – по 0,5 годин на кожен; концентри «Handmade-мистецтво», «Музичне мистецтво», «Інформатика» – по 1 годині на кожен;

п'ята комбінація – концентри «Образотворче мистецтво», «Театральне мистецтво»* – по 0,5 годин на кожен; концентри «Handmade-мистецтво», «Музичне мистецтво», «інформатика (ІКТ)» – по 1 годині на кожен;

шоста комбінація – концентри «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво» – по 0,5 годин на кожен; концентри «Музичне мистецтво», «Хореографія – мистецтво танцю»*, «Інформатика» – по 1 годині на кожен;

сьома комбінація – концентри «Інформатика», «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Образотворче мистецтво», «Handmade-мистецтво», «Мистецтво слова», «Театральне мистецтво» – по 0,5 годин на кожен;

восьма комбінація – концентр «Хореографія – мистецтво танцю»* – 0,5 годин, концентр «Інформатика» – 1 година та концентри «Handmade-мистецтво»,

«Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво» – 2, 5 годин на всі (розподіл годин між цими трьома конценраами здійснюється закладом).

До того ж заклади загальної середньої освіти мають можливість створювати цілісний інтегрований курс хореографія, обираючи по 0,5 годин концентр «Хореографія – мистецтво танцю» в предметі *арт-технології та інформатика (ІКТ)* і концентр «Хореографія – мистецтво рухів» в предметі фізична культура.

Водночас заклади загальної середньої освіти можуть обирати **розширений** рівень предмета арт-технології та інформатика, розрахований на 3 години на тиждень в 1 класі і 5 години на тиждень в 2 класі за рахунок 1 додаткової години, передбаченої у навчальному плані. **Розширений** рівень в 1 класі реалізується за такими комбінаціями:

комбінація перша – концентри «Образотворче мистецтво», «Handmade-мистецтво», «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен;

комбінація друга – концентри «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Мистецтво слова»* і «Театральне мистецтво»* по 0,5 годин на кожен та концентр «Музичне мистецтво» – 1 година на тиждень;

комбінація третя – концентри «Образотворче мистецтво», «Мистецтво слова»* і «Театральне мистецтво»* по 0,5 годин на кожен та концентри «Handmade-мистецтво», «Музичне мистецтво» – по 1 година на кожен;

комбінація четверта – концентри «Handmade-мистецтво», «Мистецтво слова»* і «Театральне мистецтво»* по 0,5 годин на кожен та концентри «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен;

комбінація п'ята – концентри «Хореографія – мистецтво танцю»*, «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Образотворче мистецтво», «Handmade-мистецтво» – по 0,5 годин на кожен;

комбінація шоста – концентри «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Handmade-мистецтво», «Хореографія – мистецтво танцю»* – по 0,5 годин на кожен;

комбінація сьома – концентри «Handmade-мистецтво», «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Образотворче мистецтво», «Хореографія – мистецтво танцю»* – по 0,5 годин на кожен;

комбінація восьма – концентри «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Handmade-мистецтво», «Мистецтво слова»* – по 0,5 годин на кожен;

комбінація дев'ята – концентри «Handmade-мистецтво», «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Образотворче мистецтво», «Мистецтво слова»* – по 0,5 годин на кожен;

комбінація десята – концентри «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Handmade-мистецтво», «Театральне мистецтво»* – по 0,5 годин на кожен;

комбінація одинадцята – концентри «Handmade-мистецтво», «Музичне мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Образотворче мистецтво», «Театральне мистецтво»* – по 0,5 годин на кожен.

У 2 класі **розширений** рівень реалізується за такими комбінаціями:

комбінація перша – концентри «Інформатика», «Музичне мистецтво», «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Хореографія – мистецтво танцю»* – по 1 годині на кожен;

комбінація друга – концентри «Інформатика», «Музичне мистецтво», «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Мистецтво слова»* і «Театральне мистецтво»* – по 0,5 годин на кожен;

комбінація третя – концентри «Інформатика», «Музичне мистецтво», «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Мистецтво слова»* і «Хореографія – мистецтво танцю»* – по 0,5 годин на кожен;

комбінація четверта – концентри «Інформатика», «Музичне мистецтво», «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентри «Театральне мистецтво»* і «Хореографія – мистецтво танцю»* – по 0,5 годин на кожен;

п'ята комбінація – концентри «Інформатика», «Музичне мистецтво», «Handmade-мистецтво», «Образотворче мистецтво» – по 1 годині на кожен та концентр «Хореографія – мистецтво танцю»* – 0,5 годин. Ті 0,5 годин, які залишаються відводять для індивідуальних консультацій з будь-якого предмета.

Заняття за змістом концентрів інтегрованого предмета *арт-технології та інформатика* (ІКТ) з урахуванням фахової підготовки педагогічних працівників можуть проводити як окремі спеціалісти (учитель початкових класів, учитель образотворчого мистецтва, учитель музичного мистецтва, учитель інформатики, учитель хореографії), так і один учитель початкових класів.

У класному журналі облік проведених занять з арт-технологій та інформатики (ІКТ) здійснюється на окремих сторінках, які підписують таким чином: Арт-технології та інформатика (ІКТ): handmade-мистецтво; Арт-технології та інформатика (ІКТ): музичне мистецтво; Арт-технології та інформатика (ІКТ): образотворче мистецтво; Арт-технології та інформатика (ІКТ): інформатика; Арт-технології та інформатика (ІКТ): хореографія – мистецтво танцю; Арт-технології та інформатика (ІКТ): мистецтво слова; Арт-технології та інформатика: театральне мистецтво.

1 клас

Очікувані результати навчання: показники розвитку здобувача освіти, виражені в навчальних діях	Зміст розвитку здобувача освіти засобами арт-технологій та інформатики (ІКТ)
<p><i>пояснює</i>, що вивчення предмета арт-технології та інформатика дозволить використовувати арт-технології в художній (художньо-творчій і предметно-перетворювальній) діяльності, в навчальних і життєвих ситуаціях, виявляючи власну творчість; <i>наводить</i> приклади; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань)</p>	<p>Навчальний предмет арт-технології та інформатика (ІКТ)</p>

<p>мистецтва як творчої художньої діяльності, під час якої створюють витвори мистецтва: картини, скульптури, пісні, танці, казки, оповідання, вірші, спектаклі, кінофільми, мультфільми, предмети побуту;</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) технології як послідовності створення витвору мистецтва;</p> <p><i>наводить</i> приклади витворів (різних видів художньої діяльності) з різних видів мистецтва;</p> <p><i>доцільно використовує в мовленні</i> слова: арт-технології, мистецтво, витвір мистецтва</p>	
Концентр «Handmade-мистецтво»	
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) handmade-мистецтва як художньої діяльності з виготовлення власноруч речей / предметів для домашнього вжитку [1 ТЕО 1.1];</p> <p><i>дотримується</i> правил безпечної роботи з інструментами та пристосуваннями [1 ТЕО 4.3];</p> <p><i>готує і прибирає</i> робоче місце [1 ТЕО 4.2];</p> <p><i>доцільно використовує в мовленні</i> слова і словосполучення: handmade, робоче місце</p>	<p>Handmade мистецтво – мистецтво ручної праці</p> <p>Техніка безпеки на заняттях з handmade-мистецтва.</p> <p><i>Практична робота: підготовка робочого місця.</i></p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) майстра / майстрині handmade-мистецтва як людини, яка власноруч виготовляє речі побутового призначення і <i>наводить</i> приклади [1 ТЕО 2.2];</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) витвору handmade-мистецтва як виготовленого з певних матеріалів виробу побутового призначення і <i>наводить</i> приклади [1 ТЕО 2.2];</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) матеріалу як об'єкта, з якого виготовляють витвір мистецтва; інструмента як об'єкта, яким виготовляють витвір мистецтва і <i>наводить</i> приклади [1 ТЕО 1.1], [1 ТЕО 1.3];</p> <p><i>називає і розрізняє</i> матеріали (папір, нитки, природний матеріал, вторинний матеріал, клей) та інструменти (ножиці, голка) за їх призначенням [1 ТЕО 1.2];</p> <p><i>доцільно використовує в мовленні</i> слова і словосполучення: матеріали, інструменти, папір, нитки, клей, ножиці, витвір, майстер / майстриня,</p>	<p>Хто і з чого створює витвори handmade мистецтва.</p> <p>Майстер / майстриня handmade-мистецтва.</p> <p>Витвір handmade-мистецтва. Матеріали та інструменти для виготовлення витворів handmade-мистецтва.</p> <p><i>Практична робота: вправи на розрізнення матеріалів та інструментів, виробів handmade.</i></p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) згинання, складання, різання, рвання, плетіння,</p>	<p>Як майстер створює витвір handmade-</p>

<p>ліплення як способів обробки матеріалів [1 ТЕО 2.1]; <i>виконує</i> операції згинання, складання, рвання, різання, плетіння за поданою умовою і власним задумом [1 ТЕО 3.1], [1 ТЕО 3.2]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) оригамі як мистецтва виготовлення витвору шляхом згинання і складання паперу; аплікації як художньої діяльності зі створення художнього образу шляхом вирізання і наклеювання частин з певного матеріалу на основу [1 ТЕО 2.1]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) зразка витвору як об'єкта, який має бути створений [1 ТЕО 2.1]; <i>пояснює</i>, чим витвір за зразком відрізняється від витвору за власним задумом; [1 ТЕО 1.1] <i>вірізняє</i> серед виробів оригамі, аплікацію, плетіння [1 ТЕО 1.3]; <i>згинає і складає</i> папір за поданою умовою, власним задумом [1 ТЕО 2.1]; <i>виготовляє</i> витвори handmade-мистецтва способом оригамі під керівництвом вчителя, за наданою послідовністю дій [1 ТЕО 2.1]; <i>наносить</i> зображення на папір за допомогою шаблону / трафарету [1 ТЕО 2.1]; <i>готує</i> рваний папір для аплікації [1 ТЕО 2.1]; <i>обирає</i> серед інструментів та пристосувань ножиці як інструмент для різання паперу [1 ТЕО 2.1]; <i>ріже</i> папір ножицями по прямій / кривій лінії та по лінії згину [1 ТЕО 2.1]; <i>пояснює</i> особливості наклеювання відірваних частин паперу [1 ТЕО 2.1]; <i>виготовляє</i> аплікації з рваних частин паперу / з вирізаних форм та <i>коментує</i> хід виготовлення виробу [1 ТЕО 2.1], [1 ТЕО 1.5]; <i>сервірує</i> стіл [1 ТЕО 4.1], [1 ТЕО 4.2]; <i>складає</i> серветки для сервірування столу [1 ТЕО 4.2]; <i>доцільно використовує</i> в мовленні слова і словосполучення: згинання, складання, рвання, різання, плетіння, оригамі, аплікація, сервірування, зразок, власний задум.</p>	<p>мистецтва. Згинання. Складання. Вирізання. Різання. Рвання. Плетіння. Ліплення Оригамі. Аплікація. Аплікація з паперу. Зразок витвору handmade-мистецтва. Витвір за зразком і витвір за власним задумом. <i>Практична робота:</i> <i>виготовлення закладки-</i> <i>кутка для книги, вітальної</i> <i>листівки, карнавальної</i> <i>маски; складання</i> <i>серветок, сервірування</i> <i>столу</i></p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що нитки є матеріалом для шиття і в'язання, створення предметів побуту [1 ТЕО 1.1], [1 ТЕО 1.3];</p>	<p>Про що розповідає витвір m handmade- мистецтва.</p>

<p><i>розрізняє</i> (у процесі виконання практичних завдань) нитки за гладкістю, ворсистістю, міцністю, товщиною [1 ТЕО 1.3];</p> <p><i>обирає</i> для виробу нитки за заданою умовою [1 ТЕО 2.1];</p> <p><i>створює</i> площинне зображення способом накручування ниток [1 ТЕО 2.1];</p> <p><i>виконує</i> плетіння з ниток, <i>використовує</i> плетіння для створення аплікацій [1 ТЕО 2.1];</p> <p><i>доцільно використовує</i> в мовленні слова і словосполучення: в'язання, шиття, накручування;</p>	<p>Як майстер використовує властивості матеріалів.</p> <p>Нитки для в'язання і шиття. Накручування ниток. Аплікація з ниток. Плетіння.</p> <p><i>Практична робота:</i> виготовлення підставки для чашок, балабончиків, плетіння косичок, браслетів</p>
<p><i>збирає</i> під керівництвом дорослих з турботою про навколишнє середовище природний матеріал для створення витворів handmade-мистецтва [1 ТЕО 1.3], [1 ТЕО 3.1];</p> <p><i>добирає</i> серед запропонованого природний матеріал для виробів за поданою умовою [1 ТЕО 1.3];</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) і <i>пояснює</i>, як приготувати солоне тісто для ліплення [1 ТЕО 1.4];</p> <p><i>створює</i> художні образи з природних матеріалів за поданою умовою, під керівництвом учителя [1 ТЕО 1.4];</p> <p><i>доцільно використовує</i> в мовленні слова і словосполучення: солоне тісто, природний матеріал, скульптура, скульптор.</p>	<p>Про що розповідає майстру handmade-мистецтва природа</p> <p>Різноманітність природного матеріалу. Аплікація з природного матеріалу.</p> <p>Практичні роботи: Оберіг. Жайворонки.</p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що корисні в побуті витвори handmade мистецтва можна створювати з вторинних матеріалів і <i>наводить приклади</i> [1 ТЕО 1.3], [1 ТЕО 3.1];</p> <p><i>пропонує</i> ідеї створення витворів handmade мистецтва з вторинного матеріалу [1 ТЕО 1.2];</p> <p><i>пояснює</i>, що для створення витвору handmade-мистецтва за власним задумом потребує його уявлення, визначення необхідних матеріалів й інструментів, складання послідовності виготовлення, підготовки робочого місця і виконання дії за складеною послідовністю [1 ТЕО 1.2];</p> <p><i>комбінує</i> різні матеріали для виготовлення витвору handmade-мистецтва за даним зразком / за власним задумом [1 ТЕО 1.2];</p> <p><i>застосовує</i> вивчені способи обробки матеріалів під час створення витворів handmade-мистецтва з</p>	<p>Як майстер дає життя використаним матеріалам</p> <p>Фантазія – інструмент в руках майстра.</p> <p><i>Практична робота:</i> виготовлення ялинкових прикрас з різних матеріалів, годівниці для птахів (з пакетів від соку, молока), масажного килимка з пластикових кілець, підставки для олівців, ручок (з упаковок для соку, молока, стаканчиків), гольниці;</p>

<p>вторинних матеріалів [1 ТЕО 1.2]; доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: вторинний матеріал;</p>	<p>упаковка подарунків; зав'язування бантів; оформлення диплому випускника / випускниці 1 класу. Проект «Пташина їдальня»</p>
<p>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) затишку у домі як упорядкованого розміщення речей, дотримання чистоти, прикрашання дому і наводить приклади [1 ТЕО 4.1], ; [1 ТЕО 4.2] називає свої домашні обов'язки [1 ТЕО 4.1]; пояснює важливість бути охайним [1 ТЕО 4.1]; дотримується порядку, складає речі (шкільне приладдя, одяг, взуття, іграшки) на свої місця [1 ТЕО 4.1], [1 ТЕО 4.2]; шнурує взуття, чистить одяг щіткою [1 ТЕО 4.1]; [1 ТЕО 4.2] доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: порядок, затишок, шнурування, чищення</p>	<p>Як зберегти красу речей. Домашні обов'язки. Затишок у домі. Практична робота: шнурування взуття; чищення одягу щіткою. Пакування</p>
<p>Концентр «Образотворче мистецтво»</p>	
<p>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) образотворчого мистецтва як створення образів за допомогою ліній, кольорів і форм і наводить приклади [1 МІО 1.1]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) образу як відтворення об'єктів довколишнього світу з пам'яті, на основі спостережень, за уявою або фантастичних об'єктів [1 МІО 1.1]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) крапки, штриха, лінії як основних інструментів відтворення об'єктів довколишнього світу, їх форми і наводить приклади [1 МІО 1.1]; розрізняє горизонтальні, вертикальні, похилі; суцільні різної товщини, пунктирні, криві, ламані лінії [1 МІО 1.1]; пояснює, що за допомогою крапки, штриха, лінії утворюють зображення форми об'єкта [1 МІО 1.1]; застосовує різні види ліній для штрихування і розфарбовування у практичній діяльності [1 МІО 1.1]; розрізняє (у процесі практичної діяльності) силует; шаблон і трафарет [1 МІО 1.1];</p>	<p>Образотворче мистецтво – мистецтво створення художнього образу лініями, кольорами і формами. Крапка. Штрих. Лінія (горизонтальна, вертикальна, похила; суцільна різної товщини, пунктирна, крива, ламана). Форма. Силует. Шаблон. Трафарет. Штрихування і розфарбовування. Пляма. Плямографія. Кольори (основні: жовтий, червоний, синій; похідні). Дослідження утворення похідних кольорів. Практична робота:</p>

<p><i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) шаблону як взятого для наслідування зразка зображення об'єкта, яке вирізано по силуету; трафарету як прорізаного на листі паперу, металу зображення (малюнок, літера, цифри) для їх швидкого відтворення на якійсь поверхні; пляму, колір, форму як інструменти для створення образу об'єктів довколишнього світу і наводить приклади [1 МІО 1.1];</i></p> <p><i>розрізняє і називає основні та похідні кольори [1 МІО 1.1];</i></p> <p><i>створює образи об'єктів довколишнього світу лініями, штрихами, плямами (зокрема, із застосуванням шаблонів, трафаретів), коментує штрихування, розфарбовування, виконання плямографії [1 МІО 1.2];</i></p> <p><i>дотримується правил безпеки і охайності у роботі з художніми матеріалами;</i></p> <p><i>доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: штрих, шаблон, силует, трафарет, плямографія</i></p>	<p><i>«Дерево у лісі»; «Море»; «Квіти рідного краю»; гірлянди з листя (монотипія з листя).</i></p>
<p><i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) картини, скульптури як витворів образотворчого мистецтва і відповідно угруповує витвори образотворчого мистецтва [1 МІО 1.1];</i></p> <p><i>пояснює, що картини створює художник, скульптури створює скульптор [1 МІО 1.1];</i></p> <p><i>називає матеріали та інструменти скульптора, художника [1 МІО 1.1];</i></p> <p><i>створює скульптури з пластиліну / солоного тіста за поданою умовою, під керівництвом учителя [1 МІО 1.2];</i></p> <p><i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що відтворення руху в образотворчому мистецтві здійснюється за допомогою форми ліній, її плавності;</i></p> <p><i>називає і розрізняє теплі та холодні кольори [1 МІО 1.1];</i></p> <p><i>пояснює, що форму об'єкта можна зобразити за допомогою малювання лініями та за допомогою ліплення фігур з пластиліну, глини, тіста [1 МІО 1.1];</i></p> <p><i>застосовує різні види ліній, кольори, пластилін або солоне тісто для створення образу об'єкта</i></p>	<p>Хто і чим створює витвір образотворчого мистецтва.</p> <p>Художник. Скульптор. Інструменти і матеріали. Скульптура. Ліплення.</p> <p>Плавна лінія. Рух у творах образотворчого мистецтва.</p> <p>Холодні і теплі кольори.</p> <p>Форма образу об'єкта довколишнього світу на площині і у просторі (малювання форми; ліплення форми)</p> <p><i>Практична робота: скульптура «Кіт» (пластилін, солоне тісто); «Вітрильна регата» (кольорові олівці); бігунок-закладка для книг (петриківський розпис,</i></p>

<p>довколишнього світу [1 МІО 1.2]; <i>доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: художник, скульптор, скульптура, холодні кольори, теплі кольори, плавна лінія, пластилін, солоне тісто, глина, краски (гуаш, акварельні), пензлик, олівці (воскові, кольорові);</i></p>	<p><i>гуаш); рукавички для сніговички (воскові олівці, акварель)</i></p>
<p><i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) композиції як побудови / розташування об'єктів на картині з урахуванням їх розміру та зв'язків між ними у просторі [1 МІО 1.1];</i> <i>розміщує зображення об'єктів на аркуші, дотримуючись їх розміру та зв'язків між ними у просторі [1 МІО 1.1], [1 МІО 1.2];</i> <i>описує витвори образотворчого мистецтва із зображенням окремих об'єктів довколишнього світу, картин природи, сюжетних ситуацій, складає за їх змістом 2-3 речення до 5 слів [1 МІО 1.1];</i> <i>висловлює свої враження про витвори образотворчого мистецтва; визначає твори, які подобаються, і пояснює свій вибір [1 МІО 1.3];</i> <i>співвідносить холодні й теплі кольори зі словами-характеристиками емоцій / настрою [1 МІО 1.1];</i> <i>створює образи природи за допомогою кольору, форми, ліній [1 МІО 1.2];</i> <i>пояснює, що дзеркальне відображення об'єкта можна утворити відбитком розфарбованої частини [1 МІО 1.1];</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) про писанкарство як мистецтво прикрашання яєць фарбуванням (крашанки), розписом (мальованки), видряпуванням (дряпанки); про те, що символи / зображення на писанці мають певне значення [1 МІО 1.1];</i> <i>створює зображення писанки на площині [1 МІО 1.2];</i> <i>доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: композиція, дзеркальний відбиток, писанка, писанкарство, символ</i></p>	<p>Що і як розповідає витвір образотворчого мистецтва. Композиція (розмір об'єктів, їх розміщення на папері). Настрій і почуття у творах образотворчого мистецтва. Краса природи у творах образотворчого мистецтва. і техніки малювання (монотипія – без вживання терміну, розпис) Символи у писанкарстві. <i>Практична робота: «Лісова красуня» (воскові олівці, акварель); «Зимовий пейзаж» (гуаш); «Весняні квіти»; писанка-листівка</i></p>
<p><i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) різноманітності витворів образотворчого мистецтва і наводить приклади: ілюстрація, афіша, картина, листівка, мультфільм, декор одягу, страв [1 МІО 3.4];</i> <i>пояснює призначення ілюстрації, афіші, картини,</i></p>	<p>Яким буває витвір образотворчого мистецтва. Ілюстрація. Афіша. Картина. Мультфільм.</p>

<p>мультфільму, листівки, декору одягу, страв [1 МІО 3.4]; <i>створює ілюстрацію, листівку за поданою умовою [1 МІО 1.2];</i> <i>декорує одяг / страви за власним задумом [1 МІО 1.2];</i> <i>дотримується охайності у виконанні творчих робіт;</i> <i>доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: ілюстрація, афіша, картина, мультфільм, листівка, декорування</i></p>	<p>Листівка. Одяг. <i>Практична робота: запрошення на виставу; рельєф космосу (пластилін); подарунок-листівка друзів; декорування (одягу, страв тощо).</i> <i>Навчальний проєкт «Театральна вистава»</i></p>
<p>Концентр «Музичне мистецтво»</p>	
<p><i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) музичного мистецтва як створення образів за допомогою звуків і наводить приклади витворів музичного мистецтва [1 МІО 1.1]</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) звуків музики як звуків, які можна проспівати або відтворити на музичному інструменті; вокальної музики як музики, утвореної співом; інструментальної музики як музики, утвореної на музичному інструменті, і розрізняє на слух музичні та шумові звуки, вокальну та інструментальну музику [1 МІО 1.1];</i> <i>називає музичні інструменти: барабан, трикутник, маракаси, ксилофон, сопілка, бандура, скрипка, баян, фортепіано [1 МІО 1.1];</i> <i>розрізняє на слух звучання вивчених музичних інструментів [1 МІО 1.1];</i> <i>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) ритму як рівномірного чергування звуків, різних за тривалістю, і розрізняє різні ритми [1 МІО 1.1];</i> <i>доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення: ритм, музичне мистецтво, музичні інструменти, барабан, трикутник, маракаси, ксилофон, сопілка, бандура, скрипка, баян, фортепіано; музика, музичні звуки, інструментальна музика, вокальна музика</i></p>	<p>Музичне мистецтво – мистецтво звуків. Звуки навколо нас. Звуки музичні і шумові. Звуки музики. Ритм. Музика і почуття людини. Музичні інструменти. Музика вокальна та інструментальна</p>
<p><i>слухає музичні твори й описує картину довколишнього світу, яку уявив під час слухання витвору музичного мистецтва, за запитаннями вчителя / вчительки / з опорою на запропоновані для розгляду картини / самостійно [1 МІО 1.1];</i> <i>розповідає про настрій, почуття, які викликає</i></p>	<p><i>Практичні роботи*.</i> <i>Слухання і виконання творів музичного мистецтва.*</i> <i>Мовленнєве музикування (ритмодекламація)*.</i></p>

<p>музичний твір [1 МІО 1.1]; декламує ритмічно віршовані твори (4-8 рядків) за зразком, за власним задумом [1 МІО 1.1]; виконує дитячі пісні, передає співом власні почуття і емоції, які викликає пісня [1 МІО 1.1]; дотримується співацької постави [1 МІО 3.1]; повторює ритмічний малюнок з 3-6 елементів вистукуванням, використовуючи барабан, маракаси, трикутник, інші дитячі музичні інструменти, предмети побуту [1 МІО 1.1], [1 МІО 1.2]; створює власний ритмічний малюнок з 3-6 елементів вистукуванням, використовуючи барабан, маракаси, трикутник, інші дитячі музичні інструменти, предмети побуту [1 МІО 1.1], [1 МІО 1.2]; імпровізує під час співу та музикування [1 МІО 1.2]; бере участь в інсценізації пісні [1 МІО 1.1]</p>	<p>Виконання дитячих пісень (спів)*. Музикування* на дитячих музичних інструментах, предметах побуту (бокали, пляшки, пилки тощо). Відтворення ритму вистукуванням, умовним позначенням на папері (орієнтовний перелік творів подано в кінці програми)**</p>
<p>*Види діяльності повторюються на кожному занятті на іншому змістовому матеріалі.</p>	
<p>виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що музикант – людина, яка виконує музичні твори на музичному інструменті; композитор – той, хто створює музику, її автор і наводить приклади [1 МІО 1.1]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що музичний інструментальний твір може виконувати один музикант, група музикантів (дуєт, тріо, квартет, квінтет, секстет, септет, октет, нонет; оркестр) і визначає виконавців за запропонованими сюжетами малюнків, відео-, аудіозаписами [1 МІО 1.1]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що співаком називають людину, яка виконує музичний вокальний твір (співає), і називає співаків, про яких розповідали вчитель / діти на заняттях, батьки [1 МІО 1.1]; виявляє розуміння (у процесі виконання завдань) того, що музичний вокальний твір може виконувати один співак (соліст), група співаків (дуєт, тріо, квартет, квінтет, секстет, септет, октет, нонет; хор) і визначає соліста, хор серед виконавців на запропонованих сюжетних малюнках, відео-, аудіо записам, світлинах [1 МІО 1.1];</p>	<p>Хто створює музику. Композитор. Музикант. Група музикантів. Оркестр. Ді-джей. Співак. Соліст. Група співаків. Хор.</p>

<p><i>розрізняє</i> на слух сольне і колективне виконання [1 МІО 1.1]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що музичний <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що ді-джей – людина, яка під час виступів змінює звучання музичних творів під час їх відтворення на певних носіях [1 МІО 1.1]; <i>доцільно використовує</i> в мовленні слова і словосполучення: композитор, музикант, група музикантів (дует, тріо, квартет, квінтет, секстет, септет, октет, нонет), оркестр, ді-джей, співак, соліст, група співаків, хор.</p>	
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що музичні звуки відрізняються за гучністю (гучні / тихі), висотою (низькі / високі), тривалістю (довгі / короткі) і <i>розрізняє</i> їх на слух [1 МІО 1.1]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) мелодії як послідовності музичних звуків з певним їх ритмом, висотою, тривалістю, що пов'язані між собою і утворюють образ об'єкта довколишнього світу, і <i>відрізняє</i> на слух серед послідовностей музичних звуків мелодію [1 МІО 1.1]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що музика може звучати у швидкому, повільному і помірному темпі і <i>розрізняє</i> на слух темп музики (швидко, повільно, помірно) [1 МІО 1.1]; <i>виконує</i> вокальні вправи у різних темпах, з різною гучністю [1 МІО 1.1]; <i>доцільно використовує</i> в мовленні слова і словосполучення: гучні / тихі, низькі / високі, довгі / короткі звуки; швидкий / повільний / помірний темп</p>	<p>Як розповідає музика. Гучні і тихі звуки. Низькі і високі звуки. Довгі і короткі звуки. Мелодія. Темп музики.</p>
<p><i>називає</i> ситуації з власного життєвого досвіду, коли звучить музика [1 МІО 1.1]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що музика передає різні настрої та почуття і <i>наводить</i> приклади [1 МІО 1.1]; <i>називає</i> емоції від музики; <i>добирає</i> із запропонованих слова-емоційні характеристики; <i>описує</i> картину природи, життєву історію, яку уявив / уявила, слухаючи музичний твір, <i>складає</i> за його змістом 2-3 речення до 5 слів [1 МІО 1.1]; <i>висловлює</i> свої враження про музичні твори,</p>	<p>Що розповідає музика. Свято і музика. Звуконаслідування в музиці. Настрій в музиці. Почуття в музиці. Картини природи в музиці. Історії, які розповідає музика.</p>

<p><i>використовує</i> у висловлюванні слова-характеристики емоцій / настрою; <i>визначає</i> твори, які подобаються, і <i>пояснює</i> свій вибір;</p>	<p>Рух в музиці. Навчальний проєкт «Святковий концерт»</p>
<p><i>називає</i> пристрої для запису і відтворення музики (аудіо-, відеоплейери, цифрові музичні центри, паперові носії для нотного запису) [1 МІО 2.2]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) ноти як знаку, що позначає музичний звук певної висоти і тривалості; <i>гами</i> як послідовно зростаючого або спадаючого щодо висоти ряду із семи звуків (до, ре, мі, фа, соль, ля, сі) і <i>називає</i> ноти на нотному стані з опорою на зразок [1 МІО 2.2]; <i>виконує</i> гаму під керівництвом учителя під час розспівування [1 МІО 1.1]; <i>доцільно використовує</i> в мовленні слова і словосполучення: нота, гама</p>	<p>Як зберегти музику. Пристрої для запису і відтворення музики. Запис музики писемними знаками – нотами. Гамма.</p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) пісні як музичного твору, призначеного для співу, і <i>наводить</i> приклади пісень [1 МІО 1.1]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) маршу як музичного твору, що має чіткий ритм, який співвідноситься з ходьбою у певному темпі, і <i>вирізняє</i> марш серед музичних творів [1 МІО 1.1]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) танцю як музичного твору, музика в якому має ритм і темп для виконання пластичних і ритмічних рухів, і <i>вирізняє</i> танець серед музичних творів [1 МІО 1.1]; <i>розрізняє</i> пісню, танець, марш; <i>наводить приклади</i> пісні, танцю, маршу в житті [1 МІО 1.1]; <i>створює</i> рухи під музику [1 МІО 1.1]; <i>відтворює</i> танцювальні та маршові ритми [1 МІО 1.1]; <i>виконує</i> пісні під акомпанемент вчителя / фонограму сольо, у групі, хорі [1 МІО 1.1]; <i>доцільно використовує</i> в мовленні слова і словосполучення: пісня, танець, марш</p>	<p>Якою буває музика. Пісня. Танець. Марш. Пісня. Дитяча народна пісня. Пісня. Сучасна дитяча пісня. Танець. Народний танець. Танець. Сучасний танець. Класичний танець: балет. Марш. Марш в сучасній музиці. Музика в житті людини.</p>
<p>Концентр «Мистецтво слова»*</p>	
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) літератури як мистецтва, що зображує життя, створює художні образи за допомогою слова [1 МІО 2.1]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що слово в різних ситуаціях має різне значення, щоб словом створити художній образ (намалювати</p>	<p>Література – мистецтво слова. Розмовна мова і мова художнього твору. Слово – основний матеріал художньої літератури.</p>

<p>словом), треба уявити, порівняти, встановити зв'язок (схожість) (наприклад: мама вишиває – дощик вишиває тощо) [1 МІО 2.2]; [1 МОВ 1.4]</p> <p><i>досліджує</i> з допомогою вчителя особливості розмовної мови та мови художнього твору і <i>доходить висновку</i> про те, що в художньому творі використовується особлива, образна мова (автор малює словом) [1 МОВ 4.1];</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що художній текст, як і щоденне мовлення складається зі слів [1 МОВ 2.2], [1 МІО 2.1];</p> <p><i>розрізняє</i> розмовну / художню мову у творах літератури [1 МОВ 2.4];</p> <p><i>малює</i> або <i>добирає</i> ілюстрації до художнього тексту [1 МОВ 2.6], [1 МІО 1.1], [1 МІО 1.2];</p> <p><i>добирає</i> художній текст до малюнка, музичного твору, мультиплікаційного фільму, дитячого фільму і пояснює свій вибір [1 МОВ 2.61];</p>	<p>Зв'язок літератури з іншими видами мистецтва.</p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання практичних завдань) того, що письменник – це людина, яка створює художні твори (казки, оповідання тощо) [1 МОВ 1.2];</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання практичних завдань) того, авторський твір складено письменником / письменницею, ім'я яких відоме, а фольклорний твір – це твір, який передавався від покоління до покоління усно й ім'я автора невідоме, тому автором називають народ [1 МІО 2.2];</p> <p><i>називає</i> автора прослуханого / прочитаного твору [1 МОВ 1.2];</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що віршова мова має риму і ритм, а не віршова мова, є прозовою [1 МІО 2.2];</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) рими як співзвуччя кінців віршованих рядків; ритму у художніх творах як послідовності слів з певним наголошуванням слів і <i>називає</i> слова-рими, <i>дотримується</i> ритму при наголошуванні слів [1 МОВ 1.2];</p> <p><i>визначає</i> кількість складів у віршоряді [1 МОВ 1.2];</p> <p><i>розрізняє</i> мову віршову і прозову і пояснює свій вибір [1 МІО 2.2];</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань)</p>	<p>Хто і як творить художнє слово.</p> <p>Письменник – творець художнього слова.</p> <p>Твори авторські й фольклорні.</p> <p>Мова художнього твору: віршова і прозова.</p> <p>Ритм. Засоби творення ритму. Рима.</p> <p>Як малюють словом.</p>

<p>того, що звук, слова викликають певні почуття, емоції залежно від того, як вони проголошені / сказані і <i>наводить</i> приклади [1 МІО 2.2]; <i>розпізнає</i> емоції, створені звуковими ефектами в художньому тексті [1 МІО 2.1];</p>	<p>Звук і емоції. Звуконаслідування в літературі.</p>
<p><i>пояснює</i> значення звуків для створення настрою в художньому тексті за сюжетним малюнком до твору, прослуханим текстом [1 МІО 3.4]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) звуконаслідування як відтворення голосом або технічними засобами природних і спеціально створених звучань і <i>визначає</i> в прослуханому / прочитаному тексті звуконаслідування [1 МОВ 1.2], [1 МІО 2.2]; <i>добирає</i> звуконаслідування відповідно до ситуації та наявності певних персонажів у тексті [1 МІО 2.1];</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що рима, ритм, образність слів надають твору ознаки музичності і <i>визначає</i> з допомогою вчителя ознаки музичності віршових й окремих прозових творів [1 МІО 2.2]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що для посилення яскравості картини вірша автор може повторювати приголосні / голосні звуки (явища асонансу й алітерації без називання термінів, які характерні для даного об'єкта, і <i>визначає</i> такі ознаки [1 МОВ 1.2], [1 МІО 2.2]; <i>експериментує</i> зі звуками, створює свої звукові / словесні ряди з використанням рими, ритму [1 МІО 1.2];</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що словом можна створити (намалювати) кольорову картину, і <i>знаходить</i> кольоровий опис в прослуханому / прочитаному тексті, <i>називає</i> в ньому слова, які вказують на кольори [1 МОВ 1.2];</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) образних слів / висловів як таких, що допомагають письменнику створити, а слухачу / читачу уявити художній образ, його особливі ознаки і <i>знаходить</i> образні слова (епітети, порівняння без називання терміну) в художньому тексті [1 МОВ 1.2];</p>	<p>Музичність художніх творів.</p> <p>Колір у літературі. Світло і тінь у літературі.</p> <p>Образні слова і вислови. Пестливі слова.</p>

<p><i>обирає</i> серед запропонованих образні слова і вислови для створення під керівництвом учителя художнього образу певного об'єкта [1 МІО 1.1];</p> <p><i>виявляє</i> (у процесі виконання завдань) <i>розуміння</i> того, що художній твір викликає у читача певні почуття, емоції, зумовлює настрій [1 МОВ 1.2], [1 МІО 2.1]</p> <p><i>описує</i> свої почуття, настрої, викликані художнім твором після його прослуховування / прочитування [1 МІО 2.1];</p> <p><i>передає</i> свій настрій, почуття в малюнках за змістом прослуханого / прочитаного [1 МІО 1.2], [1 МІО 2.1];</p>	<p>Настрій у художньому творі. Почуття. Емоції.</p>
<p><i>виявляє</i> (у процесі виконання завдань) <i>розуміння</i> того, що художні твори розповідають про життя людей, тварин, вигаданих істот, описують картини довколишнього світу і <i>називає</i> окремі твори, з якими знайомилися в класі, прочитав самостійно [1 МОВ 1.2];</p> <p><i>створює</i> ілюстрації за змістом оповідань, казок, віршів, пісень, <i>описує</i> їх усно [1 МІО 1.1], [1 МІО 3.2];</p>	<p>Про що розповідають художні твори</p>
<p><i>досліджує</i> за допомогою учителя особливості скоромовки, чистомовки, лічилки, мирилки, забавлянки і <i>доходить висновку</i> про призначення кожного із зазначених творів та про те, що кожен твір має свої особливості: у скоромовці / чистомовці повторюються звуки і близькі за звучанням слова для вправлення у виразному мовленні, їх можна читати у різному темпі; лічилки відрізняються ритмом лічби; мирилкам притаманний помірний темп читання; забавлянки мають жартівливий зміст; усі твори написані віршованою мовою [1 МОВ 4.1];</p> <p><i>розпізнає</i> серед художніх творів скоромовки, чистомовки, лічилки, мирилки, забавлянки [1 МІО 2.2];</p> <p><i>промовляє / декламує</i> скоромовки, чистомовки, лічилки, мирилки, забавлянки правильно (у відповідному темпі, з відповідною інтонацією, настроєм) [1 МІО 3.2];</p> <p><i>промовляє напам'ять</i> 2-3 скоромовки, 1-2 лічилки, 1 мирилку [1 МІО 3.2];</p>	<p>Народна мудрість в художніх творах.</p> <p>Скоромовки. Чистомовки. Лічилки. Мирилки. Забавлянки.</p>
<p><i>розпізнає</i> загадки серед інших художніх творів [1</p>	<p>Загадки. Складання</p>

<p>МИО 2.2]; <i>пояснює</i> призначення загадок [1 МОВ 1.2]; <i>досліджує</i> за допомогою вчителя особливості загадки і <i>доходить висновку</i>, що загадка розповідає про предмет, явища, їхні істотні ознаки, але не називає їх [1 МОВ 4.1]; <i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання практичних завдань) порівняння як слова / словосполучення, що називає об'єкт, ознаки якого яскраво співвідносяться з ознаками об'єкта, що порівнюється (порівняння як образної назви об'єкта) [1 МОВ 1.2]; <i>знаходить</i> у тексті загадок порівняння [1 МИО 2.2]; <i>добирає</i> порівняння за допомогою учителя; <i>пояснює</i> зв'язок між відгадкою і її образною назвою у загадці [1 МИО 1.2]; <i>складає</i> загадки за допомогою вчителя, за зразком [1 МИО 1.1], [1 МИО 1.2]; <i>промовляє</i> напам'ять 3-5 загадок, <i>загадує</i> їх іншим [1 МИО 3.2];</p>	загадок.
<p><i>досліджує</i> за допомогою учителя особливості прислів'їв та приказок і <i>доходить висновку</i> про те, що прислів'я – це короткі висловлювання, які мають повчальний зміст; приказки – короткі висловлювання, які яскраво розповідають про певний об'єкт чи ставлення до нього [1 МОВ 4.1]; <i>пояснює</i> повчальний зміст прислів'їв і приказок, які за змістом наближені до повсякденного життя дитини [1 МОВ 2.2]; <i>наводить приклади</i> прислів'їв, приказок [1 МИО 1.2];</p>	Прислів'я і приказки.
<p><i>виявляє</i> (у процесі виконання практичних завдань) <i>розуміння</i> пісні як літературного віршового твору, призначеного для співу або речитативу і <i>вирізняє</i> пісню серед інших літературних творів [1 МИО 2.2]; <i>виявляє</i> (у процесі виконання практичних завдань) <i>розуміння</i> колискової як літературного твору, призначеного для колисання дитини, і <i>вирізняє</i> колискову серед інших літературних творів [1 МИО 2.2]; <i>виявляє</i> (у процесі виконання практичних завдань) <i>розуміння</i> того, що в текстах колискових використовують пестливі слова і <i>знаходить</i> у текстах</p>	Пісня. Колискові.

<p>колискових пестливі слова [1 МІО 2.2]; <i>читає, промовляє</i> колискові з відповідною інтонацією, гучністю голосу, темпом [1 МІО 3.2];</p>	
<p><i>виявляє</i> (у процесі виконання практичних завдань) розуміння колядки як старовинної різдвяної пісні, щедрівки як старовинної новорічної пісні і <i>наводить</i> приклади [1 МІО 2.2]; <i>визначає</i> в колядках образні слова, вислови [1 МІО 2.2]; <i>розповідає</i>, у яких випадках виконують колядки і щедрівки [1 МОВ 1.2]; <i>виконує</i> колядки і щедрівки, дотримуючись відповідного інтонування [1 МІО 3.2]; <i>бере участь</i> у святкових інсценізаціях [1 МІО 3.3], [1 МОВ 2.7];</p>	<p>Колядки. Щедрівки.</p>
<p><i>досліджує</i> за допомогою учителя особливості казки і <i>доходить висновку</i> про те, що у казках є вигадка, фантазія, образні вислови та вислови, які повторюються [1 МОВ 4.1]; <i>переказує</i> усно твір, який прослухав, прочитав (до 30 слів); <i>інтонує</i> під час читання / промовляння текст відповідно до його змісту, до особливостей дій і вчинків персонажів [1 МОВ 2.7]; <i>називає</i> персонажів казки [1 МОВ 1.2]; <i>знаходить</i> у тексті за допомогою запитань та орієнтирів учителя опис зовнішності персонажа, факти про його вчинки, події, які з ним відбуваються [1 МОВ 2.2], [1 МОВ 2.4]; <i>відповідає</i> на запитання про поведінку, вчинки персонажа [1 МОВ 2.4]; <i>ставить</i> запитання до тексту [1 МОВ 2.2]; <i>розрізняє</i> позитивні й негативні вчинки персонажів [1 МОВ 2.3]; <i>передає</i> голосом настроїв, почуття персонажа під час читання, інсценування [1 МОВ 2.7]; <i>визначає</i> (за допомогою учителя) повчальний характер казки [1 МОВ 2.4];</p>	<p>Казки. Персонаж. Опис персонажа.</p>
<p><i>вирізняє</i> в художньому тексті опис природи (пейзаж) [1 МОВ 2.2]; <i>читає</i> опис природи / словесний малюнок, виділяючи інтонаційно образні слова, слова, які вказують на особливості картини, передаючи настрої словесної картини [1 МОВ 4.1]; <i>створює</i> словесний малюнок за даною</p>	<p>Краса довколишнього світу в літературі. Картини природи (пейзаж) в літературі / в словесних малюнках.</p>

картиною, поданою умовою, опорними словами (усно, 3-4 речення) [1 МІО 1.1], [1 МО 2.6];	
<p><i>читає</i> виразно вірші про красу довколишнього світу, <i>передає</i> настрій за допомогою сили голосу, тону і темпу читання (без використання термінів) [1 МОВ 4.1];</p> <p><i>знаходить</i> в тексті вірша образні слова, які передають красу довколишнього світу, <i>пояснює</i> їх значення [1 МІО 2.2];</p>	Вірші про красу довколишнього світу.
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання практичних завдань) оповідання як невеликого художнього твору, в якому розповідається про певну подію / випадок в житті персонажа і <i>вирізняє</i> оповідання серед інших літературних творів [1 МОВ 1.2];</p> <p><i>визначає</i> й <i>називає</i> персонажів оповідання <i>висловлює</i> свою думку щодо поведінки героїв [1 МОВ 2.4];</p> <p><i>слухає / читає / переказує</i> оповідання про пригоди дітей [1 МОВ 2.1], [1 МОВ 2.7];</p> <p><i>передає</i> інтонаційно характер і настрої персонажів твору [1 МОВ 2.7];</p>	<p>Життя людей в творах художньої літератури</p> <p>Оповідання. Пригоди дітей.</p>
<p><i>виявляє</i> (у процесі виконання практичних завдань) <i>розуміння</i> того, що віршові художні твори можуть розповідати про певну подію / випадок в житті персонажа [1 МОВ 1.2];</p> <p><i>слухає / читає / переказує</i> вірші про пригоди дітей [1 МОВ 2.1], [1 МОВ 2.7];</p> <p><i>передає</i> інтонаційно характер і настрої персонажів твору [1 МОВ 2.7];</p>	Розповідь у віршовому творі. Вірші про події.
Концентр «Театральне мистецтво»*	
<p><i>виявляє</i> (у процесі виконання практичних завдань) <i>розуміння</i> театального мистецтва як мистецтва, що відображає життя в дії на сцені, яку виконують актори перед глядачами; театальної вистави як твору театального мистецтва і <i>наводить</i> приклади театральних вистав [1 МІО 2.2];</p> <p><i>виявляє розуміння</i>, що у театральній виставі поєднано такі види мистецтва, як літературне, музичне, образотворче [1 МІО 2.2];</p> <p><i>пояснює</i> як придбати квитки на виставу [1 МОВ 1.7];</p> <p><i>орієнтується</i> у приміщеннях театру (фойє, роздягальня, каса, глядацька зала) [1 МОВ 1.2];</p>	<p>Театральне мистецтво – мистецтво відтворення реальних об'єктів, подій засобами голосу, пластики.</p> <p>Зв'язок театального мистецтва з іншими видами мистецтва.</p> <p>Екскурсія до театру (театального гуртка)</p> <p>Репертуар театру.</p> <p>Поведінка у театрі.</p>

<p><i>пояснює</i> правила поведінки у театрі [1 МОВ 1.7];</p> <p><i>пояснює</i> специфіку роботи актора, режисера, костюмера, декоратора, гримера театру [1 МОВ 1.2];</p> <p><i>бере участь</i> у розігруванні діалогів з літературних творів; в інсценізації епізодів літературних творів [1 МОВ 2.7];</p> <p><i>добирає</i> літературний твір для інсценізації (серед пропонованих учителем), <i>створює</i> простий грим, реквізит, запрошення, афішу [1 МОВ 2.5], [1 МИО 1.1];</p>	<p>Хто створює витвір театрального мистецтва.</p> <p>Актор. Режисер. Костюмер. Гример. Декоратор.</p>
<p><i>виявляє розуміння</i> пластики, як руху тіла, за допомогою якого можна передати певні емоції і почуття тощо [1 МОВ 1.2];</p> <p><i>виконує</i> вправи на виконання елементів пластичності руху, пластичне віддзеркалення [1 МИО 3.2];</p> <p><i>виконує</i> рухи, що передають основні дії людини, їх послідовність [1 МИО 3.2];</p> <p><i>виконує</i> вправи на вираження емоцій за поданими ситуаціями, віддзеркалення міміки, відгадування емоції за мімікою [1 МИО 3.2];</p> <p><i>передає</i> мімікою свої емоції [1 МОВ 1.7];</p> <p><i>розпізнає</i> за мімікою емоції інших людей, казкових персонажів в мультфільмах, дитячих фільмах [1 МОВ 1.7];</p> <p><i>використовує</i> жести відповідно до змісту повідомлення, міміки [1 МОВ 1.7];</p> <p><i>виконує</i> вправи на спілкування за допомогою жестів [1 МОВ 1.7];</p> <p><i>визначає</i> відповідність / невідповідність змісту повідомлення і міміки, жестів того, хто його озвучує [1 МОВ 1.5];</p> <p><i>виконує</i> вправи на відтворення темпу мовлення за поданою умовою, вправи на артикуляцію [1 МИО 1.1];</p> <p><i>регулює</i> темп мовлення і дихання відповідно до темпу мовлення [1 МОВ 2.7];</p> <p><i>відтворює</i> голосом настроїв, емоції персонажів літературних творів [1 МОВ 2.7];</p> <p><i>передає</i> за допомогою звуконаслідування образ відомих йому тварини [1 МОВ 2.7];</p>	<p>Як розповідає витвір театрального мистецтва.</p> <p>Пластика. Рух. Жест. Погляд. Міміка. Мовлення. Дихання і темп мовлення. Звуконаслідування. Дикція.</p> <p><i>Практична робота: вправи на виконання елементів пластичності руху, пластичне віддзеркалення «Мій ранок»; на вираження емоцій за поданими ситуаціями, віддзеркалення міміки, відгадування емоції за мімікою «місто настроїв»; на спілкування за допомогою жестів; на відтворення темпу мовлення за поданою умовою; на артикуляцію;</i></p> <p><i>Інсценізації: «У зоопарку», «У цирку».</i></p> <p><i>Рольові ігри «Диктор», «Конферансьє».</i></p>
<p><i>виконує</i> певні ролі у театралізованих народних дійствах. обрядах, іграх, святах, виставах, що організовує учитель [1 МИО 3.3];</p>	<p>Що розповідає витвір театрального мистецтва.</p> <p>Театралізовані народні</p>

<p><i>визначає</i> відповідність / невідповідність обраної інтонації, міміки, жестів характеру та почуттям персонажа казки і пояснює свій вибір [1 МІО 3.2];</p> <p><i>передає</i> інтонацією, мімікою, жестами характер і почуття персонажа, роль якого виконує [1 МОВ 1.7], [1 МІО 1.2];</p>	<p>дійства. Обряди, ігри, свята. Вистава. Казки.</p> <p><i>Інсценізація казок «Рукавичка», «Колобок» інших за вибором учителя. Інсценізація життєвих ситуацій:</i> «У громадському транспорті», «Дзвінок до аварійних служб із повідомленням про небезпеку», «Заблукав, загубився, відстав від класу, батьків», «Розмова з незнайомцем, який з'ясовує приватні відомості», «В кабінеті лікаря» та ін.</p>
<p><i>розрізняє</i> ляльковий, пальчиковий, настільний, театр тіней, пантоміми, драматичний і пояснює свій вибір [1 МІО 2.2];</p> <p><i>розрізняє</i> монолог і діалог і пояснює свій вибір [1 МІО 2.2];</p> <p><i>декламує</i> віршовані твори [1 МОВ 2.7];</p> <p><i>виконує</i> вправи на відтворення діалогів з літературних творів [1 МОВ 2.7];</p>	<p>Які бувають театри і витвори театрального мистецтва.</p> <p>Види театрів: ляльковий, пальчиковий, настільний, театр тіней, драматичний, пантоміми.</p> <p>Монолог. Діалог.</p> <p><i>Практична робота:</i> декламація віршованих творів; вправи на відтворення діалогів з літературних творів.</p>
<p>Концентр «Хореографія – мистецтво танцю»*</p>	
<p><i>виявляє</i> (у процесі виконання завдань) розуміння хореографії як мистецтва створення танцю й танцювальних вистав [1 МІО 2.2];</p> <p><i>виявляє</i> (у процесі виконання завдань) розуміння танцю як мистецтва створення образу пластичними та ритмічними рухами людини і <i>наводить</i> та <i>демонструє</i> приклади [1 МІО 2.2];</p> <p><i>вирізняє</i> серед рухів людини танцювальні [1 МІО 2.2];</p> <p><i>пояснює</i> що танцювальні рухи здійснюють, дотримуючись певного темпу, ритму, у тому числі під музику [1 МІО 3.2];</p>	<p>Хореографія – мистецтво танцю.</p> <p>Танець навколо нас. Танець і почуття людини. Танцювальний рух</p> <p><i>Практична робота*:</i> імпровізація танцювальних рухів під музику</p>

<p><i>виявляє</i> (у процесі виконання завдань) <i>розуміння</i> того, що танець як витвір мистецтва викликає у людини певні почуття (радість, сум, гордість тощо) [1 МІО 2.1];</p> <p><i>доцільно використовує</i> в мовленні слова і словосполучення: танець, хореографія [1 МОВ 4.2];</p>	
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що хореограф людина, яка є автором і постановником танців та танцювальних вистав; танцівник / танцівниця є людина, яка виконує танець [1 МОВ 1.2];</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що танець може виконувати один танцівник, група танцівників, танцювальний ансамбль і <i>вирізняє</i> їх серед інших виконавців на запропонованих сюжетних малюнках, відео-, аудіо- записах [1 МІО 2.2];</p> <p><i>розрізняє</i> сольне і колективне виконання танцю [1 МІО 2.2];</p> <p><i>доцільно використовує</i> в мовленні слова і словосполучення: танцівник / танцівниця, хореограф, сольне виконання танцю, групове виконання танцю, танцювальний ансамбль [1 МОВ 4.2]</p>	<p>Хто створює танець. Хореограф. Танцівник. Сольне і групове виконання танцю. Танцювальний ансамбль</p> <p><i>Практична робота*:</i> <i>вправи на координацію рухів під музику зі зміною ролей - хореограф-танцівник</i></p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що танцювальні рухи відрізняються за пластичністю (плавні, різкі), ритмічністю (спокійні, енергійні), темпом виконання (повільні, помірні, швидкі) і <i>розрізняє</i> їх на основі спостережень [1 МІО 2.2];</p> <p><i>пояснює</i>, що танець можна виконувати у швидкому, повільному і помірному темпі [1 МІО 2.1];</p> <p><i>виконує</i> танцювальні рухи у різному темпі, з різним ритмом, різною пластичністю, дотримуючись ритму, темпу музики [1 МІО 3.2];</p> <p><i>доцільно використовує</i> в мовленні слова і словосполучення: пластика, спокійний ритм, енергійний ритм; темп виконання, плавні рухи, різкі рухи [1 МОВ 4.2];</p>	<p>Як розповідає танець. Пластика (плавні і різкі рухи). Ритм танцю (спокійний, енергійний). Темп виконання танцю (повільно, помірно, швидко).</p> <p><i>Практична робота*:</i> <i>вправи на розвиток пластики, виконання танцювальних рухів зі зміною ритму і темпу</i></p>
<p><i>називає</i> ситуації з власного життєвого досвіду, коли виконують танець [1 МІО 1.3];</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що танець передає різні настрої та почуття і <i>наводить</i> приклади [1 МІО 2.2];</p>	<p>Що розповідає танець. Свято і танець. Наслідування рухів у танці. Настрій танцю.</p>

<p><i>висловлює</i> свої враження, емоції від виконання танцю і спостереження за ним [1 МІО 3.1]; <i>описує</i> картину природи, життєву історію, яку уявив / уявила, спостерігаючи за танцем, виконуючи танець [1 МОВ 4.2]; <i>відтворює, імпровізує, створює</i> танцювальні рухи під музику [1 МІО 3.2];</p>	<p>Почуття у танці. Картини довкілля у танці. Історії, які розповідає танець. <i>Практична робота*</i>: <i>вправи наслідування танцювальних рухів.</i> <i>Проект «Танцювальна вистава до народного свята»</i></p>
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що записати і продемонструвати танець можна за допомогою відеопристрою (відеокамери, відеоплеєра, у тому числі вмонтованих в різноманітні гаджети) і <i>наводить</i> приклади [1 МІО 1.1];</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) того, що розміщення і пересування танцюристів під час танець можна зобразити на папері за допомогою умовних позначок [1 МІО 2.1];</p> <p><i>читає і відтворює</i> розміщення і пересування танцюристів за малюнком фрагменту танцю [1 МІО 2.1];</p> <p><i>доцільно використовує в мовленні</i> слова і словосполучення: відеокамера, відеоплеєр, малюнок танцю [1 МОВ 4.2]</p>	<p>Як зберегти танець. Пристрої для запису і демонстрації танців за допомогою відеоапаратури.</p> <p>Рисунок на папері за допомогою умовних позначок. <i>Практична робота*</i>: <i>читання і відтворення розміщення і пересування танцюристів за малюнком фрагменту танцю</i></p>
<p><i>вирізняє</i> танець серед інших видів рухової діяльності (плавання, біг тощо) і <i>наводить приклади</i>[1 МІО 2.2];</p> <p><i>розрізняє</i> народний і сучасний танець за характерними рухами [1 МІО 2.2];</p> <p><i>виконує</i> танцювальні комбінації з елементів народних / сучасних танців на 32 такти [1 МІО 3.2];</p> <p><i>доцільно використовує в мовленні</i> слова і словосполучення: народний танець, сучасний танець [1 МОВ 4.2]</p>	<p>Яким буває танець. Танець. Народний танець. Танець. Сучасний танець. <i>Практична робота*</i>: <i>танцювальна комбінація з елементів народних / сучасних танців на 32 такти</i></p>
Концентр «Логіка»	
<p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань) образу як створений уявою або відтворений за допомогою художніх засобів зовнішній вигляд об'єкта [1 МІО 2.2];</p> <p><i>виявляє розуміння</i> (у процесі виконання завдань)</p>	<p>Образ. Творчий задум. Послідовність реалізації творчого задуму.</p>

<p>творчого задуму як образу об'єкта відтвореного певним художнім засобом [1 МІО 2.2]; <i>описує</i> витвір, який планує створити за даним завданням / власним задумом [1 МОВ 1.6]; <i>реалізує</i> творчий задум [1 МІО 1.1], [1 МІО 1.2]; <i>аналізує</i> зображення послідовності виконання дій, графічного зображення виробу [1 МІО 3.1]; <i>добирає</i> конструкційні матеріали для виконання практичної роботи, зважаючи на зразок / власний задум [1 МІО 1.1]; <i>визначає</i> потрібну кількість матеріалів з урахуванням їх економного використання [1 МІО 1.1]; <i>конструює</i> витвір із готових елементів з допомогою дорослих <i>порівнює</i> власний витвір із зразком [1 МІО 1.1]; <i>встановлює</i> спільні і відмінні ознаки і <i>пояснює</i>, чим готовий власний витвір відрізняється від зразка / творчого задуму; у групі; самостійно [1 МІО 2.1]</p>	
--	--

ОСВІТНІ ГАЛУЗІ: ФІЗКУЛЬТУРНА, СОЦІАЛЬНА І ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУ ВАЛЬНА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

Пояснювальна записка

Відповідно до визначеної мети освітньої програми **метою** програми предмета *фізична культура* є нормативне забезпечення гармонійного розвитку та виховання особистості дитини засобами фізичної культури для застосування набутого досвіду в навчальних і життєвих ситуаціях та закладання основ її особистісного зростання й опанування предмета фізична культура на наступному рівні освіти.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких тактичних **завдань**, які визначені відповідно до стратегічних завдань освітньої програми. Зокрема програму предмета *фізична культура* спрямовано на:

становлення особистості дитини, її соціальний і фізичний розвиток, збагачення досвіду фізкультурно-оздоровчої діяльності (засобів і способів виявлення стану здоров'я, укріплення та зміцнення здоров'я фізичними вправами; розвиток пізнавальних здібностей, вміння здобувати корисну інформацію про фізичну культуру з різних джерел інформації, здатності до її аналізу та використання);

виховання фізичної культуру; культури міжособистісної взаємодії у різних формах і видах рухової діяльності;

формування цілісного образу світу та розуміння місця і ролі фізичної культури у ньому;

формування позитивного емоційно-ціннісного ставлення дитини до свого фізичного стану, здоров'я та фізичного стану і здоров'я інших (членів родини, друзів тощо); інтересу до занять фізичною культурою;

розвиток фізичних здібностей з урахуванням наступності й перспективності у передшкільний період та на наступному циклі навчання;

формування ключових і предметних компетентностей із використанням потенціалу фізичної культури;

формування здатності до самовираження у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності, зміни власної поведінки відповідно до потреб стійкого розвитку, зокрема здоров'язбережувальної та безпечної.

Мету і завдання реалізують за такими **концентрами**: «Базова рухова активність», «Рухливі та спортивні ігри», «Здоров'язбережувальна діяльність», «Фізкультхвилинки», «Плавання»*, «Хореографія – мистецтво рухів»*. Концентри, позначені зірочками, є варіативними (не обов'язковими для вивчення). Заклади загальної середньої освіти можуть обирати їх за бажанням або за наявності умов для їх викладання (басейн, зала для хореографії тощо.)

Програма предмета *фізична культура* передбачає базовий і **розширений** рівні опанування. Базовий рівень розрахований на 3 години на тиждень і реалізується за концентрами «Базова рухова активність», «Рухливі та спортивні ігри», «Здоров'язбережувальна діяльність», «Фізкультхвилинки». Програмові вимоги **розширеного** рівня подано в тексті червоним шрифтом. Зважаючи на навчальні можливості учнів класу, учитель може реалізовувати **розширений** рівень як за рахунок 1 години або 0,5 годин варіативного складника навчального плану, так і в межах 3 годин на тиждень, передбачених навчальним планом для опанування предмета фізична культура. Водночас учитель може реалізовувати виключно базовий рівень вивчення (без розширеного).

Варіативність програми полягає у наданні можливостей закладам загальної середньої освіти обирати в межах цих часових діапазонів різні комбінації вивчення предмета. Так, базовий рівень може реалізовуватись за такими комбінаціями:

перша комбінація – концентр «Фізкультхвилинки» – 1 година та концентри «Базова рухова активність», «Рухливі та спортивні ігри» і «Здоров'язбережувальна діяльність» – 2 години на всі;

друга комбінація – концентри «Фізкультхвилинки» і «Хореографія – мистецтво рухів»* – по 1 годині на кожен та концентри «Рухливі та спортивні ігри», «Базова рухова активність» та «Здоров'язбережувальна діяльність» – 1 година на всі;

третья комбінація – концентри «Фізкультхвилинки» і «Плавання»* – по 1 годині на кожен та концентри «Рухливі та спортивні ігри», «Базова рухова активність» та «Здоров'язбережувальна діяльність» – 1 година на всі;

четверта комбінація – концентр «Фізкультхвилинки» – 1 година, концентри «Рухливі та спортивні ігри», «Базова рухова активність» та «Здоров'язбережувальна діяльність» – 1 година на всі та концентри «Хореографія – мистецтво рухів»* і «Плавання»* по 0,5 годин на кожен;

п'ята комбінація – концентри «Рухливі та спортивні ігри», «Базова рухова активність» та «Здоров'язбережувальна діяльність» – 1,5 годин на всі, концентр «Фізкультхвилинки» – 1 година, концентр «Плавання»* – 0,5 годин;

шоста комбінація – концентри «Рухливі та спортивні ігри», «Базова рухова активність» та «Здоров'язбережувальна діяльність» – 1,5 годин на всі, концентр «Фізкультхвилинки» – 1 година та концентр «Хореографія – мистецтво рухів»* – 0,5 годин.

Вибір цих комбінації передбачає відведення 1 навчальної години на тиждень для проведення гімнастичних вправ на кожному занятті передбачених навчальним планом предметів (які проводить учитель класу), крім фізичної культури. Відповідно тривалість занять усіх інших навчальних предметів збільшується на дві хвилини, які використовують для проведення фізкультхвилинки, пальчикових, артикуляційних гімнастик, гімнастики для очей тощо. Для фіксації цієї години предмета *фізична культура* у класному журналі відводять окрему сторінку «Фізична культура: фізкультхвилинки». Водночас, заклад загальної середньої освіти може прийняти рішення щодо опанування учнями змісту концентру «Фізкультхвилинки» в межах занять з фізичної культури або на великий перерві (по 6 хвилин кожного робочого дня в 1 класі і по 8 хвилин кожного робочого дня в 2-4 класах).

У разі вибору закладами загальної середньої освіти **розширеного** рівня, він може реалізовуватись за такими комбінаціями:

комбінація перша – концентри «Базова рухова активність», «Рухливі та спортивні ігри», «Здоров'язбережувальна діяльність» – 1 година на всі та концентри «Фізкультхвилинки», «Плавання»*, «Хореографія – мистецтво рухів»* – по 1 годині на кожен;

комбінація друга – концентри «Базова рухова активність», «Рухливі та спортивні ігри», «Здоров'язбережувальна діяльність» – 2 години на всі та концентри «Фізкультхвилинки», «Плавання»* – по 1 годині на кожен;

комбінація третя – концентри «Базова рухова активність», «Рухливі та спортивні ігри», «Здоров'язбережувальна діяльність» – 2 година на всі та концентри «Фізкультхвилинки», «Хореографія – мистецтво рухів»* – по 1 годині на кожен.

Заняття з фізичної культури з урахуванням фахової підготовки педагогічних працівників можуть проводити як окремі спеціалісти (учитель початкових класів, учитель фізкультури, учитель хореографії), так і один учитель початкових класів.

У класному журналі облік занять з фізичної культури, якщо концентри викладають різні фахівці, здійснюють на окремих сторінках, які підписують таким чином: Фізична культура: фізкультхвилинки; Фізична культура: хореографія – мистецтво рухів; Фізична культура: плавання; Фізична культура: базова рухова активність, рухливі та спортивні ігри, здоров'язбережувальна діяльність. Якщо фізичну культуру викладає один фахівець, то в журналі окремо для кожного концентру сторінки не виокремлюють і підписують таким чином: Фізична культура.

1 клас

Очікувані результати навчання: показники розвитку здобувача освіти, виражені в

Зміст розвитку здобувача освіти засобами фізичної

навчальних діях	культури
<p><i>пояснює</i>, що вивчення предмета «Фізична культура» дозволить опанувати різноманітні фізичні вправи, спрямовані на фізичний розвиток та зміцнення здоров'я людини, використовувати набуті уміння у навчальних і життєвих ситуаціях і <i>наводить</i> приклади [1 ФІО 2.2];</p> <p><i>називає</i> приміщення, споруди, інвентар, одяг та взуття для занять фізичною культурою [1 ФІО 1.1];</p>	<p>Предмет «Фізична культура».</p> <p><i>Практична робота: розпізнавання спортивного інвентаря, наявного в спортивній залі закладу освіти.</i></p> <p><i>Екскурсія: шкільний спортивний майданчик (стадіон) і спортивна зала.</i></p> <p><i>Практична робота (в парах): пояснення як пройти від класу до спортивної зали, спортивного майданчику</i></p>
Концентр «Базова рухова активність»	
<p><i>виконує вправи:</i> основна стійка, стійка ноги нарізно, широка стійка, шиккування в шеренгу, колону по одному, в коло [1 ФІО 1.1];</p> <p><i>виконує</i> вправи біля вертикальної осі, гімнастичної стінки, дзеркала [1 ФІО 1.1];</p> <p><i>виконує</i> вправи без предметів (імітаційного характеру): нахили та повороти голови, нахили тулуба в різних напрямках у положенні стоячи, сидячи; згинання та розгинання верхніх і нижніх кінцівок, колові рухи руками, махові рухи руками і ногами в різних напрямках з амплітудою, що поступово збільшується; вправи для м'язів тулуба з вихідних положень стоячи, сидячи, лежачи, нахили вперед / назад / у сторони, повороти тулуба, піднімання з положення лежачи в положення сидячи; присіди, напівприсіди, відведення ніг у сторони з різних вихідних положень [1 ФІО 1.1];</p> <p><i>виконує</i> згинання та розгинання рук в упорі лежачи від гімнастичної лави та від підлоги (хлопці) [1 ФІО 1.2];</p> <p><i>виконує</i> вправи з малим м'ячем: підкидує і ловить двома руками і однією (якою зручно); ловить м'яч після його відскоку від підлоги, стіни; метає з місця у вертикальну ціль (на відстані до 8 м) [1 ФІО 1.3];</p> <p><i>виконує</i> вправи з великим м'ячем: на передавання м'яча різними способами, удари м'яча об підлогу двома руками, ведення м'яча на місці тією рукою,</p>	<p>Колективно-порядкові вправи</p> <p>Загальнорозвивальні вправи без предметів і з предметами: малим (тенісним, або гумовим) і великим (гумовим, футбольним, волейбольним, для міні баскетболу) м'ячами, скакалкою, обручем, гімнастичною палицею</p>

якою зручно; підкидує і ловить двома руками; ловить м'яч після його відскоку від підлоги, стіни; передає у колі, в колонні, шерензі, праворуч, ліворуч, над головою, під ногами; перекидає у парах; б'є об підлогу двома руками, веде на місці рукою, якою зручно; веде ногою у кроці; зупиняє носком, б'є внутрішньою стороною стопи по нерухомому м'ячу [1 ФІО 1.3]; [1 ФІО 1.8];

виконує вправи з м'ячем із використанням знань з української, англійської мов, математики і всесвіту за поданими умовами [1 ФІО 1.3], [1 МАО 2.2];

стрибає двома ногами через скакалку, що гойдається та обертається; через гімнастичну палицю [1 ФІО 1.1];

виконує вправи на викрути рук зі скакалкою, гімнастичною палицею [1 ФІО 1.1]; [1 ФІО 1.8];

крутить обруч навколо тулуба в одному напрямі (якому зручно) [1 ФІО 1.1]; [1 ФІО 1.8];

виконує сіди (ноги нарізно, на п'ятках, зігнувши ноги), упори (стоячи, присівши, стоячи на колінах, лежачи), виси (стоячи, лежачи) [1 ФІО 1.2];

ходить на носках, п'ятках, у напівприсіді, у присіді, з високим підніманням стегна, у тому числі з різним положенням рук; «змійкою», по гімнастичній лаві, з різним положенням рук, чергуючи з присіданнями, нахилами; із зупинками за сигналом, що сприймається слухом / зором, раптовими зупинками із займанням певної пози [1 ФІО 1.1; 1.3];

бігає на місці зі зміною частотності кроків; з високим підніманням стегна, із закиданням гомілок, зі зміною напрямку; з різних вихідних положень, з прискоренням / уповільненням, з різними положеннями рук, чергуючи з присіданнями; із зупинками за звуковим сигналом; з високого старту до 30 м [1 ФІО 1.1]; [1 ФІО 1.4];

виконує вправи повторний біг (3x10м), човниковий біг 3x9м.; біг з чергуванням ходьбою на дистанцію до 400 м [1 ФІО 1.1];

лазить по горизонтальній та похилій (кут 20°) поверхні (полу, гімнастичній лаві) в упорі стоячи на колінах; по гімнастичній стінці в різних напрямках [1 ФІО 1.1];

перелізає через штучну перешкоду (висотою до 80

Вправи з різним положенням тіла

Різновиди пересування (ходьба, біг, стрибки (зіскоки і підскоки), перелаз, підлаз, перекач, підтягування)

<p>см) [1 ФІО 1.1]; <i>підлізає</i> під штучну перешкоду [1 ФІО 1.1]; <i>перекатується</i> в положенні лежачи [1 ФІО 1.1]; <i>стрибає</i> на місці на двох ногах з поворотами праворуч, ліворуч, просуванням вперед / назад; у присіді правим і лівим боком; з місця у довжину, відштовхуючись двома ногами [1 ФІО 1.1]; [1 ФІО 1.5] <i>зіскакує</i> з гімнастичної лави [1 ФІО 1.1]; <i>підтягується</i> у висі лежачи та у висі (хлопці) [1 ФІО 1.2]; <i>доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення:</i> гімнастична лави, гімнастична палиця, човниковий біг, прискорення, уповільнення, шеренга, колона, упор, сід, вис, присід, підтягування [1 МОВ 1.1]</p>	
Концентр «Рухливі та спортивні ігри»	
<p><i>розуміє</i> правила естафетних ігор і дотримується їх [1 ФІО 3.2]; <i>розуміє</i> правила рухливих ігор і дотримується їх [1 ФІО 3.2]; <i>розподіляє</i> ролі у грі за допомогою лічилок, ігор [1 ФІО 1.3]; <i>вітає</i> переможців гри, змагань [1 ФІО 1.3]; Орієнтовний перелік пропонованих для опанування на заняттях рухливих ігор: «Відгадай, чий голосок», «Дзвоник на урок», «Життя лісу», «По гриби», «До своїх прапорців», «Зайці на городі», «Знайди свій дім», «Подоряночка», «Пригоди у жовтневому лісі», «Мисливці і качки», «Білки, жолуді, горіхи», «Бездомний заєць», «Переліт птахів», «Хто більше?», «Кіт і миші», «Збираємо урожай», «У дітей чіткий порядок», «Баранець», «Ми весела дітворі». «Будиночки», «Іподром», «Горобці і ворони», «Два Морози» та інші за вибором учителя [1 ФІО 1.3], [1 ФІО 3.1], [1 ФІО 3.3]; <i>доцільно використовує в мовленні слова і словосполучення:</i> естафета, рухлива гра, змагання [1 МОВ 1.1]</p>	<p>Естафети</p> <p>Рухливі ігри</p>
Концентр «Здоров'язбережувальна діяльність»	
<p><i>пояснює</i> значення фізичних вправ для фізичного розвитку та зміцнення здоров'я людини [1 ФІО 2.2]; <i>виконує</i> комплекси вправ для профілактики плоскостопості, зорових розладів; збереження</p>	<p>Фізичні вправи – засіб фізичного розвитку і зміцнення здоров'я людини.</p>

<p>правильної постави [1 ФІО 1.1]; <i>виконує</i> комплекс ранкової гімнастики без предметів [1 ФІО 1.1]; <i>дотримується</i> правил безпеки на заняттях фізкультури, під час естафет і рухливих ігор [1 ФІО 3.2]; [1 ФІО 3.5]; <i>організовано виходить</i> з класу та приміщення школи під час евакуації (за планом евакуації) та до місця розташування бомбосховища / укриття у школі [1 ФІО 1.1]; <i>доцільно</i> використовує в мовленні слова і словосполучення: постава, комплекс вправ, бомбосховище, укриття, евакуація [1 МОВ 1.1]</p>	<p>Правила безпеки</p>
<p>Концентр «Фізкультхвилинки»</p>	
<p><i>виконує</i> комплекси фізкультхвилинок для зняття втоми очей, м'язів шиї, тулуба, верхніх і нижніх кінцівок [1 ФІО 1.3]; <i>виконує</i> артикуляційні вправи, пальчикові гімнастики [1 ФІО 1.3]; <i>виконує</i> в різному темпі ігрові вправи для м'язів тулуба, верхніх і нижніх кінцівок («Лісоруби», «Журавлик на болоті», «Хода звірів», «На всі боки», «Канатохідці» та ін. [1 ФІО 1.3], [1 ФІО 3.1]; <i>виконує</i> спеціальні вправи для очей («Пальмінг», «Локатор», «Рокіровка», «Снайпери» та ін. [1 ФІО 1.3]); <i>доцільно</i> використовує в мовленні слова і словосполучення: фізкультхвилинка, гімнастика [1 МОВ 1.1]</p>	<p>Гімнастики і вправи для зняття втоми (активізація рухової функції та функції дихання; зняття статичної втоми хребта; корекція м'язового балансу постави; зняття зорового напруження).</p>
<p>Концентр «Хореографія – мистецтво рухів»*</p>	
<p><i>марширує</i> фігурно по діагоналі, колу; [1 ФІО 1.1] <i>виконує вправи</i> на розходження парами [1 ФІО 1.1]; <i>підстрибує, рухає</i> руками за поданим ритмом [1 ФІО 1.1]; <i>відтворює</i> рухи за зразком зі зміною ритму [1 ФІО 1.1]; <i>виконує</i> танцювальні кроки: приставний крок убік, уперед, назад, перемінний крок, кроки з витягнутою стопою, «маятник», крок галопу, крок польки [1 ФІО 1.1]; <i>виконує</i> танцювальні рухи руками: руки на поясі,</p>	<p>Рух у хореографічному мистецтві: колективно-порядкові вправи Ритмічні вправи Танцювальні кроки</p>

<p>розведення рук [1 ФІО 1.1]; <i>виконує</i> повороти, нахили тулуба у поєднанні з різними кроками під музичний супровід [1 ФІО 1.1]; <i>виконує</i> танцювальні імпровізаційні вправи; елементи українських народних танців [1 ФІО 1.1]; <i>доцільно</i> використовує в мовленні слова і словосполучення: хореографія, танцювальні кроки [1 МОВ 1.1]</p>	
Концентр «Плавання»*	
<p><i>виконує</i> підготовчі вправи на суші (рухи руками, дихальні вправи)[1 ФІО 1.1]; <i>правильно спускається</i> в басейн і <i>виходить</i> з басейну [1 ФІО 1.1]; <i>виконує</i> рухи руками, стоячи на дні [1 ФІО 1.1]; <i>виконує</i> рухи ногами підстрибуючи від дна [1 ФІО 1.1]; <i>ходить</i> по дну різними кроками (перехресним, приставним, у тому числі з прискоренням і різними положеннями рук [1 ФІО 1.1]; <i>занурюється</i> у воду [1 ФІО 1.1]; <i>виконує</i> вправи на спливання[1 ФІО 1.1]; <i>грає</i> у ігри на воді «Бігом по воді», «Рибалки і рибки» та інші за вибором учителя[1 ФІО 1.1], [1 ФІО 3.3]; <i>доцільно</i> використовує в мовленні слова і словосполучення: плавання, занурення, дихальні вправи [1 МОВ 1.1]</p>	<p>Підготовчі вправи</p> <p>Вправи у воді</p>